

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chetnikowski, wiadomości potocznych Wiktor U,ma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 539

Poznań, piątek dnia 21 listopada 1930

Rok XXV

Oni a my

Prasa konserwatywno - „sanacyjna“ lamentuje nad tem, że ludność ziem naszych zachodnich poszła tak tłumnie za narodowymi i katolickimi hasłami i głosowała ławą na listę narodową nr. 4. Według „Dziennika Pozn.“ „zasady i interes“ Kościoła Katolickiego wymagały głosowania na listę B. B. nr. 1. Wprawdzie głosy na listę B. B. wprowadziły do Sejmu z listy państwowej Żydów, socjalistów, masonów i innych wrogów Kościoła Katolickiego, ale to nic: „zasady i interes“ Kościoła Katolickiego mają być mimo to po stronie B. B....

Prawdę powiedziawszy, rozumowanie to konserwatystów zgoła nas nie zadziwia. Frymarczyli oni przed wojną i w czasie wojny różnemi już dobrami, gięli się w Berlinie i Poznaniu przed Wilhelmem i rządem pruskim, w Wiedniu i Krakowie przed Franciszkiem Józefem i systemem austriackim, a w Piotrogradzie i Warszawie przed Mikołajem i jego wielkorządca, palili świeczki i kadzidła na trzy strony i na trzy strony byli wiernopoddani. Warunki dzisiaj zmienione; ale nałóg pozostał: dzisiaj handlują „zasadami“ w innych celach oportunistycznych.

Tylko — przepraszamy — Kościół Katolicki zwykł kroczyć — nieco innymi torami.

„Dziennik Poznański“ wygrywa też na swój sposób naprawę konstytucji, oświadczając przy tej sposobności lekceważąco, że Klub Narodowy w Sejmie nie będzie miał żadnego znaczenia, że albo przyjmie en bloc projekt rządowy, albo będzie zdezawuowany przez swych wyborców. Zupełnie inaczej patrzy na Klub Narodowy warszawski organ „sanacji“ konserwatywnej, „Dzień Polski“, który pisze o nim i o sukcesie wyborczym obozu narodowego z respektem, stwierdzając oczywistą prawdę, że Klub Narodowy będzie po B. B. najsilniejszy.

Niech się „Dziennik Pozn.“ o obóz nasz i nasz parlamentarny Klub Narodowy nie troska. W ostatnim Sejmie Klub nasz miał tylko 37 postów, a miał głos ważki wskutek swego programu i konsekwentnej i męskiej swej polityki. Tem bardziej zdanie i wola Klubu Narodowego będą teraz ważymi na szali, gdy dysponujemy 64 głosami.

Jeżeli zaś „Dziennik Pozn.“ wyobraża sobie, że Klub Narodowy będzie w sprawie konstytucji czy jakiejkolwiek innej przyjmował z lękiem i bezkrytycznie projekty „sanacyjne“, to widocznie mierzy nas miarą lokajskich dusz konserwatywnych, a szczególnie owych krakowskich dusz konserwatywnych, które wzięły teraz w swe władanie konserwatyzm tutejszy, jeszcze przed kilku laty i jeszcze po maju roku 1926 mający zupełnie inne oblicze, aniżeli obecnie pod wpływem stańczykerki krakowskiej.

W sprawie konstytucji, jak we wszystkich innych doniosłych zagadnieniach państwowych mamy swój program, jasny i publicznie znany. I w sprawie konstytucji, jak w innych zajmujemy stanowisko rzeczowe, bez

Kartony i nalepki z nr. 4

Niech każdy narodowiec - katolik w swym oknie czy na swym balkonie wywiesi w niedzielę od godziny 7 rano kartony i nalepki z nr. 4.

Niech ludność, przechodząca i zmieniająca do kościołów widzi, że nasze ziemie są za listą narodową nr. 4

Pokażmy jawnie oblicze narodowe i katolickie!

Urzędnicy, głosujcie na listę narod. nr. 4

Przedstawiciele urzędników wybrani z listy narodowej do Sejmu

Narodowy Komitet Wyborczy na województwo poznańskie postarał się — jak wiadomo — o postawienie na liście państwowej nr. 4 z naszego województwa dwóch przedstawicieli stanu urzędniczego, a mianowicie prokuratora Osadę, oraz p. Witkowskiego, urzędnika kolejowego.

Na podstawie porozumienia z naczelną władzą naszą wyborczą w Warszawie oświadczamy, że obaj ci kandydaci otrzymają mandat z listy państwowej. Kilku kandydatów przed

nimi rezygnuje z mandatu z listy państwowej, zdobywszy sobie mandaty z okręgu.

Mamy nadzieję, że stan urzędniczy wywdzięczy się obozowi narodowemu za wprowadzenie jego przedstawicieli do Sejmu i będzie w niedzielę, w wyborach do Senatu, głosował z wiarą na listę narodową numer 4.

Tajność wyborów — jak wykazały wybory sejmowe — jest zapewniona. A więc do urny wyborczej z kartą numer 4 w kieszeni

Przyrost głosów narodowych w okręgach wiejskich Królestwa

Ostateczne wyniki wyborów w okręgach ciechanowskim i wierzbickim

Wierzbick, 20. 11. (Tel. wł. Wyniki wyborów w okręgu nr. 23 Iłża—Wierzbick: Uprawnionych do głosowania 228 609, złożonych głos. 181 297, ważnych głosów 180 390. Lista nr. 1 uzyskała 70 667 głosów — 3 mandaty, lista nr. 2 — 1 423, lista nr. 4 — 20 969, lista nr. 5 — 389, lista nr. 7 — 74 838 — 3 mandaty, lista nr. 17 — 3 726, lista nr. 19 — 1 201, lista nr. 22 — 101, lista nr. 23 — 1 184, lista nr. 25 — 4 642, lista nr. 28 — 808.

Przy wyborach w r. 1928 lista narodowa uzyskała w tym okręgu 5 828 głosów. Obecnie przybyło jej 15 000 gł. i niewiele brakowało jej już do uzyskania mandatu.

Ciechanów, 21. 11. (Tel. wł.) Wyniki wyborów w okręgu wyborczym nr. 8 Ciechanów są następujące: uprawnionych do głosowania — 206 566; złożonych głosów — 165 028; ważnych głosów 155 813. Na poszczególne listy oddano: nr. 1 — 38 498 gł. i 1 mandat, nr. 2 — 6 378, nr. 4 — 60 751 gł. i 3 mandaty, nr. 5 — 1 781, nr. 7 — 38 289 i 1 mandat, nr. 17 — 5 273, nr. 18 — 4 185, nr. 21 — 675 głosów.

W r. 1928 lista narodowa w tym okręgu uzyskała 33 846 gł. i 1 mandat. Obecnie więc liczba głosów narodowych prawie się podwoiła.

Dlaczego niemożliwa jest restauracja Habsburgów na Węgrzech?

Paryż, 21. 11. (PAT.) „Le Temps“, zastanawiając się nad sprawą rozszereżenia Habsburgów do tronu węgierskiego, wyraża wątpliwość, aby dzień osiągnięcia pełnoletności przez arcyksięcia Ottona miał się zaznaczyć putschem monarchistycznym na Węgrzech. Dziennik wyraża przekonanie, iż działalność nazbyt gorących zwolenników musi raczej krępować arcyksięcia Ottona, zobowiązanego do zachowania rezerwy politycznej wobec Belgii, która mu udzieliła azylu. Bez względu na tragiczne losy b. cesarowej Zyty powaga sytuacji europejskiej nie pozwala na to, aby restauracja Habsburgów mogła być rozważana z punktu widzenia sentymentalnego. Wobec zobowiązań traktatowych Węgier w stosunku do sojuszników sprawa restauracji nie zdaje się znajdować w dziedzinie rzeczywistości politycznej, zwłaszcza iż pobudziłaby ona dą-

żenia do rewindykacji terytorjalnych, wobec których państwa Małej Ententy nie mogłyby pozostać obojętnymi.

Zastanawiając się nad argumentami, iż restauracja Habsburgów na Węgrzech utrudniłaby przyłączenie Austrii do Niemiec, dziennik stwierdza, że w związku z postępową ewolucją demokratyczną w Austrii szanse arcyksięcia Ottona są bez porównania mniejsze w Wiedniu niż w Budapeszcie. „Le Temps“ kończy, zaznaczając, iż jest rzeczą dość naturalną, że arcyksiążę Otton podtrzymuje w zasadzie prawa, przekazane mu przez ojca, jednakże dla pokoju Europy i przyszłości Węgier należy pragnąć, aby nie próbował on potwierdzić swych praw przez awanturniczą próbę, pozwalając się pociągnąć swoim zwolennikom, których zbytnia niecierpliwość łatwo może skłonić go do popełnienia nieostrożności.

względem do B. B. czy od lewicy, — nierozsądne będziemy zwalczać w tych samych warunkach.

Projekt stronnictwa B. B. naprawy

konstytucji jest nonsensem i szkodnictwem. Projektu rządowego nikt nie zna, bo z nim rząd nigdy i nigdzie nie wystąpił. Obawiamy się tylko, by się w sprawie reformy konstytucji, o ile chodzi o inicjatywę oficjalną „sanacji“ w nowym parlamencie, nie skończyło na niczym lub prawie niczym. Tak było zresztą po maju roku 1926, gdy rząd przeprowadził w Sejmie błabe tylko zmiany, a głęboko sięgającym naszym projektem odmówił paparcia.

Nim panowie konserwatyści przesądzą rolę Klubu Narodowego w sprawie konstytucji, może zechcą w własnym obozie zrobić ankietę, dokąd będzie zmierzał oficjalny projekt naprawy konstytucji i jak on pogodzi życzenia konserwatystów, demokratów, radykałów i socjalistów B. B. nie mówiąc już o różnych narodowościach, reprezentowanych w Ionie B. B.

Mają się o co skarżyć

B. B. chcąc zatrzeć wrażenie swej klęski w Poznaniu, a z drugiej strony chcąc coś przeciwstawić skargom wyborczym, jakie zaczęły wpływać do Sądu Najwyższego z całego kraju, donosi, że rządowy komisarz wyborczy na okręg Poznań-miasto wniósł na ręce generalnego komisarza wyborczego protest w sprawie głosowania w okręgu nr. 34.

Jednym z powodów protestu ma być — według prasy „sanacyjnej“ — fakt, że rzekomo w 400 wypadkach komisje obwodowe uznały za ważne głosy, o ile w koperce znajdowały się dwie kartki z tym samym numerem, a nieważnymi głos, o ile w koperce kartki były z różnemi numerami. Dziecko zrozumie, że nie może być wątpliwości co do intencji głosującego, o ile przez nieuwagę lub zlepienie się papieru, włożył do koperty dwie kartki z tym samym numerem, bez względu na to, czy to jest numer taki, czy inny. Natomiast nikt nie może wiedzieć, na co chce głosować wyborca, o ile włoży kartki z różnemi numerami.

Pozatem prasa „sanacyjna“ żali się, że w okręgu pominięto w spisie głosujących aż... 107 osób. Wszystko to są bardzo błabe skargi, które, nawet gdyby były słuszne, nie zmieniłyby wyniku głosowania.

Inna rzecz, że nie mielibyśmy nie przeciwko powtórzeniu wyborów w Poznaniu. Obóz narodowy sprawiłby wówczas „sanacji“ jeszcze większą klęskę. Może „sanacja“ zaryzykuje? Prosimy bardzo...

Na drodze do większości parlamentarnej w Austrii.

Wiedeń, 21. 11. (PAT.) Dzisiejsze dzienniki poranne stwierdzają, że Klub Chrześcijański - społeczny w wczorajszej uchwale jednomyślnie, potępiającej taktykę Heimwehry, stanął na gruncie parlamentarno-demokratycznym i umożliwił rokowania z innymi stronnictwami mieszczańskimi w sprawie utworzenia większości parlamentarnej. W ożywionej dyskusji brał również udział ks. Seipel. W myśl polecenia klubu, prezes pos. Burrosch wystosował pismną propozycję do dr. Schobera celem omówienia sprawy większości parlamentarnej. Mówią, że dr. Schober przyjął zaproszenie. Pierwsza konferencja odbędzie się dzisiaj. Rokowania przeciągną się zapewne do przyszłego tygodnia, tak, że Rada Narodowa będzie zwołana dopiero około 9 grudnia.

Musimy Niemcom odebrać mandat

z województwa poznańskiego. Będzie to jednakowoż możliwe tylko wówczas, jeżeli: 1) ponownie głosować będą ci, którzy zeszedł niedzieli spełnili swój obowiązek obywatelski; 2) jeżeli ponadto pójdą do urny wyborczej ci, którzy przy wyborach sejmowych zostali w domu. Musimy koniecznie zdobyć większy odsetek głosów, jeżeli mamy Niemcom mandat odebrać.

Uprawnieni do głosowania są mężczyźni i kobiety, którzy ukończyli lat 30 i mieszkają w obrębie swojego województwa od roku.

Triumf obozu narodowego w okręgu szamotulskim

Szczególne wyniki wyborów

Szamotuły, 21 listopada. Największym przyrostem głosów w całej Wielkopolsce obóz narodowy poszczycić się może w okręgu szamotulskim, obejmującym 8 najdalej na zachód wysuniętych powiatów naszego województwa. Przyjrzyjmy się bliżej cyfrom wyborczym z tego okręgu i porównajmy je z wynikami z r. 1928.

Do walki wyborczej stanęły obecnie 4 listy: lista B. B. nr. 1, lista obozu narodowego nr. 4, lista centrolewu nr. 7 i lista niemiecka nr. 22. Przy poprzednich wyborach list było aż 8, a mianowicie 7 polskich (1 narodowa:

nr. 2b, 2 „sanacja”: nr. 21 i 30, 1 monarchistyczna o zabarwieniu „sanacyjnym”: nr. 11, 3 „centrolewowe”: nr. 2, 7 i 25) oraz 1 niemiecka: nr. 18.

Porównajmy teraz wyniki wyborów oraz głosy, zdobyte przez listy nr. 1, 4, 7 i 22 przy wyborach obecnych, z ilościami głosów, uzyskanych przez te same grupy w roku 1928. Głosy „jedynki porównamy z sumą głosów 21-ki i 30-ki, głosy „siódemki” z sumą głosów list nr. 2, 7 i 25.

Wyniki w poszczególnych powiatach są następujące:

Powiat	B. B.		Obóz narodowy		Centrolew		Niemcy	
	1928	1930	1928	1930	1928	1930	1928	1930
Nowy Tomyśl	6 092	5 031	2 334	5 786	7 314	5 561	8 608	8 391
Chodzież	3 485	2 531	2 139	4 071	6 452	5 320	8 287	6 402
Śmigiel	3 196	3 119	3 167	7 169	8 899	5 194	1 416	1 361
Szamotuły	13 466	7 885	4 256	10 058	9 300	10 094	2 776	2 621
Grodzisk	7 466	5 435	3 481	7 180	4 309	3 423	971	948
Czarnków	6 202	3 648	2 039	6 800	4 812	3 372	2 922	2 530
Wolsztyn	2 156	3 276	3 395	10 550	11 004	4 128	6 399	6 124
Mędzychód	3 381	3 381	1 564	4 252	6 409	4 622	2 380	2 339
Cały okręg	45 444	34 306	22 375	55 873	58 499	41 714	33 759	30 716

„Sanacja” straciła więc 11.138 głosów czyli około 25 procent swego stanu posiadania. Strata ta jest jeszcze większa, gdy do liczby głosów „sanacyjnych” z r. 1928 doliczymy 1.618 głosów, które padły również na listę monarchistyczną nr. 11, posiadającą zabarwienie wyraźnie „sanacyjne”. Wówczas ubytek głosów „sanacyjnych” wyrazi się cyfrą 12.756, co stanowi 27,6 proc. poprzedniego stanu posiadania.

Obóz narodowy wykazuje przyrost o 33.498 gł., czyli zgórą 152 procent. Silny przyrost zaznacza się we wszystkich bez wyjątku powiatach.

Stronnictwa obecnego centrolewu straciły 16.785 gł., to jest około 28 proc. Szczególnie dotkliwa jest porażka centrolewu w pow. wolsztyńskim, gdzie stracił więcej niż połowę głosów. Niemcy stracili 3.043 gł., to jest ok. 10 procent swego dotychczasowego stanu posiadania.

W rezultacie obóz narodowy uzyskał 2 mandaty (zamiast dotychczasowego jednego), B. B. 1, centrolew 1 i Niemcy 1.

Przyjrzyjmy się jeszcze wynikom wyborów w miastach pow. szamotulskich, gdzie również obóz narodowy święcił prawdziwe triumfy.

Miasto	B. B.		Obóz narodowy		Centrolew		Niemcy		
	1928	1930	1928	1930	1928	1930	1928	1930	
Szamotuły	Obwód I	488	229	399	791	180	258	89	83
	Obwód II	337	213	251	494	250	311	29	29
	Obwód III	653	238	253	542	581	821	21	23
	Razem	1 478	680	903	1 827	1 011	1 390	139	135
Wronki	Obwód I	441	330	283	675	83	8	43	28
	Obwód II	718	466	303	671	67	21	13	6
	Razem	1 159	796	586	1 346	150	29	56	34
Pniewy		722	630	528	795	77	62	238	254
	Obrzycko	405	162	206	421	73	117	107	107
	Ostroróg	364	115	120	316	105	139	4	0
Razem miasta	4 128	2 383	2 343	4 805	1 416	1 737	544	530	

Jak widać z powyższego zestawienia w miastach pow. szamotulskiego „sanacja” straciła 1745 gł., t. j. blisko 43 proc. głosów. Obóz narodowy uzyskał 2362 nowe głosy, t. j. zgórą 100 procent. Centrolew zyskał 341 nowe głosy, t. j. przeszło 23 proc., Niemcy stracili 14 gł., t. j. 2,5 proc.

Wynik wyborów wykazał, że społeczeństwo okręgu szamotulskiego po chwilowych sukcesach demagogii Ciszaka coraz tłumnie i coraz solidarniej skupia się pod sztandarami tego obozu, który jedynie zapewnić może Polsce wielkość, a szerokim rzeszom ludu dobrobyt — to jest obozu narodowego.

tylko zwolenników „jedynki” do głosowania w przyszłą niedzielę, ale ponadto apeluje do „centrolewu”, by „nie marnował” swoich głosów, lecz oddał je również na „jedynkę”, byleby tylko ks. Godlewskiego do Senatu nie dopuścić.

Alarm, podniesiony przez „Kurjer Poranny”, skłonił mierny nadzieję, nawet biernych katolików w Warszawie do głosowania na listę nr. 4.

Jednocześnie w Wąbrzeźnie miejscowy świątek „sanacyjny” „Głos Wąbrzeski” napadł w niesłychany sposób na księży dekanatu lubawskiego, nazywając ich „antypaństwowcami” i zarzucając im „wyuzdaną perfidję”, dlatego, że popierali listę narodową.

Prasa „sanacyjna” roi się zatem od napaści na księży, natomiast nic nie słychać, aby w podobny sposób traktowała rabinów lub marjawickich „kapłanów”.

Napaści pism „sanacyjnych” na księży katolickich

W Warszawie z listy narodowej nr. 4 kandyduje do Senatu na drugim miejscu ks. prałat M. Godlewski, znany i zasłużony proboszcz parafii Wszystkich Świętych. Organ „sanacji” na gruncie warszawskim „Kurjer Poranny” zamieszcza z tego powodu gwałtowny artykuł, w którym szkaluje ks. prałata Godlewskiego w niesłychany sposób, pisząc o nim, że jest to „postać jednego z najbardziej wyuzdanych i napaściwości piera i języka, dyszącego nienawiścią, jako głównym motorem działania”. „Kurjer Poranny” uważa, że ks. prałat Godlewski „nie może być uznany za odpowiedzialnego do zajęcia miejsca w polskim Senacie”. (Zydzi z listy B. B. są widocznie, według „Kurjera Porannego”, odpowiedzialni).

„Kurjer Poranny” wzywa zatem nie-

tylko zwolenników „jedynki” do głosowania w przyszłą niedzielę, ale ponadto apeluje do „centrolewu”, by „nie marnował” swoich głosów, lecz oddał je również na „jedynkę”, byleby tylko ks. Godlewskiego do Senatu nie dopuścić.

Alarm, podniesiony przez „Kurjer Poranny”, skłonił mierny nadzieję, nawet biernych katolików w Warszawie do głosowania na listę nr. 4.

Jednocześnie w Wąbrzeźnie miejscowy świątek „sanacyjny” „Głos Wąbrzeski” napadł w niesłychany sposób na księży dekanatu lubawskiego, nazywając ich „antypaństwowcami” i zarzucając im „wyuzdaną perfidję”, dlatego, że popierali listę narodową.

Prasa „sanacyjna” roi się zatem od napaści na księży, natomiast nic nie słychać, aby w podobny sposób traktowała rabinów lub marjawickich „kapłanów”.

Echa napadu na szkołę polską w Mikołajkach

Związek Polskich Towarzystw Szkolnych domaga się usunięcia landrata w Sztumie i żandarma Weldta

Prasa polska w Niemczech donosi: W konsekwencji napadów Niemców na szkołę polską w Mikołajkach (pow. sztumski) i jej zdemolowania, Związek Polskich Towarzystw Szkolnych złożył wniosek do pruskiego ministra spraw wewnętrznych w Berlinie, domagający się przeprowadzenia ścisłego dochodzenia dyscyplinarnego przeciwko landratowi w Sztumie dr. Zimmerowi i żandarmowi Weldtowi z tem, że obaj urzędnicy powinni być zwolnieni ze służby.

Landrat sztumski dr. Zimmer, jako władza policyjna w powiecie, odpowiedzialny jest za napady na szkołę polską i Polaków w Mikołajkach, które ciągnęły się przez szereg dni. Demonstracyjne zachowanie się dr. Zimmera w stosunku do ludności polskiej, czego dopuścił się swego czasu, siadając ostentacyjnie podczas czytania po polsku Ewangelji św., musiało podziałać na Niemców, ośmielając ich do wystąpienia przeciwko Polakom. Oświadczenia policjanta Weldta wyraźnie wskazują na jego antypolskie stanowisko w spełnianiu służby i kwalifikują go do usunięcia.

Równocześnie Związek Polskich Towarzystw Szkolnych złożył skargę do prokuratora o przeprowadzenie śledztwa sądowego i ukarania winnych napadów na szkołę polską w Mikołajkach.

Wizja lokalna w Mikołajkach

W dniu 14-go bm. przybyli do Mikołajek prokurator i starosta dr. Zimmer celem przeprowadzenia dochodzenia na miejscu i badania świadków. Wezwani zostali poszkodowani, uczestnicy napadu oraz świadkowie. Sprawcy Holewius i Gotschewski zostali rozpoznani. Równocześnie stwierdzono 15 osób, które brały udział w zajściach.

Landrat oświadczył ludności, iż będzie się domagać surowego ukarania winnych, a szkody wyrządzone w szkole ochronce oraz osobom prywatnym, zostaną wynagrodzone. Jedną trzecią wynikających stąd kosztów ma ponieść gmina, dwie trzecie zaś powiat. W Mikołajkach mówi się, iż gmina zapłaci około 700 marek. Ze strony polskiej oświadcza się, iż do poniesienia kosztów pociągnie się landrata i policjanta Weldta.

Niewiarygodny dokument uciska mniejszości polskiej w Niemczech

Wrocław, 20. 11. Zaszedł tu fakt wręcz niebywały, który dobitnie świadczy o tem: w jakim położeniu żyje mniejszość polska w Niemczech.

Oto Polsko - Katolickie Tow. Szkolne w Wrocławiu zameldowało o swem powstaniu sądowi, celem zapisania go do rejestru sądowego.

W odpowiedzi na to towarzystwo otrzymało od sądu „beschluss”, który gwoli wiecznej pamięci rzeczy przytaczamy w dosłownem tłumaczeniu:

„62 E. R. 194/36
4
Uwierzytelniony odpis
Postanowienie
Zgłoszenie z dnia 4 października 1930 zostaje oddalone z nałożeniem kosztów, gdyż tendencja zakładania tego rodzaju

organizacji skierowana jest przeciw stanowi posiadania państwa pruskiego, albo jego części — tosamem więc wykracza przeciw dobremu obyczajom. Przez zakładanie tego rodzaju organizacji dąży się do tego, by części państwa przedstawić jako zamieszkałe przez ludność narodowo - polską aby przy nadarzającej się sposobności podnieść pretensję do tych części, jako polskiego obszaru.

Wrocław, 3 listopada 1930
Amtsgericht
(-) Becker
Amtsgerichtsrat.
Nie wątpimy, że władze polskie wyciągną z tego niesłychanego dokumentu konsekwencje w stosunku do szkół niemieckich w Polsce.

Pierwsze protesty wyborcze

Do Sądu Najwyższego wpłynęła skarga o sfalszowanie wyborów w Radomiu, wniesiona przez listę nr. 4. Stwierdzono, że protokoły z 8 obwodów przedstawione przez przewodniczących obwodów, różniły się od protokołów mężów zaufania.

Gdy ta sprawa wyszła na jaw na posiedzeniu komisji okręgowej, przerwano obrady. Na drugim posiedzeniu bez udziału opozycji głosowanie zatwierdzono.

W ośmiu tych obwodach padło na listę nr. 4 — 8.000 głosów, drugi mandat dla listy nr. 4 skreślono z powodu różnicy 200 głosów.

Również zapowiedziane są skargi do Sądu Najwyższego o unieważnienie wyborów w okręgach Kraków-wieś i Jasto.

Nasi kandydaci do Senatu

W części nakładu wczorajszego wydania skutkiem przeoczenia nie podaliśmy naszych kandydatów z województw — lwowskiego i wileńskiego, co niniejszem uzupełniamy:

- Woj. lwowskie:**
1. Dr. Stanisław Głabiński, prof. uniwersytetu, b. prezes Klubu Senackiego S. N.
  2. Dr. Marceł Pruszyński, prof.;
  3. Wincenty Tomaka, rolnik.
- Woj. wileńskie:**
1. Zwierzynski Aleksander, redaktor;
  2. Jasiński Zbigniew, adwokat;
  3. Burhardtowa Janina, N. O. K.

Echa z Brześcia

Warszawa, 21. 11. (Tel. wł.) — „Robotnik” donosi, że 21 ub. m. obrońcy więźniów brzeskich zgłosili na ręce sędziego Demanta wniosek, w którym domagali się, ażeby rodzinom więźniów wolno było dostarczać żywności i zw. w czasach przedwojennych „wałówki”. Żywność tę otrzymują więźniowie wszystkich kategorii we wszystkich więzieniach. Dopiero 12 listopada zapadło postanowienie sędziego Demanta, który wniosek obrońców oddalił, uważając, że porcje żywnościowe otrzymywane przez więźniów, są wystarczające i że ze względu na izolację oskarżonych nie jest w danej chwili wskazane wydanie zezwolenia na dostarczanie żywności”. (w)

Śnieżycy na Pomorzu

Gdynia, 19. 11. (PAT.) Wskutek śnieżycy i silnego wiatru została przerwana komunikacja telefoniczna z szeregiem stacyj krajowych. Największe uszkodzone zostały przewody na linii Kokoszki — Żukowo i Kokoszki — Osowa. Silny wiatr powywracał wiele słupów telegraficznych i zniszczył przewody.

Prace nad uporządkowaniem są utrudnione z powodu głębokiego śniegu, który miejscami osiąga 60 cm.

OFIARNOŚĆ NA CELE OSWIATOWE
WZMACNIA POTĘGĘ RZECZY-
POSPOLITEJ POLSKIEJ.

Ludności katolickiej zwracamy uwagę, że w wyborach do Senatu w województwie poznańskim niema listy Chrześcijańskiej Demokracji nr. 19 (Kat. Blok Lud.). Dlatego winni ci wyborcy, którzy w okręgu bydgoskim głosowali do Sejmu na listę nr. 19, oddać tym razem w wyborach do Senatu, **wszyscy swe głosy na listę narodową nr. 4.**

Każdy tysiąc głosów będzie decydował o tem, czy lista narodowa odbije mandat Niemcom-protestantom.

Faszyzm żywotny

Obniżenie płac urzędniczych

Rzym, 21. 11. (Tel. wł.) Donosiłszy niedawno o uchwale Rady Ministrów, mocą której zarobki urzędników zredukowane zostały o 12 procent. Uchwała ta podyktowana była — jak się okazuje — koniecznością utrzymania równowagi budżetu bez uciekania się do pomocy pożyczek zagranicznych.

Rząd, nie chcąc nakładać nowych ciężarów na obywateli uciekł się do obniżania pborów urzędniczych w r. 1929. Zarządzenie to, które pozwoli osiągnąć oszczędność 700 milionów lirów rocznie jest jednocześnie wskazaniem konieczności dostosowania całego życia gospodarczego Włoch do istotnej wartości lira, którego stosu-

nek do lira przedwojennego wynosi 1:3,66.

Jak widać z głosów prasy decyzja rządu była odpowiednio przygotowana. Towarzystwo „Provida” zapatrzące w artykuły spożywcze wojskowych i cywilnych urzędników państwowych obniżyło ceny detaliczne mniej więcej o 10 proc. Obniżona została również cena chleba. Widoczna jest interwencja czynników miarodajnych w regulowaniu cen artykułów pierwszej potrzeby, co, jak sądzą, odbija się pomyślnie również na interesach ludności robotniczej, płatnej, jak stwierdzają samorządy, w sposób niedostateczny.

Niewola czy wolność prasy faszystowskiej? — Odpowiedź dep. Ferrettiego

Przy okazji otwarcia faszystowskiego instytutu kultury ludowej dep. Lando Ferretti wygłosił przemówienie poświęcone scharakteryzowaniu stosunku prasy rządowej do regime'u faszystowskiego i odwrotnie, polemizując z poglądami zagranicznymi, przedstawiającymi błędnie sytuację prasy pod regimem faszystowskim.

Ferretti stwierdził, że reforma faszystowska odnośnie do prasy polega na ustanowieniu odpowiedzialnego kierownika pisma, którym może być dziennikarz, członek związku zawodowego. Poza tem reforma faszystowska polega na podaniu do wiadomości publicznej, kto jest właścicielem pisma. Są dzienniki nie faszystowskie, jak genueński „Lavoro”, licznie reprezentowana prasa religijna, dzienniki wychodzące w językach obcych w okolicach nadgranicznych itd. Koncesja na dziennik załatwiana jest wyłącznie przez urzędy nie zaś przez władze o charakterze politycznym. Wszelkie sankcje, mają charakter jasno okreś-

lony. Aresztowanie nakładu, zawieszenie, a po dwukrotnym zawieszeniu możliwość poclągnięcia do odpowiedzialności redaktora odpowiedzialnego. Przyczem przy wszystkich tych sankcjach zasięga się opinii odpowiednich urzędów.

Nieprawdą jest mówił Ferretti, że we Włoszech istnieje cenzura prewencyjna. Opierając się na błędnem mniemaniu o istnieniu takiej cenzury, wielu cudzoziemców czyni rząd faszystowski odpowiedzialnym za wszystko co pisze prasa faszystowska. Prawdą jest jedynie, że prasa faszystowska jest narzędziem triumfującej rewolucji i jako taka jest w zgodzie z podstawowymi zasadami tej rewolucji, korzystając jednocześnie z zupełnej swobody w traktowaniu różnych zagadnień. Prasa faszystowska ma więcej swobody niż prasa innych państw — zakończył Ferretti — ponieważ nie jest ona narzędziem poszczególnych grup obywateli a służy jedynie zagadnieniu dobra państwa.

Zbrojenia Włoch — Nowe instrukcje dla akademickich organizacji faszystowskich

Rada Ministrów na dzisiejszem posiedzeniu przyjęła dwa projekty ustaw, zgłoszone przez ministra wojny. Pierwszy z tych projektów przewiduje obowiązkowe wyszkolenie przygotowawcze, poprzedzające normalną służbę wojskową dla wszystkich obywateli, którzy w dniu 1 października danego roku skończą lat 18. Drugi projekt ustawy przewiduje zmiany w pborze rekruta, dotyczące m. in. czasu służby w wojsku.

Pozatem wyszły nowe instrukcje dla młodzieży uniwersyteckiej, zgrupowanej w studenckich organizacjach faszystowskich. Instrukcja zauważa, że przedewszystkiem w organizacjach akademickich najmniej dbać trzeba o ilość a najwięcej o jakość, gdyż faszyzm jest arystokracją narodu; wreszcie instrukcja zwraca uwagę na sport, twierdząc, że nie chodzi o rozgłoszonych atletów championów, a o zdrowe społeczeństwo. Dalej zarządza

powstrzymanie się od jakichkolwiek manifestacji w stosunku do profesorów, których charakter polityczny nie studenci mają prawo osądzać. W dalszym ciągu przechodzi do sprawy stosunku do zagranicy, oświadczając, że przedstawiciele grup studenckich faszystowskich, udając się zagranicę, powinni szanować zwyczaje i normy życia narodu, którego są gośćmi. Po dejmować należy studentów zagranicznych, przybywających do Włoch, z gościnnością, lecz z godnością i pamiętać, że Włosi należą do tych, co dają, a nie do tych, co zwykli brać, oraz, że należy traktować cudzoziemców tak, jak oni traktują Włochów. W korespondencji zagranicznej organizacje powinny używać zawsze i w każdym wypadku włoskiego języka. Sekretarz partji zaleca nawrót do najlepszych tradycji studenckich. Poza tem instrukcje zawierają różne normy organizacyjne.

Najpierw rozbrowienie, a potem rewizja traktatów

Obludna taktyka niemiecka w Genewie

Paryż, 21. 11. (PAT). W dzienniku „Intransigeant” deput. Fabry omawia taktykę na konferencji rozbrowiowej w Genewie i zaznacza, iż w chwili, gdy w Berlinie i Rzymie wysunięta jest na pierwszy plan sprawa rewizji granic, Niemcy usiłują w Genewie sprowadzić redukcję uzbrojenia do kwestji rozbrowienia Francji. Trudno nazwać polityką zbliżenia takie zachowanie się Niemiec, które polega na zajęciem domaganiu się rozbrowienia innych wówczas, gdy u nich samych 9 milionów wyborców hitlerowców lub hugenbergowców zdecydowanych jest dopiąć rewizji traktatów nawet siłą, jeżeli zajdzie ku temu potrzeba.

Niemcy zbyt szybko działają, chcąc przeprowadzić redukcję uzbrojeń

przed rewizją traktatu. Obudzili oni u Francuzów instynkt samozachowawczy, który wytwarza potrzebę równowagi u naszego czasami nieostrożnego pokolenia. Czas wreszcie rzucić należyte światło na kwestję uzbrojeń niemieckich i francuskich z punktu widzenia traktatu wersalskiego. Uzbrojenia niemieckie zostały rozmyślnie zredukowane, aby uniemożliwić urzędywstnienie ich planów agresywnych, co się zaś tyczy uzbrojenia Francji, mającego charakter defensywny, to może ono być doprowadzone tylko do takiego stanu redukcji, w którym uzbrojone Niemcy i inne kraje nie stałyby dla Francji niebezpieczeństwem.

Język łaciński ma być językiem międzynarodowym

Citta del Vaticano, 21. 11. (P. A. T.) W kołach, najbardziej zbliżonych do Papieża, z zadowoleniem podkreśla się kampanję, rozpoczętą przez niektóre dzienniki cudzoziemskie i włoskie. celem traktowania języka łacińskiego jako międzynarodowego i uniwersalnego. Jest to w gruncie rzeczy pogląd, wyrażony kilkakrotnie przez Ojca św., który zreformował nauczanie łaciny w seminarjach, kładąc nacisk na zaznajomienie się seminarzystów z literaturą klasyczną łacińską i na rozszerzenie znajomości języka, który jest od wieków językiem Kościoła Katolickiego.

Wykrycie wielkiej afery przemysłowej.

L w ó w, 21. 11. (PAT.) Dzisiejsza prasa donosi o wykryciu w Sniatynie wielkiej afery w związku z importem winogron rumuńskich do Polski. Mianowicie przedstawiciel sniatyński pewnej firmy transportowej sprowadził dla jednego z hurtowników lwowskich na podstawie zezwolenia Min. Handlu większą partję winogron. Za zezwolenie to, które jest nie pozywalne i opiewało na inną firmę, pobrał on od hurtownika większą sumę pieniędzy. Pośrednika owego odstawiono do więzienia sądu karnego we Lwowie.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8,825 zł; w Gdańsku na Warszawę 8,825 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płaci: dziś za 100 marek niem. w dewizach 212,19 do 212,41 zł, gotówką 211,79 zł; za 100 guldenów gd. w dewizach 172,90 zł do 173,16 zł, gotówką 172,56 zł.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 21. 11. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy, parciel Poznań, ładunki wagonowo dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: a: żyta 694,5 gr (118,2 f w h.); b: pszenicy 744 gr (126,4 f w h.); c) jęczmienia przemiałowego 667 gr (113,1 f. w. h.); d: owsa 568,5 gr (78,1 f. w. h.).

„Ceny orientacyjne” parytet Poznań

Zyto	17,75—18,25
Usposobienie stałe.	
Pszenica	24,50—26,00
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień przemiałowy	19,00—21,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25,00—27,00
Usposobienie spokojne.	
Owies	18,00—19,25
Usposobienie spokojne.	
Mąka żytnia w work 65%	29,50
Usposobienie spokojne.	
Mąka pszenna 65% w work.	43,50—46,50
Usposobienie spokojne.	
Otręby żytnie	10,50—11,50
Otręby pszenne	12,00—13,00
Otręby pszenne (grube)	14,00—15,00
Rzepak	42,00—44,00
Groch Victoria	27,00—32,00
Ziemniaki jadalne	2,00—2,30
Ogólne usposobienie spokojne.	
Ziemniaki fabryczne bez obrotów.	

Sytuacja na rynku wewnętrznym nie uległa zmianie, jedynie na pszenicę popyt lekko ożywiony.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Poznań, 21. 11. 1930 r.

Spędzono: buhajów 4, krów 8, świń 766, cieląt 103, owiec 33; razem 914 zwierząt.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 21. 11. 1930 r.

Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był spokojny przy tendencji niezmienniej.

Z pożyczek państw. płacono za 5 proc. pożyczek 50 proc., zaś oddawano 5 proc. premj. dolarowe po 56.— Z papierów lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt. ofiarowano 8 proc. listy dolarowe (stare) po 91½%, natomiast handlowano 6 proc. listy żytnie po 17,75 w tranzakcjach. Poza tem był popyt na 4 proc. listy zast. konwert. po 38½ proc., lecz bez oddawców.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych oddawano Bank Kwilecki Potocki po 50.—, poszukiwano Bank Polski po

160.— bez notowania i płacono za Herzfelda 26.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 50% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 91½% O.

(Kurs w złotych).
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 17,75 +
5% Pożyczka premjowa serja II 56.— O.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję).
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka I—II em. zł. 50.— O.

Akcje przemysłowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
Herzfeld—Victorius I—II em. zł. 26.— P.
Tendencja bez zmiany.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 21. 11. 1930 r.

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Belgia	124,42	124,73	124,11
Holandja	359,00	359,50	358,10
Londyn	43,3 1/2	43,44	43,23
Nowy Jork	8,915	8,935	8,895
Nowy Jork			
kabel	8,924	8,944	8,904
Paryz	35,1 5/12	35,14 1/2	34,96 1/2
Praga	26,45	26,51	26,39
Włochy	46,72	46,84	46,60
Wiedeń	125,57	125,88	125,26
Berlin	212,51		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje.

4% pożycz. inwest.	102,50
4% inw. seryjne sztuki	106,50
5% pożycz. premj. dol.	57,00
5% pożycz. konw.	51,00
5% pożycz. kol. konw.	46,50
3% pożycz. bud.	50,00

Akcje w złotych:

Bank Handlowy	0,00—108,00
Bank Polski	0,0—164,00
Puls	0,00—37,00
Elektrownia w Dąbr.	0,00—42,00
W T F Cukru	38,00—37,50
W T Węgla	41,75—41,50
Lilpop	26,50—26,00
Modrzewjów	13,25—13,50
Ostrowiec	49,00—50,00
Rudzki	15,50—16,00
Starachowice	17,25—16,75
Haberbusch	0,00—117,00

Tendencja mocniejsza.

Komentarz.

Z papierów państwowych mocniejsza pożyczka inwestycyjna i dolarówka. Dla listów zast. tendencja słabsza, dla akcji przeważnie mocniejsza. — Z bankowych utrzymany Bank Handlowy, mocniejszy Bank Polski, Puls utrzymany, Elektr. w Dąbr. utrzymana, Cukier, Węgiel mocniejszy. Z metalurgicznych utrzymany Modrzewjów i Starachowice, mocniejszy Lilpop, Ostrowiec i Rudzki. Ze spożywczych utrzymany Haberbusch.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 21. 11. 1930 r.

Pszenna march. od st. załad.	249,00—250,00
75—76 kg	
Tendencja mocna.	
Zyto march od stacji załad.	150,00—152,00
70—71 kg	
Tendencja słabsza.	
Jęczmień march brow. od st. załadowania	190,00—212,00
Tendencja stała.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	170,00—180,00
Tendencja stała.	
Owies march od st. załad.	140,00—150,00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenn.	29,00—37,25
Tendencja cicha.	
Mąka żytnia przemiał. do 60%	28,75—27,00
Tendencja cicha.	
Ospa pszenna	8,50—9,00
Tendencja utrzymana.	
Ospa żytnia	8,25—8,75
Tendencja utrzymana.	
Groch Victoria	25,00—31,00
Groch dr. jadalny	24,00—26,00
Groch pastewny	19,00—21,00
Peluszka	19,00—20,00
Bób polny	17,00—18,00
Wyka	17,00—21,00
Makuch rzepakowy	8,50—9,25
Makuch lniany	14,70—15,00
Wytłoki suche paryt. Berlin	5,40—5,90
Srót Soja	12,90—13,40

Ogólna tendencja niejednolita.

Notowania złote w Berlinie

z dnia 21. 11. 1930 r.

Wyplaty na Warszawę	46,90—47,10
Noty wielkie	46,90—47,30

Dyskretne oświadczenia Curtiusa dobrze zrozumiano we Francji

Paryż, 21. 11. (Tel. wł.) Dzienniki paryskie podają w dzisiejszych rannych wydaniach dłuższe wyjątki z czwartkowej mowy ministra Curtiusa, przyczem tylko kilka dzienników zaopatruje je komentarzem.

„Echo de Paris” stwierdza niemiecką złość z powodu oświadczeń premiera Tardieu w sprawie rozbrojenia i rewizji traktatów. Ta złość, trzymana mniej lub więcej na wędzidle, przebiega także z przemówienia Curtiusa, który wypowiedział głośno to, co w rozmowach osobistych w tajemnicy przeformułano. W ten sposób przysłużył się mimowoli Francji i za to należy mu się wdzięczność, gdyż parlament francuski ma podstawę teraz żądania

od Brianda więcej jak górnolotnych deklamacyj, którym zwykle swych słuchaczy zasypuje.

„Figaro” stwierdza, że dotąd żaden minister niemiecki nie wypowiedział swych zapatrywań w takim tonie, jak to uczynił wczoraj dr. Curtius. We Francji zdziwieni są tylko ci wszyscy, którzy zbyt wielkie nadzieje pokładali w politykę pojednania, oczekując od Rzeszy wdzięczności za poczynione ustępstwa w sprawie spłat reparacyjnych oraz za przedwczesne opróżnienie Nadrenji. Rząd powinien sobie wreszcie uświadomić, że dalsze ustępstwa do niczego nie prowadzą, nie przyczyniając się do utrwalenia pokoju.

Szczegółowe wyniki wyborów w Wielkopolsce i na Pomorzu

Okręg szamotulski:

M. Nowy Tomyśl: Uprawnionych 1468, głosowało 87 proc., głosów ważnych oddano 1281. Lista nr. 1 — 221, nr. 4 — 471, nr. 7 — 68, nr. 22 (Niemcy) — 521. Jest to wynik świetny, gdy się weźmie pod uwagę ogromny nacisk czynników „sanacyjnych” i okoliczność, że przy wyborach do rady miejskiej w r. ub. „sanacja” uzyskała większość. Obecnie lista narodowa zdobyła 62 procent wszystkich głosów polskich.

M. Opalenica: nr. 1 — 833, nr. 4 — 815 (przyrost o 340 głosów od r. 1928), nr. 7 — 51, nr. 22 (Niemcy) — 48. Przy poprzednich wyborach „sanatorzy” uzyskali o zgórą 300 głosów więcej, niż lista narodowa.

Okręg tczewski:

M. Starogard: nr. 1 — 1254, nr. 4 — 2268, nr. 7 — 2147, nr. 12 (Niemcy) — 800.

M. Gniew: nr. 1 — 225, nr. 4 — 962, nr. 7 — 151, nr. 12 (Niemcy) — 342. Lista nr. 4 uzyskała absolutną większość głosów (wśród głosów polskich 70 procent).

Okręg grudziądzki:

M. Świecie: Głosowało 90 proc. uprawnionych. Nr. 1 — 532, nr. 4 — 1629, nr. 7 — 1089. Lista narodowa uzyskała absolutną większość głosów.

M. Nowe: nr. 1 — 410, nr. 4 — 739, nr. 7 — 782.

M. Chojnice: nr. 1 — 1972, nr. 4 — 1749, nr. 7 — 1298.

M. Tuchola: nr. 1 — 582, nr. 4 — 669, nr. 7 — 549.

M. Grudziądz: nr. 1 — 7251, nr. 4 — 4838 (w r. 1928 — 3102), nr. 7 — 7163.

Powiat grudziądzki: nr. 1 — 4303, nr. 4 — 3735 (w r. 1928 — 1893), nr. 7 — 8161. Liczba głosów narodowych wzrosła o 100 procent.

Powiat świecki: nr. 1 — 6245, nr. 4 — 11322 (w r. 1928 — 7142), nr. 7 — 15381.

Powiat tucholski: nr. 1 — 1254, nr. 4 — 4869 (w r. 1928 — 2948), nr. 7 — 6531.

Okręg nr. 37 Ostrów

Powiat	Nr. 1 (B. B.)	Nr. 4 (narodowa)	Nr. 7 (centrolew)	Nr. 12 (Niemcy)
Ostrów	6 028	5 629 (3 279)	10 939	458
Odolanów	4 354	5 348 (1 623)	7 550	3 481
Ostrzeszów	2 567	3 845 (1 868)	7 789	1 979
Kępno	4 090	4 678 (1 495)	11 880	2 600
Pleszew	4 022	3 876 (1 555)	7 647	991
Jarocin	6 204	4 472 (2 252)	12 649	1 027
Koźmin	2 591	4 223 (2 479)	7 135	1 152
Krotoszyn	4 427	7 011 (2 659)	7 292	2 230
Gostyń	4 217	4 879 (2 929)	13 418	1 296
Razem	38 500	43 691 (20 139)	96 279	15 216

Ostateczne wyniki wyborów w okręgu nr. 32 Bydgoszcz

Powiat	Uprawnionych do głosowania	Oddane głosów ważnych	Unieważniono głosów	Nr. 1 (B. B.)	Nr. 4 (narodowa)	Nr. 7 (centrolew)	Nr. 12 (Niemcy)	Nr. 19 (Ch D.)	Nr. 22 (infr. socj.)	Nr. 23 (sec. niem.)
Bydgoszcz miasto	64 601	50 865	138	16 829	11 654 (7 132)	8 709	7 412	10 615	1 447	199
„ powiat	31 035	27 163	43	5 758	4 621 (2 349)	9 276	6 104	1 308	73	23
Inowrocław miasto	17 328	13 198	30	3 807	6 214 (3 794)	2 291	3 97	208	281	—
„ powiat	26 533	21 992	30	3 042	4 899 (2 749)	9 679	3 957	172	37	6
Etrzelno	20 687	17 391	18	2 574	5 415 (2 629)	8 053	1 086	116	47	—
Szubin	24 834	21 210	41	2 997	5 002 (2 457)	7 608	5 217	371	15	—
Wyrzysk	36 486	31 237	32	4 983	7 809 (3 750)	10 115	7 128	1 162	24	15
Znin	21 621	19 534	41	3 888	6 440 (3 019)	6 519	2 524	103	4	6
Razem	243 125	208 490	373	43 928	52 054 (27 928)	82 450	38 825	14 055	1 929	249

O głośny wywiad

Przed sądem powiatowym w Poznaniu toczyła się w środę rozprawa przeciwko p. red. Koniecznemu odpowiedzialnemu za dział polityczny, o artykul w nrze 392 p. t. „Przykry widok”, zamieszczony tuż po głośnym wywiadzie marsz. Piłsudskiego w sierpniu. Oskarżenie wytoczono w tym wypadku z art. 131 i 360 kk. (o ciężki wybryk) i (o poniżanie władz państw.). Sprawę rozpatrywał p. sędzia Dugolecki. Obrońca p. dr. Stanisław Celichowski wniósł o przeczytanie na rozprawie wspomnianego wywiadu, a następnie o powołanie na świadków: marsz. Piłsudskiego, b. ministra skarbu Czechowicza, b. prezesa Nacz. Izby Kontroli Wróblewskiego, min. Składkowskiego i b. woj. krakowskiego Dąbrowskiego celem wyjaśnienia, na co poszło 8 milionów zakwestionowanych swego czasu przez Naczelną Izbę Kontroli. Sąd wnioski te zgodnie z żądaniem zast. prokuratora odrzucił cofnął jednakże i oskarżenie z art. 131 kk., a zastąpił go art.

DOSKONALE PRZYLEGAJĄCE
PUDRY MAJOLA
W PROSZKU I PRASOWANE

17 ustawy prasowej. Później, gdy p. dr. Celichowski wykazał, że i art. 17 nie może być zastosowany, sąd pozostał jedynie przy art. 360 (ciężki wybryk) i wydił wyrok zasądający na 50 zł grzywny.

Poza tem toczyła się jeszcze druga rozprawa przeciwko p. red. Koniecznemu również z art. 360 kk. za umieszczenie swego czasu karykatury p. t. „Obłok, który zanieczyszcza powietrze”. Rozprawą kierował także p. sędzia Dugolecki; wyrok opiewał na 100 zł grzywny.

W obu wypadkach obrona zgłosiła odwołanie do wyższej instancji.

Przyszły senat Gdańska

Inicjatywa wytworzenia większości prawicowej leży w rękach narodowych socjalistów

Gdańsk, 21. 11. (Tel. wł.) Aktualną staje się sprawa nowego rządu, którym jest senat gdański, Nowy sejm, zgodnie z przepisami nowej konstytucji, musi zebrać się w miesiąc po wyborach, czyli najpóźniej 16 grudnia. Najpóźniej zaś w miesiąc potem, t. j. 16 stycznia musi się ukonstytuować nowy senat, ilość członków, którego, według nowej konstytucji, zmniejszona została z 22 do 12-tu z prezydentem senatu włącznie. Powstaje więc już dzisiaj kwestja składu senatu. Uzależniona jest ona ściśle od utworzenia większości w sejmie, która weźmie na siebie odpowiedzialność za przyszłe rządy.

W związku z tem dobrze zazwyczaj poinformowane „Danziger Neueste Nachrichten” snują następujące rozważania:

Wobec wyniku wyborów, które wykazały osłabienie wpływu stronnictw socjalistycznych, nowy rząd musi być wyłoniony przez stronnictwa burżuazyjne i opierać się w sejmie na stronnictwach prawicowych. Stronnictwo nacjonalistów niemieckich powzięło już w tym sensie uchwałę w dniu wczorajszym, wypowiadając przytem pogląd, iż inicjatywę partyjną w

sprawie tworzenia rządu winni wziąć na siebie hitlerowcy jako najliczniejszą stronnictwo prawicowe. W tym samym sensie wypowiada się też i blok stronnictw prawicowo-centrowych.

Partja narodowych socjalistów, hitlerowców zasadniczo nie uchyla się od przyjęcia udziału w tworzeniu rządu. Powzięcia ostatecznej decyzji oczekiwani należy w niedzielę, gdy powróci do Gdańska jeden z przywódców hitlerowców Förster, członek niemieckiego Reichstagu, który obecnie przebywa w głównej kwatery stronnictwa. W razie udziału w rządzie zażądają prawdopodobnie hitlerowcy dla siebie teki spraw wewnętrznych i dążyć będą do przeprowadzenia chociażby części swego programu. Jednak cała powyższa kombinacja uzależniona się od stanowiska centrum, z przedstawicielami którego hitlerowcy wszczęli już pertraktacje, w celu osiągnięcia kompromisu w szeregu poważnych sprzeczności w programie i sposobie działania obu tych stronnictw. Gdyby doszło do porozumienia, przyszły senat rozporządzałby większością 40-tu, a nawet 44-ch głosów na 72.

Czy nowa dyktatura w Hiszpanji?

Paryż, 21. 11. (Tel. wł.). Według doniesienia dzienników „Oeuvre” i „Populaire” otrzymanych rzekomo z wiarogodnego źródła, przygotowuje król Alfons nową dyktaturę wojskową w Hiszpanji na wzór dyktatury Primo de Rivery. Król przyjął przedwczoraj w tej sprawie gen. Mola, kierownika hiszpańskiej policji bezpieczeństwa, z którym omawiał szczegóły zamachu. Według wyżej wymienionych dzienników dyrektorjat składać ma się z gen. Mola, gen. Martinez Anido, byłego ministra spraw wewnętrznych w dyrektorjacie Primo de Rivery, gen. Saro członka pierwszego dyrektorjatu oraz gen. Parrera gubernatora Katalonji za czasów dyktatury. Obecny premier ministrów gen. Buerenger dowiedziałwszy się o tej konferencji udał się natychmiast do króla. Szczegóły jego rozmowy z królem są narazie nieznane; w stolicy rozeszła się jednakże pogłoska, że obecny premier zaprotestował przeciw przygotowaniu zamachu stanu przez króla, zrzucając wszelką odpowiedzialność za następstwa tego kroku.

Paryż, 21. 11. (Tel. wł.) Dzienniki tutejsze publikują oświadczenie hiszpańskiego prezydenta ministrów do przedstawicieli prasy w związku z

wiadomościami, obiegającymi stolicę Hiszpanji o ponownym wprowadzeniu dyktatury wojskowej. Gen. Buerenger oświadczył między innymi: zamierzam rządzić zgodnie z istniejącymi ustawami. Jeżeli one są niewystarczające, nie mogę ponosić za to odpowiedzialności. Posiadamy dość sił, aby atakom się nieyieldać przeciwstawiać ale je także zwycięsko odeprzeć. Reszta przyjdzie później i mogą panów zapewnić, że nie ja będę tem zaskoczony. Panowie mogą spokojnie spać, bowiem gdy się coś wydarzy, obudzenie będzie straszne i wszyscy będą je słyszeć.

Czy zapisałeś się na członka wspierającego Komitetu Floty Narodowej. Wkładka 1 zł rocznie Conto P. K. O. 30. Zapisz się a spełnisz swój obywatelski obowiązek

Hencil

„Niezrównanej jakości”
Fabryka elektrotechniczna „Hencil”
Warszawa, Żelazna 67.
Przedstawicielstwo: „Radio-Hurt”
Poznań, św. Marcin 57.
Pw 6 246 62 548

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Chalupnictwo

Przed paru dniami w warszawskim T-wie ekonomistów i statystyków polskich, p. Edward Arnekker wygłosił niezwykle ciekawy referat o „chalupnictwie jako zagadnieniu społeczno-ekonomicznym doby obecnej”. Zebraniu temu przewodniczył p. Władysław Grabski, który w przemówieniu wstępnie podkreślił nadzwyczajną zdolność chalupnictwa do przystosowania się do koniunktury i w tym właśnie ujrzał wielką jego rolę w okresie kryzysu gospodarczego.

W Polsce Zachodniej chalupnictwo jest stosunkowo mało znane; stąd uważamy za wskazane zaznaczyć, że naogół chalupnictwo tem się różni od rzemiosła, że chalupnik zazwyczaj otrzymuje od przedsiębiorcy surowce lub pieniądze na zakup takowych. Do najcharakterystyczniejszych cech w chalupnictwie należy też sezonowość.

Otóż — rzecz niezmiernie ważna — chalupnictwo zatrudnia u nas w przybliżeniu około 400 tysięcy osób, czyli tylko o 100 tysięcy mniej, niż przemysł przetwórczy.

Referent p. Arnekker zebrał b. ciekawą i obfity materiał rzucający jasne światło na swoiste stosunki, panujące w chalupnictwie polskim. Okazuje się, że obejmuje ono kilkadziesiąt działów, z których najważniejsze są: szewstwo (100 000 osób), krawiectwo (ok. 75 000 osób), tkactwo (ok. 20 000 osób w samym okręgu łódzkim), dalej: bieleźniarstwo, koronkarstwo, stolarstwo, kamaznictwo itd.

Zatrudniony w chalupnictwie jest przede wszystkim element słaby i tani: młodociani, starcy i kobiety. Warunki płacy są niebywale niskie. Dość powiedzieć, że wynagrodzenie chalupnika nierzadko wynosi — 3 do 7 groszy za godzinę. Tak przynajmniej stwierdzał p. Arnekker, dodając zarazem, że do najlepiej płatnych należą chalupnicy warszawscy, pobierający od 50—90 groszy na godzinę, zaś zgoła wyjątkowe jest wynagrodzenie, jakie pobierają chalupnicy w Białymstoku, zatrudnieni przy wyrobie towarów wełnianych sposobem mechanicznym, zarabiają oni bowiem 1,50 do 1,70 zł za godzinę.

Zato, w Białymstoku, wyjątkowo przestrzega się zasady 8-mio godzinnego dnia pracy, podczas gdy w innych okręgach faktycznie niema żadnych ograniczeń czasu pracy. Zdaniem referenta, najczęściej długość dnia pracy waha się w granicach 14—18 godzin na dobę. Praca odbywa się w warunkach wysoce niehigienicznych.

Chalupnictwo, mimo wszystko, w niektórych okręgach posiada wybitnie dodatnie znaczenie gospodarcze, jako dodatkowe źródło dochodów dla mało-rodnych; tak np. w województwie łódzkim rolnicy, posiadający do 2 mórg ziemi czerpią 30 proc. dochodów z roli, a 70 proc. — z domowej pracy tkackiej.

Oto garść interesujących faktów z tej tak mało znanej dziedziny. Należy z zadowoleniem przyjąć do wiadomości zapowiedź mającej się odbyć w przyszłym roku w Warszawie wielkiej wystawy chalupniczej, która niewątpliwie przyczyni się do głębszego poznania pracy chalupniczej, jej warunków i postulatów.

Krótkie informacje gospodarcze

— Rząd fiński wniósł do parlamentu projekt podwyżki cel wwozowych na zboża, kartofle, kawę, cukier, benzynę, cement i obuwie.

— Wobec trudności, w jakich się znajduje belgijski przemysł metalowy pracodawcy postanowili obniżyć płace robotnicze o 5 proc.

— Rokowania w sprawie ponownego utworzenia kartelu cynkowego, prowadzone w Paryżu, jeszcze nie doprowadziły do ostatecznych rezultatów.

— Francuski minister finansów wydał zarządzenie, zawierające szereg ułatwień przy wprowadzaniu zagranicznych papierów wartościowych na giełdę paryską.

— Rada nadzorcza Banku Angielskiego postanowiła zaproponować akcjonariuszom na zgromadzeniu, które ma się odbyć w kwietniu 1931 r. ponowny wybór Montague Normana na stanowisko gubernatora Banku.

— Premier ministrów greckich oświadczył, iż rząd nie będzie bojkotować pszenicy sowieckiej, lecz utrzyma obecne cła wwozowe od pszenicy oraz nakaz domieszki 10 proc. pszenicy krajowej przy przemiale.

Gdańsk a Rzesza

Prasa niemiecka w związku z rozbudową i rozwojem Gdyni, oraz wykończeniem w 2/3 szlaku kolejowego Śląsk — Morze, podniosła wielkie larum. Jesteśmy skłonni zrozumieć, że rozwój gospodarczy polskiego dostępu do morza jest w Niemczech niemiłe widziany, jako fakt uszczuplający dochody niemieckiego gospodarstwa, czerpane z pośrednictwa w naszym handlu zamorskim. Nie o to więc chodzi, nie o sam fakt, lecz o powódź ciekawych i zapewne dla samych Niemców niespodziewanych argumentów, z jakimi prasa ich występuje, atakując gospodarcze umacnianie się Polski nad Bałtykiem.

Francuskie przysłowie: „si vous m'aimez — il faut dire cela — mais ne salez pas de mes bas” — nie należy walczyć argumentami, które nikogo nie mogą przekonać.

Gdynia — w oświetleniu Gdańska, jako portu „niemieckiego” — stanowi ów mecz Damoklesa, który ma Gdańsk wygłodzić i zniszczyć. Gdańsk skutkiem konkurencji Gdyni stał się „umierającym miastem”, „żyjącym na sztucznie stworzonym terenie warunków gospodarczych dziwołagiem”, „oderwanym od Rzeszy, ginącym, niemieckim ośrodkiem” itd. itp. — Prasa niemiecka przepelniona jest tego rodzaju patetycznymi zwrotami, wypisywanymi chyba jedynie w tem przekonaniu, że każde twierdzenie wielokrotnie powtarzane może się stać prawdą.

Na szczęście sugestje — mają swoje granice i istnieją rzeczy od nich silniejsze: — argumenty.

Ucieknijmy się do najbezsronniejszego rozjemcy — jakim są cyfry. One też mogą odpowiedzieć na pytanie co Niemcy zrobili dla Gdańska w czasie niezakłóconego nieczem panowania w tym porcie w latach przedwojennych. Rozwój Gdańska nie leżał wcale w intencjach rządu Rzeszy, który prowadził politykę izolacji Gdańska od swego naturalnego zaplecza — ziem polskich. Widać to z kierunku linii kolejowych oraz samej lekkiej budowy torów łączących Gdańsk z wielkimi magistralami towarowymi. Rząd Rzeszy udzielając wybitnego poparcia Królewcowi, Hamburgowi, Bremie i Szczecinowi zaniedbywał wyraźnie Gdańsk, starając się zepchnąć ten port o świetnych tradycjach, do roli lokalnego, drugorzędного portu, zakorkowując w ten sposób ujście Wisły — naturalną drogę handlu zamorskiego Polski. Jakkolwiek zawarty w r. 1904 traktat Niemiec z Rosją, był dla państw niemieckich bardzo korzystny i zapewniał im obfitość ładunków z całej zachodniej części ówczesnego imperjum — Gdańsk zarobił na tem dzięki swemu upośledzeniu niewiele. Obrót Gdańska wzrósł w ostatnim przedwojennym dziesięcioleciu zaledwie do 900 tys. t. reg. neto., podczas gdy obrót Hamburga podskoczył do 13 milj., Bremy do 2 milj. t., Szczecina do 1,9 milj. t., Lubeki i Rostocku (portów znacznie mniejszych od Gdańska) — do 1 i pół milj. t. reg. netto. Taryfy kolejowe Niemiec skonstruowane były w ten sposób, że wyraźnie faworyzowały wymienione porty niemieckie na niekorzyść Gdańska, który w r. 1913 grał rolę w państwie niemieckim, raczej drugorzędnej bazy dla niemieckiej floty podwodnej — niż portu handlowego.

Nie chcemy tu powtarzać wszystkich ogólnie znanych cyfr rozwoju

portu gdańskiego od czasu włączenia go w obszar celný Rzeczypospolitej — są to rzeczy znane — skonstatujemy tylko, że obrót towarowy Gdańska w r. 1929, w porównaniu z cyframi roku 1913 wzrósł o 408 proc. (w tonnach wagowych), a wartościowy o 212 proc. — podczas gdy ten sam stosunek wynosi dla Hamburga 104 proc., Bremy 83 proc., Królewca 89 proc., Szczecina 75 proc. Obrót Gdańska, mimo owej oślawionej „konkurencji” Gdyni w latach 1927 — 1930 — wykazuje w dalszym ciągu niezmienny i trwały wzrost, szczególnie pod względem wartościowości towarów, dzięki stałemu procesowi kumulacji ładunków wysokowartościowych, drobnicowych w handlu zamorskim Polski.

Tak różnie wygląda w świetle cyfr polityka niemiecka i polska w stosunku do Gdańska.

Czy po wojnie, po wejściu na mocy Traktatu Wersalskiego Gdańska do obszaru celnego Polski — niemiecka polityka gospodarcza uległa zmianie? Czy w trosce o tę swoją ukochaną „perłę miast niemieckich na Bałtyku” — Rzesza dba o jego dobrobyt?

Otóż nie podobnego. Polityka Rzeszy w stosunku do Gdańska uległa po wojnie dalszemu zaostrzeniu. Koleje niemieckie uruchomiły potężny aparat taryfowy z t. zw. „Seehafen Durchfahrttariffami” (S. P.), których celem jest odciążenie jaknajwiększych ilości ładunków od Gdańska do portów niemieckich. Cały ten aparat, uruchomiony kosztem olbrzymich ofiar materialnych owych „zubożałych” Niemiec jest skonstruowany nietylko dla zapewnienia przewozów portom niemieckim, ale przede wszystkim dla odebrania ich Gdańskowi. To nie wzrastająca Gdynia zabiera Gdańskowi najcenniejsze, wysokowartościowe ładunki, stanowiące o lukratywności pracy portu — lecz tak samo jak przed wojną — Królewiec, Szczecin, Hamburg i Brema, przez które to porty, dzięki specjalnej konstrukcji bojowych taryf niemieckich dziś jeszcze przechodzi około 40 proc. ładunków w handlu zamorskim Polski według kryterjum wartości.

Nie Gdynia więc i nie linja kolejowa Śląsk — Bałtyk, z której dla Gdańska również wynikają wielkie korzyści — stanowią konkurencję dla Gdańska, nie polska polityka gospodarcza, której dodatnie wyniki w stosunku do tego portu są aż nadto widoczne — lecz same Niemcy starają się tamować wzrost jego dobrobytu. Na szczęście — daremnie; stąd ta melancholija nieudanego rozboju w prasie niemieckiej.

Niemcy muszą się przygotować na to, że porty polskie, Gdańsk i Gdynia wzrastać będą dalej i przejmować stopniowo i te ładunki handlu zamorskiego Polski, które dziś idą anormalną i niegospodarczą drogą przez porty niemieckie — jest to proces zrozumiały od chwili, gdy Gdańsk wyzwolił się od warunków upośledzenia, w jakie postawiła go polityka gospodarcza Niemiec. Polityka Rzeszy w stosunku do polskiej gospodarki nad Bałtykiem winna się wyzwolić od wpływów takich szkodliwych utopij jak „Polnische Wirtschaft” lub zwrot Pomorza. Utopie te nie przyniosą jej żadnych realnych korzyści, zbyteczne są dla gospodarczego współzycia polsko-niemieckiego i bynajmniej tego współzycia nie ułatwiają.

Tadeusz Nowacki.

Z KRAJU

(k) Skutek restrykcji kredytowych Banku Polskiego. Ograniczenie terminu obrotu weksli z dni 90 na 75, zastosowane przez Bank Polski, ujawnia się już wyraźnie w wydatnym ścięścieniu portfeli wekslowego. Podczas gdy suma weksli dyskontowanych w Banku Polskim w październiku wynosiła 729 milj. zł., to według ostatecznych danych wynosi ona na 15 bm. już tylko 681 milj. zł. Skrócenie się obrotu weksli wynosi w tym krótkim okresie czasu 48 milj. zł. Dzięki tym restrykcjom wzmożniła się podaż walutowa Banku Polskiego, ale jednocześnie ścięścienie portfeli wekslowego dało się dotkliwie we znaki życiu gospodarczemu.

(k) 50 milj. zł. na budowę kolei Górny Śląsk — Gdynia. Na kontynuowanie robót związanych z wykończeniem magistrali Górny Śląsk — Gdynia zostanie wstawiona w budżecie kolejowym na okres 1931-32 suma 39 milj. zł. Z źródeł eksploatacyjnych kolei przeznaczona się 11 milj. zł. Pieniądze te zostaną zużyte na wykończenie odcinka kolejowego Zduńska Wola — Inowrocław. Prawdopodobnie cała magistrala zostanie ukończona z jesienią następnego roku.

(k) Dalsze inwestycje w Gdyni. Mimo zbliżania się pory zimowej prace inwestycyjne w porcie gdynińskim trwają dalej. W tych dniach rozpoczęto na wybrzeżu szwedzkim montaż dwubramowego dźwigu o nośności 7 i pół tonn. „Skarboferm” montuje również jeden dźwig-transporter, którego zdolność przeładunkowa wynosić będzie na godzinę 500 do 600 tonn węgla. Na nabrzeżu polskim za magazynem tytoniowym, rozpoczęto w tydzień budowę magazynu dla monopolu spirytusowego.

(k) Kupcy propagują wyroby krajowe. Powszechną uwagę zwracają w Poznaniu pięknie udekorowane wyrobami krajowymi wystawy sklepowe znanej firmy „The Gentleman” wł. Stefan Schaefer przy ul. 27 Grudnia 4 oraz przy ul. Nowej 1. Publiczność polska często uprzedzona do wyrobów krajowych, ma najoczniejszy dowód, że w branży artykułów męskich nasze własne wyroby mogą zaspokoić nawet najwybredniejsze wymagania, nie ustępując dobrocią wyrobom zagranicznym. W okresie ciężkiego kryzysu gospodarczego, kiedy w oknach sklepowych panoszą się jeszcze wyroby zagraniczne a w tym czasie krajowe z braku zamówień ograniczać muszą produkcję, pomnażając temsamem nędzę bezrobocia, stanowisko obywatelskie p. St. Schaefera jako propagatora idei samowystarczalności gospodarczej zasługuje na szczególne uznanie. Obowiązkiem uświadomionego w zdrowym patriotyzmie gospodarczym konsumenta jest popieranie firm, współdziałających w wyperaniu z naszego rynku istniejącego wzbędnego importu, pochłaniającego corocznie setki milionów na korzyść państw, które naszym pieniądzem rozbudowują swój przemysł i potęgę gospodarczą a w niedalekiej przyszłości mogą zagrozić nasz byt państwowy.

(k) Wagon sypialny. Izba przemysłowa zwraca się do sfer zainteresowanych o podanie życzeń w zakresie wagonów sypialnych, celem przedstawienia sprawy zarządowi kolejowemu.

Z ZAGRANICY

(z) Konferencja ekonomiczna w Genewie. W dniu 17 b. m. rozpoczęła swe prace konferencja ekonomiczna w Genewie. Konferencja ta m. in. miała zdecydować o losach „Konwencji Handlowej” z 24 marca 1930 r. Dotychczas konwencje te ratyfikowało tylko 9 państw. Korespondent genewski dziennika „La Journée Industrielle” zwraca uwagę na fakt, że na konferencji nie przybyło wielu ministrów, których zastępują urzędnicy ministerjalni. Z tego korespondent wnosi, że konferencja wyznaczy nowy termin, do którego państwa będą mogły albo się wycofać z „konwencji handlowej” (o ile ją ratyfikowały), albo zaratyfikować (o ile tego dotychczas nie uczyniły).

Z Wydawnictw

(w) Ryba, pismo poświęcone zagadnieniom praktycznego rybactwa oraz propagandzie spożycia ryb, organ Związku przemysłu rybnego w Polsce, wydawany przez Izbę przem.-handlową w Bydgoszczy zawiera w nr. 11 treść: S. O. S. — artykuł, poświęcony potrzebie jednolitej ustawy rybackiej i zmiany dotychczasowej gospodarki rybnej; W. Kwiecińskiej — Propaganda spożycia ryb w Polsce; p. Florentyny — Rady kucharskie profesora; Wł. Burajskiego — Konserwy rybne krajowe na rynku krakowskim; B. Youthky — Z królestwa śledzi; sprawozdania rynkowe — ceny; B. Kuźmińskiego — Czas przystąpić i u nas; B. K. — Połowy morskie w październiku; Oseka — O ustawie rybackiej; J. Borowika — Doświadczenia ze znakowaniem ryb płaskich w zatoce gdańskiej; dział końcowy poświęcony kronice.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z rynków nabiału

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym pozostała sytuacja rynkowa w czasie od 13 — 19. 11. 30 r. zagranicą prawie bez zmiany. Notowanie w Kopenhadze na podstawie sprzedaży po sh 131 — 133 per cwt fob utrzymało się na dotychczasowym poziomie 230 koron per 100 kg. wobec koron 316 w r. 1929 i koron 336 w r. 1928.

Rynek niemiecki mimo zwykłej cła oczekiwanej pod koniec bież. miesiąca, raczej się uspokoił. Dowozy krajowe są szczupłe, lecz zapotrzebowanie pokrywają kraje nadbałtyckie, które ze względu na niekorzystne położenie rynkowe w Anglii prawie całość towaru starają się lokować w Rzeszy. Również ukazują się w coraz większym rozmiarze masła kolonialne, które ze względu na niską cenę znajdują chętnych nabywców. Masła polskiego brak.

Sytuacja na rynku angielskim słaba w dalszym ciągu. Londyn płaci od dłuższego czasu, poza masłem duńskim, fatalne ceny, przed którymi starają się uchronić eksporterzy w innych rynkach. Masło lotewskie notowane jest obecnie sh 108 — 112 per cwt loco Londyn, co przedstawia dla mleczarń lotewskich rezultat około zł. 430 za kg. Masło polskie notowano w dniu 14 bm. sh 90 do 100 per cwt loco, wobec sh 152 — 162 w równym okresie ub. roku. To też wysyłki masła polskiego do Anglii od dłuższego czasu zupełnie wstrzymano.

Jakkolwiek zapasy w chłodniach londyńskich są mniejsze niż w inne lata, to zapowiedziane świeże transporty z Nowej Zelandji, Australji i Argentyny deprymująco oddziałują na rynek. Do końca listopada spodziewa się ca. 350 000 skrzyń, wobec ca. 120 000 skrzyń w ubiegłym roku. Rynek krajowy okazał w bieżącym tygodniu wielką aktywność.

Dzisiaj w RADJO

Godz. 20 15

S. Prokopjew (fortepian)
G. Fitelberg (dyr.)

nr 1942

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Fala ognia

Liczne pożary w gnieźnieńskim

W dniu 18. bm. w Czarniejewie spłonęła stodoła z większą ilością zboża i narzędziami rolniczymi, wartości około 7 tys. zł, własność Józefa Maciejewskiego. Podejrzewa się, iż ogień został podłożony.

W Powidzu poszedł z dymem stóg słomy własność Leona Pawłowskiego. Zapalił go pastuch Pawłowskiego Bolesław Wiliński, który w pobliżu stoga wzniecił sobie ogień, by się ogrzać.

Wielki pożar szalał w Szydłowcu w zabudowaniach Marty Mayer. Spaliła się stodoła ze zbożem, 2 chlewy, 2 żrebacki, większa ilość drobiu, oraz narzędzia rolnicze. Straty ocenia się na około 100 tys. zł. Poszkodowana jest ubezpieczona na sumę 90 tys. zł. — Wskutek ułatwiających się iskiei niesionych przez silny wiatr zapalił się również dach zboru ewangelickiego. Płomień zdołano jednak wkrótce stłumić, to też nie powstały większe straty. Ustalono podczas dochodzeń poszlaki wskazują na to, iż ogień wzniecony został przez nieostrożność służby. (k)

Ujęcie opryszka

Niezwykła przytomność umysłu

Dowód niezwykłej przytomności umysłu i odwagi dał w tych dniach rolnik Wilhelm Andersz w Ostrzeszowie.

W nocy włamał się do jego mieszkania przez okno nieznaną osobnik i manipulował przy otwieraniu szafy. Zbudzony podejrzanym szmerem Andersz wyszedł do pokoju, w którym znajdował się złodziej plosząc go. — Włamywacz wyskoczył przez okno za nim rzucił się natychmiast w pogoń Andersz, przytrzymując złodzieja na podwórzu. Rabuś momentalnie odwrócił się i strzelił z rewolweru, raniąc Andersza w szczękę. Ten jednak opanował ból i przytrzymał złodzieja oddając go w ręce policji.

Jak się okazało, Andersz zasłużył się niezwykle, gdyż przytrzymany jest znanym włamywaczem, nazywa się Andrzej Łacina z pod Grabowa w pow. wieluńskim. W pobliżu Ostrzeszowa dokonywano w ostatnim czasie licznych kradzieży i są poszlaki, że były one dziełem właśnie długo poszukiwanego przez policję, a obecnie ujętego przez p. Andersza Łaciny. (k)

mu, Dobskiemu, Pawlarczykowi, Weberowi, Łączkowskiemu i kawiarni „Monopol” za wspaniałe ciasta i torty szczerze podziękowanie i sokole Czołem!

KOMUNIKATY RÓZNE

— **Abstynencka Złota Księga.** Ministerstwo oświaty zezwoliło na wprowadzenie w szkołach powszechnych, średnich i zawodowych całego państwa abstynenckiej „Złotej Księgi” w formie podanej przez Związek Nauczycieli Abstynentów w Poznaniu (Al. Marcinkowskiego 26). — Nauczyciel w kilku pogadankach wykazuje uczniom złączy wpływ alkoholu na charakter, na życia rodzinne i społeczne oraz wielką wartość abstynencji, zachęca do praktyki osobistej abstynencji przynajmniej na jeden rok. Aby zaś utrwalić dobre zamiary uczniów, rozdziela wśród nich formularze gotowe „wniosku o wpisanie do Złotej Księgi”. Po kwartale próby dopuszcza nauczyciel równocześnie większą ilość uczniów do podpisania formularza przyrzeczenia, w którym uceń zobowiązuje się trwać w abstynencji do początku nowego roku szkolnego. Formularze przyrzeczenia, już podpisane, wzywa się do okładki ze złotym napisem „Złota Księga”, którą umieszcza się w gablocie za szkłem i zawieszka w auli lub w innej sali na to, aby stanowią nieustanne przypomnienie dla tych, co już przyrzeczenia złożyli, a zachętę dla innych. Z początkiem roku szkolnego odnawia się ustnie przyrzeczenie, a nauczyciel dopisuje datę po drugiej stronie formularza przyrzeczenia. Jest to więc środek wychowawczy, który może we wszystkich typach szkół męskich i żeńskich przyczynić się waleśnie do wychowania bezalkoholowego młodzieży. W imię zatem dobra młodzieży i całego narodu naszego zanosimy serdeczny apel do nauczycielstwa polskiego, aby zechciało ten łatwy środek pomocniczy wykorzystać.

— **„Zarys ustawodawstwa opiekuńczego”,** wydawnictwo Wydziału Opieki Społecznej Magistratu m. Poznania, opracowane przez kierownika tego wydziału, p. Stanisława Świtkę, wyszło z druku i ukazało się w handlu księgarskim. Głównie oprawiona książeczka zawiera na 166 stronicach formatu kieszonkowego: prawo ubogich w b. dzielnicy pruskiej oraz rozporządzenia, regulaminy i instrukcje itp. dotyczące opieki społecznej.

— **Tow. Uczestników Powstania dzielnic Jezycy.** Pierwsze ćwiczenia obrony przeciwgazowej odbędą się dnia 22 listopada rb., tj. w sobotę od godz. 19—21 w salach L. O. P. P., św. Marcin 66-67. Zbiórka Towarzystwa o godz. 18.45 przed pawilonem L. O. P. P., św. Marcin 66-67.

— **Z Tow. Modych Przemysłowców.** Skarbnik Funduszu Zapomogowego, St. Maliński donosi, iż inkasenci rozpoczynają zbieranie składek na nową serję 38, tj. od 186 do 190 wypadku. Składki uiszczają można także na zebraniu lub u skarbnika przy ul. św. Wojciecha 2a. — Obecny wypadek 185.

— **Baczność Uczestnicy Powstania Włp. 1918-19 Okręgu I.** Zbiórka wszystkich Towarzystw Uczestników Powstania Włp. 1918-19, należących do okręgu 1 stol. m. Poznania, dnia 22 bm. o godz. 19, celem udziału w ćwiczeniach przeciwgazowych. Obowiązkiem każdego powstańca jest zapoznanie się z tak niebezpieczną bronią jak gaz — Zbiórka przed pylonem L. O. P. P., św. Marcin 63-64.

— **Biurowy Związek Inwalidów Cywilnych** zostało przeniesione z ul. Gen. Chłapowskiego 15 na ul. Gąsiorowskich 11, II. piętro. Czynne jest od godz. 9—16.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Ze Zw. Drogerzystów.** Zebranie Obwodu I. Związku odbyło się dnia 19 bm. w restauracji „Pod Strzechą”. Bardzo interesujący odczyt na temat „Setny jubileusz Powstania Listopadowego” wygłosił p. prof. Płończak. Prezes p. Ks. Gadebusch referował o posiadzeniu sekcji farmaceutycznej Państwowej Naczelnej Rady Zdrowia, które się odbyło dnia 5 bm. w Warszawie oraz wyjaśniał sprawę wykonywania czynności fotograficznych przez drogerzystów.

— **Z targu.** Dnia 21. b. m. na placu Sapiżyńskim płacono za nabiał: 1 kg. masła wiejskiego 4,40—5,00 zł; masła mleczarskiego 5,20—5,60 zł; twarogu 1,00—1,20 zł; mendel jaj 3,10—3,30 zł; litr śmietany 1,60—2,00 zł; litr mleka pełnego 32—34 gr; za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 2,40 do 2,60 zł; słoniny wędzonej 3,40—3,60 zł; wieprzowiny 2,40—2,80 zł; wołowiny 2,40 do 3,20 zł; cielęciny 2,40—2,80 zł; skopowiny 2,60—3,00 zł; koziny 1,40—1,60 zł; smalcu 3,40—4,00 zł; za drób: kura 3,50 do 5,00 zł; perlica 3,00—4,00 zł; kaczka 4,00 do 6,00 zł; 1 kg. tucznej gęsi 3,40 zł; para gołębi 1,30—1,50 zł; sarnina 3,00—5,00 zł za 1 kg.; bażant 5,00—6,00 złotych, królik 3,00—4,00 zł; kurapatwy para 2,50 do 4,50 zł; zając 6—7 zł; za ryby: 1 kg. karpia 4,80—5,00 zł; szczupaka 4,40—4,80 zł; lina 4,60—5,00 zł; okonia 2,40—2,60 zł; karasia 2,00—2,40 zł; 1 kg. białych ryb 1,40—1,60 zł. Za ryby śnięte płacono 60—80 gr mniej. Płacono za jarzyny: główka kapusty białej i włoskiej 10—20 gr; modrej 15—20 gr; 1 kg ziemniaków 6—8 gr; 50 kg. 2,00 do 2,50 zł; 1 kg. marchwi 20 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 10 gr; szpinaku 30—50 gr; za kg. jarmużu 30—40 gr; pietruszki 50 do 60 gr; 1 kalafior 0,40—1,60 zł; 1 kg bobu 1,20 zł; główka zielonej sałaty 20—30 gr.

Za owoce: 1 kg. jabłek 0,80—1,60 zł; gruszek 1,20—1,60 zł; borówek 2,80 zł; winogron 4,00—4,40 zł. Były jeszcze na targu (co w obecnej porze można uważać za nadzwyczajność) czarne jagody, które sprzedawano po 1 zł za litr, oraz grzyby podpieńki, po 70—90 groszy za kg. — Wobec niepogody dowozy nie były duże. (hu.)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Pożar w fabryce fortepianów.** — Wczoraj w godzinach południowych wybuchł ogień w jednym z magazynów fabryki fortepianów firmy Drygas przy ul. Gnieźnieńskiej na Główniej. Zapaliły się fornieri. Przywołana straż pożarna stłumiła pożar w zarodku przy pomocy ręcznej sikawki. Powstały jednak straty na około 5 tys. złotych. Ogień powstał od wadliwego pieca. (k.)

— **Wóz najechany przez samochód.** Na ul. Libelta najechany został przez samochód taksówkę nr. 124 wóz Czesława Stachowiaka, zamieszkałego przy ul. Piotra Wawrzyniaka 5. Przy zderzeniu koń został pokaleczony. (z.)

KRONIKA POLICYJNA

— **Kradzieże i włamania.** Przy ulicy Marsz. Focha 28 włamali się niewyśledzeni złodzieje do magazynu p. Romana Wstawskiego i skradli przeszło 50 kapeluszy damskich i materiały na kapelusze oraz inne przedmioty, łącznie wartości przeszło 3000 zł — Przy ul. Główniej 29 skradziono p. Janinie Ochockiej ze strychu bieliznę wartości około 300 zł — Również ze strychu skradziono p. Stefanowi Rybskiemu przy ul. Niegolewskich 12 2 pary szorów, wartości około 900 zł. — Zamieszkała przy ul. Wrocławskiej 15 właścicielka składu obuwia Józefa Zabłocka doniosła policji o systematycznych kradzieżach w składzie. Skradziono obuwie wartości około 300 zł. W sprawie tej policja wdrożyła dochodzenia. (z.)

Z OSTATNIEJ CHWILI

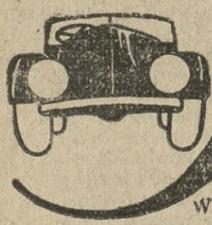
— **Defraudacja w wójtostwie.** W dochodzeniach prowadzonych w sprawie defraudacji 1111 zł ze szkołą wójtostwa w Swarzędzu, okazało się, że pieniądze te zdefaudowała była sekretarka wójtostwa Kazimiera Pacyńska. Lekkoomyślna sekretarka przyznała się w dochodzeniach do swego występkę. Sprawą zajęła się prokuratura sądu okręgowego w Poznaniu. (k.)

— **Pogoń za włamywaczami.** W Sołkownikach (pow. wrzesiński) włamano się jednej z ostatnich nocy do śpiżarni Juljusza Hertera, gdzie skradziono wyroby mięsne i słoninę. Następnie ci sami rabusie usiłowali wtargnąć przez okno do mieszkania Hertera, zostali jednak spłoszeni. Córka Hertera pobiegła do sąsiada Widemayera, prosząc go o pomoc. Gdy Widemayer zapalił światło w mieszkaniu wpadł przez okno jego mieszkania straż karabinowy a kula ugrzęzła w stole. Włamywacze zbiegli niepoznani. — Tej samej nocy również nieznaną złoceńcy, przechodząc obok oberży Rozalji Klehamerowej w Zielcu, strzelili do jej mieszkania przez okno. Kula nie raniła na szczęście nikogo. Za włamywaczami wdrożono pościg. (k.)

— **Pociąg najechał na wóz mleczarski.** W pobliżu Brzostowa w pow. jarocińskim najechał pociąg na wóz mleczarski, rozbił go, zmiądzzył liczne konwie z mlekiem i zabił konia. Wóznica Józef Ratajczak z Parzęczewa wyszedł z wypadku bez szwanku. Winę wypadku ponosi Ratajczak, który, zastawszy tor zamknięty, uniósł zapórę i starał się przejechać przed pociągiem. (k.)

— **Pożary.** W Kunowie w pow. szamotulskim w zabudowaniach p. Magdaleny Słomki z nieustalonych przyczyn powstał pożar, który zniszczył stodołę z zapasami zboża i narzędziami rolniczymi. Straty wynoszą około 12 tys. zł. — W nocy na 19 bm. w Wilczcu w pow. jarocińskim z nieustalonych przyczyn spłonęła stodoła ze zbożem i narzędziami rolniczymi Fryderyka Lamperta. Pogorzelec oblicza straty na 16 tys. zł. — W Zninie spalił się stóg peluszek wartości około 800 zł rolnikowi Tomaszowi Nowakowskiemu. — W Walerjanowie w pow. koźmińskim spalił się stóg żyta Jana Pluty wartości około tysiąc zł. (k.)

— **Fatalne skutki spóźnienia się na pociąg.** Na torze kolejowym Poznań-Katowice-Kraków żołnierz Józef Szwarczki z Ostrzeszowa uległ nieszcześliwemu wypadkowi, który łatwo mógł spowodować śmierć na miejscu. Wracając z urlopu, a nie zdążywszy na wieczorny pociąg, z obawy wsiadł do towarowego, by punktualnie stanąć w koszarach. Kiedy pociąg zwolecił nieco biegu, zeskoczył Szwarczki z stopnia pociągu. Zimno dokuczyło mu tak silnie, że nie mógł się na stopniu utrzymać. Skoczył jednak tak fatalnie, że złamał lewą nogę powyżej kostki. Ostatnim wysiłkiem zdołał się jeszcze przewlec na ścieżkę obok toru, gdzie nadaremnie z powodu rozszalalego wiatru wołał o pomoc. Nieszczęśliwego zauważył dość późno konduktor kolejowy Jarosz z Bledzianowa, który szedł do służby. Zaalarmował on natychmiast swych kolegów. Wkrótce przybył z Ostrzeszowa lekarz. Po opatrunku odstawiono nieszcześliwego pociągiem towarowym do szpitala w Ostrowie, gdzie niestety musiano mu odjąć nogi aż do kolan. (pw.)

Samochód

Zagadnienia nowoczesnej komunikacji
Technika — Praktyka — Kronika

Wydawnictwo: Drukarnia Polska S. A w Poznaniu, św. Marcin 70

Nr. 8 — 1930 — Egzemplarz tylko 30 groszy — 16 stron

Automobilizm na Jawie

z ilustracjami

KALENDARZYK

Piątek, 21 listopada 1930.

Słońce: wschód 7,24; — zachód 15,52; — długość dnia 8 godz. 28 min.

Księżyc: wschód 8,57; — zachód 15,56; — po nowiu.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw Pozn.: Piątek, godz. 7 rano: Temperatura powietrza niska 0 st. C., wiatr południowo-wschodni, ciśnienie atmosferyczne niskie 741 mm. W ubiegłej dobie temperatura najwyższa 0 st. C., najniższa — 2 st. C. Ilość opadu 2 mm.

Przepowiednia pogody na sobotę: Dalsze ocieplenie i deszcz.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: Dzisiaj + 2,78 m.

Kal. rz.-kat.: Ofiarowanie N. M. P.; jutro Cecylja P.

Kal. słow.: Siawa; jutro Wszemiła.

Czytelnia dla Kobiet, ul. Kantaka 8-9 (II piętro), otwarta codziennie od godz. 11—13 i od 16—19, zaopatrzona we wszelkie nowości. Kaucja 3 zł od książki, wpis. 50 gr., abonament mies. 2 zł.

Biblioteka I. J. Kraszewskiego (Wrocławska 17) otwarta codziennie od 12—13 i od 16—19, w soboty od 12 do 15 Kaucja zł 3,00. Abonament zł 1,80 Wpis 50 groszy.

KRONIKA KOŚCIELNA

— **Nabożeństwa w kościele S. S. Karmelitanek** Bozych w Poznaniu, ul. Niegolewskich 23, ku czci św. Jana od Krzyża, Doktora Kościoła, pomocnika św. Teresy w Reformie Karmelu. — Dnia 24 bm. w poniedziałek, msze św.: o godz. 6,30, 7, 7,30 i 8, o godz. 9 suma z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i kazaniem, o godzinie 5,30 po poł. występy z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniem. — Wszyscy wierni, w tym dniu odwiedzający kościół Karmelu, mogą dostąpić odpustu zupełnego pod zwykłymi warunkami (spowiedź, komunja św., modlitwa w intencji Ojca św.).

OSOBISTE

— **† S. p. Antoni Marweg,** znany w mieście Poznaniu od trzech dziesiątków lat kupiec, dyrektor „Bławatu Polskiego”, zmarł wczoraj po długiej chorobie, przeżywszy lat 56. Sp. Antoni pozyskał sobie wielkie poważanie wśród kupiectwa poznańskiego, rozwijając przed wojną bardzo gorliwą działalność w zarządzie Korporacji Kupieckiej. To też nie tylko najbliższych, zwłaszcza żonę, będącą siostrą ks. prałata Styczyńskiego z Gniezna i dwie córki, lecz również liczne grono serdecznych przyjaciół Zmarłego śmierć ta dotyka boleśnie. Sp. był bratem niedawno zmarłego sp. Zygmunta. R. i. p.

— **Srebrne gody** obchodzą dnia 26 b. m. mistrz piekarski p. Antoni Pabiszczak z małżonką Salomeą z Paczkowskich, za-

mieszający przy Wielkich Garbarach. — Na intencję Jubilatów odprawi się w dniu 26 bm. msza św. o godz. 10 w kościele Przemienienia Pańskiego.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Koło Absolwentów I. szkoły wydziałowej im. Działyńskich.** Zebranie plenarne w sobotę, dnia 22 bm. o godz. 19,30 na auli. W niedzielę, 23 bm. zwiedzenie „Radja Poznańskiego”. Zbiórka o godz. 10 przed szkołą.

WYKŁADY

— **Powszechne wykłady uniwersyteckie.** Dziś, w piątek o godz. 20 w sali 17 Collegium Minus (I. p.) wygłosi p. mg. Janusz Staszewski, urz. Archiwum Państw. w Poznaniu, odczyt p. t. „Rok 1830-31 w Wielkopolsce”. Po odczytach będą wyświeltane przezrocza, ilustrujące ludzi i zdarzenia z r. 1830-31. Objasnić będzie udzielał dyr. Wojtkowski. — Jutro, tj. w sobotę odbędzie się odczyt p. dr. Wisławy Knapowskiej p. t. „Sylwetki działaczy emigracyjnych doby listopadowej”.

— **Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej,** Komitet miasta Poznania, przeprowadza cykl wykładów na temat lotnictwa, obrony przeciwlotniczej, gazownictwa bojowego i obrony przeciwgazowej w Collegium Medicum w sali Śniadeckich przy ul. Fredry 10. Następny wykład, który odbędzie się dnia 22 bm. o godz. 20 p. t. „Trucizny i gazy bojowe w świetle historii” wygłosi p. por. Ziemiński. — Z powodu aktualności tematów zaleca się szan. społeczeństwu wzięcie udziału na wykładach, organizowanych przez L. O. P. P.

WIECZORY, KONCERTY

— **Stowarzyszenie Polskiej Młodzieży Katolickiej** pod wezw. św. Kazimierza Poznań-Jezycy urządza dnia 23 bm. o godz. 19 (7 wiecz.) doroczną swą zabawę jesienią w sali Ogrodu Zoologicznego. Tradycyjny polonez i wiele innych niespodzianek.

WYSTAWY

— **Wystawa gwiazdkowa.** Wobec ciężkich warunków materialnych komitet wystawowy czuje się w obowiązku przyjąć z pomocą i zająć się sprzedażą prac artystycznych, wykonanych przez panie, liczące na zbył i zarobek w czasie gwiazdkowym. Uznając potrzebę tego rodzaju pokazów, cieszących się zawsze zainteresowaniem publiczności, urządza się wystawę gwiazdkową w sali budowniczych „Strzecha”, ul. Sew. Mielżyńskiego 23. — Eskponaty przyjmuje się dnia 5 grudnia w sali wystawowej od godz. 10—18. Komitet.

PODZIĘKOWANIA

— **„Sokolice” śródmieścia (gniazda XII),** poczuwają się do milego obowiązku złożenia wszystkim ofiarodawcom za łaskawe zasilenie bufetu na zabawie w dniu 9 bm., w szczególności pp. Danielewskie-

— **Smiała kradzież.** W Kościerzynie włamali się niewykryci dotąd złodzieje do biura firmy Karbowski i Kurowski. Po wyważeniu drzwi od szafy skradli kasetkę zawierającą 5 400 zł. Złodzieje wtargnęli do lokalu przez otwór w dachu. (x.)

— **Zginął w nurtach rzeki.** W Gościńcu: pow. morskiego, utonął w rzece tuż obok dworca robotnik kolejowy Szczypiorowski. Przypuszcza się, że Sz., będąc w stanie nietrzeźwym, wpadł do rzeki i utonął. (x.)

— **Niebezpieczny oszust.** Na terenie miasta Grudziądz grasował od dłuższego czasu niejaki Rodowicz, niedawno wypuszczony z więzienia, gdzie siedział za fałszowanie dwuzłotówek a poprzednio za to, że udawał lekarza, robił chorym zastrzyki itp. R. zwrócił obecnie uwagę policji na siebie wskutek swej rozrzutności; kupił bowiem samochód i trzymał szofera. Dochodzenia wykazały, że R. udawał wyższego urzędnika min skarbu. Jako taki trafił do jednego z byłych właścicieli koncesji na sprzedaż wódek, od którego wyludził około 27 tys. zł, obiecując mu przywrócenie koncesji. Sprytny oszust został aresztowany i oddany do dyspozycji władz sądowych. (x.)

JARMARKI

— **Bnin.** Jarmark ogólny odbędzie się dnia 25 bm.

Z WIELKOPOLSKI

— **Mosina.** (Święto Młodzieży.) Dnia 9 bm. obchodzili Stow. Młodzieży Polskiej doroczne „Święto Młodzieży” ku czci swego patrona św. Stanisława Kostki. W sobotę przystąpili członkowie do wspólnej spowiedzi św., a w niedzielę do komunji św. Popołudniu odbyła się wieczornica w sali p. Hoffmanna. W programie były występy chóru kościelnego, słowo wstępne ks. patrona Krajewskiego, wykłady, deklamacje, dialogi i urozmaicenia muzyczne. Wieczornicę zakończono odśpiewaniem piosenki „Hej do apelu!” (sc.)

— **Żnin.** (Akademia szkolna.) Tutajsza szkoła wydziałowa połączyła uroczystość szkolną z okazji swego 10-lecia z uroczystością 25-lecia walki o szkołę polską. Na całość akademii składały się bardzo ładne śpiewy chóru szkolnego, chórowe i solowe deklamacje oraz obrazek dramatyczny, oparty na tle strajków szkolnych: „Bohaterskie dzieci”. Treściwy referat wygłosiła nauczycielka szkoły wydziałowej p. Mizgalska. Przemówił również w bardzo serdecznych słowach p. Przybyła. Obywatelstwo wypełniło salę po brzegi.

— **Kruszwica.** (Pod kołami kolejki.) W ubiegłą sobotę uległ nieszczęśliwemu wypadkowi hamulczy St. Pawlak z Woli Wapowskiej, który podczas przetaczania lorek na stacji Skotniki poślizgnął się i wpadł pod koła, odnosząc poważne potłuczenie kolana prawej nogi. Pierwszej pomocy udzielił p. dr. Kowalski z Kruszwicy. (fn.)

— **Bydgoszcz.** (Skutki nieostrożności szofera.) Samochód P. Z. 43001 Dyrektora Poczty i Telegrafów w Bydgoszczy, kierowany przez szofera Franciszka Kamma, najechał mieszkankę Bydgoszczy, p. Annę Repkę. Odniosła ona bardzo ciężkie obrażenia na całym ciele i złamanie podudzia. (k.)

— **Kaszczor pow. wolsztyński.** (Z życia młodzieży.) Poświęcenie sztandaru (S. M. P. Kaszczor odbyło się 9. b. m. Spokojna wieść zawiadziła się setkami młodzieży tak żeńskiej jak i męskiej, która tłumnie przybyła z sztandarami z sąsiednich stowarzyszeń na tą uroczystość. Brała w niej udział nie tylko młodzież, lecz całe społeczeństwo Kaszczor położonych tuż nad granicą niemiecką. Poświęcenia sztandaru podczas mszy św. dokonał sekr. jen. Zw. Ml. Polek ks. kan. Schulc; piękne kazanie wygłosił patron okręgu wolsztyńskiego ks. prob. Graczyński z Gościęcyna. Wyrazem patriotycznych uczuć, serdecznej łączności starszych z młodzieżą była akademja urządzona na placu. W serdecznych i gorących słowach przemówił do zebranych ks. kan. Schulc, który wskazał młodzieży jasne szlaki służby ofiarnej dla Boga i Ojczyzny. Wieczór zgrupował znów wszystkich na przedstawieniu, które doskonale przygotowane świetnie się udało. Organizatorem pięknego dnia szczególnie ks. Pankowskiemu należy się gorące uznanie.

— **Śmigiel.** W niedzielę 16 bm. obchodziło Stow. Ml. Polek pod wezw. św. Zyty w Śmiglu uroczystość 20-lecia istnienia Druchny przygotowały się do tej uroczystości przez wspólne przyjęcie sakramentów św. Popołudniu odbyły się akademja którą zagaiła prezeska drch. Walachowska, poczem sekretarka drch. Cichoszewska złożyła obszernie sprawozdanie z 20-letniej działalności Stowarzyszenia. Liczne rzęsy już wyszły z szeregów organizacji, która dała im przygotowanie do swych obowiązków, wykonywanych obecnie na rozmaitych placówkach. Pokażna liczba 93 druchen pracuje dzisiaj w Stow. pragnąc wychować się na dzielne i wartościowe jednostki. Ideowy referat o celach i zadaniach Stowarzyszenia przedstawił kierownik p. Lejtanówny, był zachętą do tej pracy. Wesole i kulturalne urozmaicenia były dopełnieniem całości, która zostawiła uczestnikom miłe wrażenie.

— **Szamotuły.** (Pożar na probostwie.) W dniu 16 bm. spaliła się stodoła na pro-

Wszystkim amatorom ładnych i dobrych czasopism ilustrowanych zwracamy już dziś uwagę, że w przyszłym tygodniu ukaże się obszerniejszy numer Ilustracji Polskiej, nadzwyczaj bogaty w treść i ilustracje, poświęcony setnej rocznicy powstania listopadowego. — Egzemplarz tylko 45 groszy.

bostwie w Szamotułach wraz z zapasem około 1200 ctr. słomy. Straty ocenia się na około 12 tys. zł. Stodoła była własnością probostwa, zaś słoma była własnością dzierżawcy p. Stefana Majchrzaka. Przyczyną powstania ognia nie stwierdzono.

— (Kradzież mięsa.) W nocy na 17 bm. włamano się do warsztatu rzeźniczego p. Kazimierza Sikory w Małym Gaju. Nie stwierdzono narazie złodzieje zabrali około pół ctr. mięsa i wyrobów mięsnych. (k.)

Srebrny jubileusz

„Proboszcza wśród biedaków” w Teatrze Polskim

Jutro, w sobotę, ukaże się na scenie Teatru Polskiego po raz 25-ty znakomity „Proboszcz wśród biedaków”. Uroczystość to będzie nie lada, podniesiona nadto znacząco postanowieniem dyrekcji Teatru Polskiego. Owóż dyrekcja pragnąc jubileusz ten uświetnić, przeznaczyła cały dochód z tego przedstawienia na budowę pomnika Najsw. Serca Jezusowego. Czyn to nawskroś obywatelski, zasługujący w całej pełni na podkreślenie. Niewątpliwie też publiczność nasza stawia się tłumnie na jutrzejsze przedstawienie tej przemilnej komedji.

Kurs przeciwalkoholowy dla wychowawców młodzieży

odbędzie się w Poznaniu w dniach 24, 25 i 26 listopada w sali Księgarni św. Wojciecha od godz. 19.30 do 21. Program kursu jest następujący:

24 listopada: a) Uwagi o ideale pedagogicznym doby dzisiejszej — prof. dr. Jaxa Bykowski, b) Alkoholizm nowoczesny i jego przyczyny — prof. dr. Dobrowolski.

25 bm.: a) Znaczenie abstynencji w wychowaniu młodzieży — prof. dr. Kostrzewski, b) Złota Księga i Kółka abstynenckie — prof. dr. Wodziecko.

26 bm.: a) Alkoholizm a życie gospodarcze — dr. Niesiołowski, b) Nauczyciel jako apostoł wstrzeźmiwości — dr. Posadzy.

Wystawa pamiątek z Powstania Listopadowego w Gostyniu

Tow. Kultury i Sztuki im. Al. hr. Fredry i Gimnazjum Miejskie w Gostyniu — pragnąc uczcić setną rocznicę Powstania Listopadowego, urządzają w auli gimnazjalnej w Gostyniu w dniach 29 i 30 listopada, oraz 1-go grudnia r. b. wielką wystawę pamiątek z r. 1830-31, znajdujących się w posiadaniu osób prywatnych na terenie powiatu gostyńskiego.

W tym celu jeszcze w październiku zawiązał się komitet, który zajął się spisywaniem i zbieraniem wszystkich pamiątek z tego okresu, wydając specjalną odezwę do zainteresowanych, oraz zrekłamał wystawę w piśmie miejscowym i zawiązał komitet honorowy, zapraszając doń wybitne jednostki na terenie miasta i powiatu.

Obecnie, gdy stadium przygotowawcze zbliża się ku końcowi, przygotowuje komitet samą wystawę. Wezwanie jego bowiem nie pozostało bez echa. Pokazało się, że w posiadaniu osób prywatnych znajdują się prawdziwe skarby. Zadeklarowano przeszło 400 pamiątek różnorodnych i bardzo cennych. Są między niemi obrzuty, portrety uczestników powstania, części mundurów, broń, ordery, monety, medale i inne drobiazgi, poza tem broszury i ulotki z cza-

sów powstania, lub o niem traktujące. Ułożone systematycznie, dadzą ciekawy obrazek z tych niezapomnianych dla nas czasów i stwierdzają, że powiat gostyński był jednym z tych w b. zaborze pruskim, który ofiarnie przelał krew — ku obronie Ojczyzny.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Sobota, dnia 22 listopada 1930 r.
Poznań (335 m) godz. 7.00 gimnastyka poranna; godz. 7.15 gazeta poranna; godzina 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pieniężnej; godz. 17.25 odczyt dziennikarski; godz. 17.45 sluchowisko dla dzieci starszych pióra E. Zarembiny p. t. „Cały świat Petronelce pomaga” (transmisja z Warszawy); godz. 18.15 koncert dla młodzieży (transmisja z Warszawy); godzina 18.45 arje i pieśni w wyk. p. Aleksandra Klichowskiego. art. op. (tenor); przy fortepianie Jadwiga Komorowska; godz. 19.25 „Z socjologii tłumy”; godz. 19.45 zagadnienia społeczno-wychowawcze (wygl. p. Julia Cybulska); godz. 20.20 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godz. 20.30 koncert muzyki żydowskiej (transmisja z Warszawy); godz. 22.00 sygnał czasu, komunikaty PAT, sportowe i policyjne; godz. 22.15 gawęda reporterska (wygl. red. Kazimierz Piekarczyk); godz. 22.30 muzyka taneczna z cukierni „Polonia”.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.15 koncert gramofonowy; godz. 16.45 skrzynka pocztowa dla dzieci; godz. 17.15 odczyt (P. R. Kraków); godz. 17.45 sluchowisko dla dzieci starszych i koncert; godz. 20.00 transmisja z Warszawy; godz. 22.15 koncert gramofonowy; godz. 23.00 muzyka taneczna.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 14.30 „Przeгляд wydawnictw periodycznych” — prof. Henryk Mościcki; godz. 16.30 muzyka gramofonowa; godz. 17.15 „Wypiański budowniczy Polski żywej” — prof. B. Pochmarski (transmisja z Krakowa); godz. 17.45 sluchowisko dla dzieci starszych pióra E. Zarembiny „Cały świat Petronelce pomaga”; godz. 18.15 koncert dla młodzieży; godz. 19.10 Centr. Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych do swych członków i ogółu rolników; godz. 20.00 red. Janusz Stępowski wygl. feljton p. t. „W mateczni”; godz. 20.15 odczyt; godz. 20.30 koncert muzyki żydowskiej; godz. 22.00 p. Helena Buczyńska wygl. feljton p. t. „Kłamecy”; godzina 22.15 płyty gramofonowe; godz. 23.00 muzyka taneczna z Hotelu Polonia.

Niedziela, dnia 23 listopada 1930 r.
Poznań (335 m) godz. 8.45 koncert na płytach; godz. 9.30 gazeta poranna; godz. 10.15 transmisja nabożeństwa z Katedry poznańskiej. Kazanie wygl. ks. prof. dr. Baranowski; chór katedralny śpiewa pod dyr. ks. dr. Gieburowskiego; godz. 12.05 odczyt rolniczy p. t. „O chorobach zwierząt” (wygl. dr. Szczuka); godz. 12.25 „Przygotowujmy nawozy pod uprawy wiosenne” (wygl. inż. Karol Temler); godzina 12.45 „Przygotowanie kur i kurników na zimę” (wygl. dr. Jerzy Szuman); godzina 13.10 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godzina 13.20 odczyt p. Juszczyka (4) „Sole mineralne jako dodatek do pasz trzody chlewnej”; godz. 17.00 koncert gramofonowy z prelekcją p. Bolesł. Busiakiewicza; godz. 17.55 dodatek artystyczny: 1) Nowe poezje — autorecytacje J. Sztalduyngera, 2) Poeta Pomorza — A. M. Swinarski — wygl. p. Sobociński; godz. 18.20 audycja dla dzieci w wyk. p. Wandy Trojanowskiej, art. T. N.; godz. 18.45 koncert popularny w wyk. ork. „Radja Poznańskiego”; godz. 20.00 sluchowisko z Warszawy „Figliki kobiece” Shakespeare’a w radjofonizacji Marii Żyżemskiej; godz. 20.30 koncert wieczorny (transmisja z Warszawy); godzina 22.00 sygnał czasu — komunikaty sport. i policyjne; godz. 22.15 muzyka taneczna z kawiarni „Wielkopolanka”.

Katowice (409 m) godz. 10.15 nabożeństwo z kościoła w Wielkich Piekarach; godzina 12.10 poranek symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej; w programie muzyka francuska; godz. 14.00 ks. dr. Bolesław

Rosiński: „Niech każdy zostanie przy swej wierze”; godz. 14.20 transmisja z Warszawy; godz. 15.40 program dla dzieci (P. R. Wilno); godz. 16.20 koncert gramofonowy; godz. 16.40 odczyt z Warszawy; godz. 16.55 koncert gramofonowy; godz. 20.00 transmisja z Warszawy; godz. 23.00 muzyka taneczna (P. R. Warszawa).

Warszawa (1412 m) godz. 10.15 transmisja nabożeństwa z Katedry Poznańskiej; godz. 12.10 poranek symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej w wyk. ork. Filharmonicznej pod dyr. Ozimińskiego i Zofia Naimska (fortepian); godz. 14.00 odczyt: „Obowiązki oraz uprawnienia posiadaczy zwierząt, wynikające z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. 8. 27 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych” — dr. Jan Kiszkiel; godzina 14.30 odczyt: „Stan owczarstwa w Polsce” — mr. Br. Kączkowski; godzina 15.00 odczyt: „Co słyhać, o czym wiedzieć trzeba” — dyr. Szczepan Mędrzecki; godz. 15.40 program dla dzieci: „Rozmowa z małym Polakiem z Ameryki” (transmisja z Wilna); godz. 16.00 skrzynka pocztowa — dr. Marjan Stępowski; godz. 16.40 „Jak gryzą nas pszczoły, komary i muchy” — prof. St. Sumiński; godz. 17.40 koncert reprezentacyjnej Orkiestry Policji Państwowej pod dyr. A. Sielskiego; godzina 19.25 feljton: „Miłość u wybrzeży czarnego lądu”; godz. 20.00 sluchowisko z Warszawy. „Figliki kobiece” Shakespeare’a w radjofonizacji Marii Żyżemskiej; godz. 20.30 recital fortepianowy Tamary Bay; godz. 21.10 kwadrans literacki. Fragment z powieści Knuta Hamsuna „Włóczęgi”; godz. 21.25 koncert muzyki lekkiej ork. P. R. pod dyr. Nawrota z udziałem Wl. Olkuszniaka (organki); godz. 22.00 feljton: „Premjera Nocy listopadowej” w Krakowie; godz. 22.15 pieśni ludowe w układzie Wieniawskiego w wyk. Dobrowolskiej - Pawłowskiej; godzina 23.00 muzyka taneczna.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:
Na pomnik Serca Jezusowego: N. N. z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze błogosławieństwo dla siebie i całej rodziny 10 zł. — Klemczakowa 5 zł. — Zebrano na ślubie dnia 18. 11. 30 r. p. Ksawerego Stengerta z panną Janiną Gruszkiewiczówną z Zaniemyśla 58 zł. — Kazimierz Koniecki 10 zł. — Z. G. z prośbą o zdrowie dla siebie i całej rodziny 2 zł. — Alicja Święcicka 3 zł. — Rodzina Orwatów z prośbą o zdrowie i błogosławieństwo 10 zł. — J. Cieśliński, Gniezno, 5 zł. — Edward Suszyński 2 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 1773 zł.

Teatr Wielki

DZIS — „Zamarle oczy”.
Sobota, 22. 11. „Halka”.
Niedziela, 23. 11. po pol. „Traviata”.
Niedziela, 23. 11. wieczorem „Orlow”.
Poniedziałek, 24. 11. „Orlow”.
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par.” ul. 27 Grudnia 18. od godz 10 do 17. W niedziele i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIS — „Król Jan Sobieski”.
Sobota, 22. 11. „Proboszcz wśród biedaków” (po raz 25).
Niedziela, 23. 11. po pol. „Staś lotniczek” (ceny znizone).
Niedziela, 23. 11. wiecz. „Król Jan Sobieski”.
Poniedziałek, 24. 11. „Przeprowadzka” — występ Józefa Sosnowskiego.
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIS — „Nerwowa awantura”.
Sobota, 22. 11. „Nerwowa awantura”.
Niedziela, 23. 11. o godz. 3 popoł. „Sierotki królewskie”, bajka dla dzieci. (Premjera).
Niedziela, 23. 11. wiecz. „Nerwowa awantura”.
Poniedziałek, 24. 11. „Nerwowa awantura”.
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygarińskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIS — o godz. 6 po pol. „Noc św. Mikołaja”.
Sobota, 22. 11. o godz. 4 popoł. „Noc św. Mikołaja”.
Sobota, 22. 11. wiecz o godz. 8 „Polacy w Ameryce” (przedstawienie zakupione).
Niedziela, 23. 11. o godz. 2.30 i 5 popołudniu „Noc św. Mikołaja”.
Niedziela, 23. 11. o godz. 8 wiecz. „Wierna kochanka” (premjera).
Poniedziałek, 24. 11. „Wierna kochanka”.
Wtorek, 25. 11. „Wierna kochanka”.
Środa, 26. 11. o godz. 8.30 wiecz. „Wierna kochanka” (przedstawienie zakupione dla wojska).
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety można wcześniej nabywać w księgarni p. Dippla przy pl. Wolności 11 (tel 17-94) od godz 9 do 18. a od godz 19 przy kasie. W niedziele i święta od godz. 10 przy kasie teatru.

Teatr Rewja

DZIS — o godz 7 i 9 wiecz. „Wyborcy! wybierzcie nas!”

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

NAUKA

V Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Z Warszawy piszą nam: Przygotowania do V Zjazdu Historyków Polskich, który odbędzie się tutaj w dniach 29—30 listopada i 1—2 grudnia b. r. są już na ukończeniu. Obradować będą cztery sekcje: 1) dziejów walk o niepodległość, w związku z setną rocznicą powstania listopadowego, 2) dziejów dawnej Rzeczypospolitej, która zajmie się przede wszystkim historią Litwy, wobec 500 rocznicy zgonu W. księcia Witolda; 3) historii powszechnej, 4) dydaktyczna.

Z Pol. Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny odbył posiedzenie z referatami prof. dr. R. Taubenschlaga pt.: „Ewangelia w polskim prawie średnio-wiecznym” i prof. dr. W. Konopczyński nt.: „M. Steskij: Towarzystwo demokratyczne polskie 1832—36”. (np)

W krakowskim Towarzystwie miłośników książki wygłosił p. mgr. S. Zetowski ilustrowany muzyczny wykład p. t. „Muzyka powstania listopadowego”.

Wileńskie Tow. Filozoficzne odbyło posiedzenie naukowe, na którym dr. T. Mianowski wygłosił odczyt p. t. „Wnioskowanie z podobieństwa w traktacie Epikurejczyka Filodemosa”. (nw)

MUZYKA

Borodina „Książę Igor” został wykonany w berneńskim teatrze narodowym. Tekst do tej opery pisał sam kompozytor, wykończając całości, zajęło mu prawie dwadzieścia lat i w rezultacie nie został „Książę Igor” wykonany za życia twórcy, a wykończyć go musieli Glazunow i Rimski-Korsakow. Opera podobała się i odniosła sukces.

UCZUCIE, NIE PISZCZAŁKA.

Z Warszawy piszą nam:

W operze naszej wystąpiła kilka razy śpiewaczka hiszpańska, Mercedes Capsir i zrobiła rewolucję, w wyobrażeniach o śpiewie koloraturowym i jego artystycznej randze. Zaraz jej „Lucja z Lamermoor” objawiła nietylko public, ale, co ciekawsze, krytyce warszawskiej, że śpiewaczka koloraturowa wcale nie musi być piszczałką do wydawania staccatów i trylerów, ale może nadawać arjom wyraz, malując w nich uczucie. Nieświadomym wyżyn śpiewu operowego łatwo przyszło to zrozumieć w „Rigolecie”, gdzie Gilda jest muzycznie scharakteryzowana dosadniej, niż u Donizettiego — trudniej już w banalnej i cukierkowej „Lakmé”. A już co do „Lucji”, u-tarł się komunał, że to „katarynka” i „sztuki łamane” — komunał narzucony przez Niemców, których chropowate gardła nigdy do śpiewu włoskiego się nie nagna, a którzy nietylko gardzą wszystkim, czego nie potrafią, lecz i sąsiadom potrafią się z tą arogancją narzucać.

P. Capsir w istocie umie zabarwić każdy dźwięk takim nastrojem, jakiego wymaga sytuacja. Aczkolwiek jest techniczka koloraturową może na miarę Ady Sari, lecz wszystkie sztuki wokalne traktuje jako środek do celu, którym jest wyraz. Jej Lucja zmieniła się z manekina w postać głęboko wzruszającą. Gilda to samo, nawet Lakmé. Słuchając jej, rozumie się dopiero, na czym polega włoska sztuka śpiewu jako sztuka wyrazu. Jest to wielce pouczające dla publiczności, która największych i najprawdziwszych śpiewaków świata rzadko słyszy, a więc nie ma na czym kształcić sobie smaku. Kto z naszych słuchaczy wie np., że w „Lukrecji Borgii” koloratura jest nietylko ozdobą, ale środkiem dramatycznego wyrazu — i to potężnym. Trzeba tylko umieć ją zaśpiewać tak, jak należy.

P. Capsir miała wielki sukces, a myśmy wiele się nauczyli. (mw)

TEATR

Shawowski jubileusz. Piszą nam z Warszawy: Bernarda Shawa „Umowa małżeńska” dosięgła w Teatrze Nowym dwudziestego piątego przedstawienia. Zasługa to autora i jego świetnych dyskusyj, ale i ob-sady z J. Osterwą i Solską na czele. (tw)

Teatr japoński w Polsce. Z Warszawy donoszą nam: Europę, objeżdża od dłuższego czasu znakomita trupa japońska, pod dyrekcją świetnego aktora i reżysera Tokuziwa Tsutsumi. Grywa ona stare sztuki japońskie, pełne walk na miecze, scen zbiorowych i hieratycznych tańców. Objechała już Paryż, Rzym, Berlin, Sztokholm, Pragę, Budapeszt itd. Obecnie uzyskała pozwolenie na wjazd do Polski. Będą to przedstawienia o bardzo wysokim poziomie artystycznym. Trupa Tokuziwa Tsutsumiego budziła wszędzie podziw. (tw)

DUCH JANA ŚNIADECKIEGO

(Na dzisiejszą rocznicę)

Sto lat temu, 21 listopada 1830 r., zmarł w Jaszunach pod Wilnem Jan Śniadecki. Przypomina tę datę prof. uniw. Jagiellońskiego Ignacy Chrzanowski broszurą swoją „Jan Śniadecki jako nauczyciel narodu”, w której ogłosił odczyt swój, wypowiedziany w czerwcu na publicznym posiedzeniu Polskiej Akademii Umiejętności. Chrzanowski uchwycił istotę zasługi dziejowej Śniadeckiego: pracował na wielu polach — niech specjaliści sądzą jego spuściznę, — ale to, co naród cały ma do pamiętania Śniadeckiemu, co powinien wdzięcznym sercem oeniąć, mieści się w zasłudze jego na polu wychowania narodu. „Był jednym z najlepszych — pisze Chrzanowski — nauczycieli swego narodu, jakich Polska miała przez wszystkie wieki”. Każdy wychowawca powinien uważnie przeczytać pracę prof. Chrzanowskiego, a czytając ją pomyśleć o wielkiem zagadnieniu kultury polskiej, która z nazwiskiem Śniadeckiego się wiąże.

Co do mnie — powiem odrazu: czczę Śniadeckiego za to, że był klasykiem. Sądzę, że nie tylko sprawą rozum, ale poprostu sprawą charakteru męskiego jest szukanie prawdy zarówno w tem, co się ma robić teraz, jak i w widzeniu przeszłości, co zresztą nie raz na jedno wychodzi, bo czemże jest dzień obecny, jak nie przerabianiem schedy po przodkach. Mamy już dość romantyzmu. Śniadecki rozumny i umiarkowany wódz klasyków jest dla nas jasną postacią.

Śniadecki reprezentuje ten krótki okres oświecenia, który dał podstawy nowoczesnej cywilizacji duchowej w Polsce. Czasy Stanisławowskie, Komisji Edukacyjnej i Uniwersytetu Wileńskiego — to jedyny okres nowoczesnej Polski (Mazowsze, Litwa, Ruś), kiedy Polak naprawdę się cywilizował. Między czasami saskimi a romantyzmem był okres stylu klasycznego i w literaturze i w postawie moralno-politycznej, który pokazał czem może być Polak nowoczesny, dziedzic cywilizacji łacińskiej. Instruktorami tego szlachetnego typu byli tacy ludzie, jak Czartoryski (Szkoła Rycerska), Józef Wybicki z Pomorza i Śniadecki ze Żnina.

Tajne związki drogą okólną na wschód werwały się na Litwę i do Królestwa i, znalazłszy sojusznika w prądach filozofii i literatury niemieckiej, przeciwstawiły temu typowi styl romantyczny. Starcie tych dwóch typów cywilizacyjnych za czasów Śniadeckiego miało jeszcze pozory walki filozoficzno-literackiej, ale ten mądry człowiek rozumiał, że chodzi o coś więcej, że walka toczyć się będzie o byt cywilizacji łacińskiej na ziemiach polskich.

Czy rozum ma decydować w sprawach twórczości narodowej, czy uczucie? — tak sprawa wówczas stała się. Zagadnienie, zdawało się, literackie, a jednak przez cały wiek XIX. do dni dzisiejszych nie zamilkło ono w żadnej dziedzinie życia polskiego, i do tej pory nie pozwala nam ustalić budowy naszej cywilizacji. Jest błędem, gdy historyk kraj o niskiej kulturze rozważa osobno pasmami dziejów — oręza, polityki i literatury. Polak w nowszych historycznie dzielnicach, odciętych od Wielkopolski i Małopolski, gdzie istniały dawne tradycje obiektywnego (klasycznego) myślenia o dobru państwa, nie był zróżniczkowany i taką musiał robić literaturę, jak politykę.

Klasycyzm Śniadeckiego, przystrojony w modne szaty Wieku Oświecenia, był najwyższym wykwitem cywilizacji polskiej. Dusza polska w klasykach polskich organizowała się na ciężką kampanję porobiorową. Miała w sobie wiele żywotności, łączyła bowiem szczęśliwie pierwiastki rodzime z kulturą rzymską w krew ludu już wszczepioną. Świadomie opierała się wpływom niemieckim, Mickiewicz miał od Śniadeckiego w dziedzictwie poczucie niebezpieczeństwa dla duszy polskiej wpływów umysłowości germańskiej.

Romantyzm był rewolucją, która zdetronizowała rozum. Śniadecki zginał nam z oczu, pozostał bowiem poza górą wulkaniczną rewolucyj XIX. wieku.

Był on wodzem tego pokolenia sławnego klasyków, które na wschodzie wielki obszar Polski wzniosło na wysoki poziom pracą swoją w Komisji

Edukacyjnej. Śniadecki wystąpił do walki jako wychowawca, postawiony na straży wielkiego dzieła wychowania narodowego na Litwie i Rusi. Trudno nam dzisiaj wyobrazić sobie, jak wielkie poczucie odpowiedzialności ożywiało pracę takich ludzi, jak Śniadeccy, Czartoryski, Czacki. Dzieło ich dokonane było w ścisłym wtajemniczeniu politycznym, pod wielką odpowiedzialnością osobistą, w niesłychanym napięciu dobrej woli, patriotyzmu i szlachetnej ambicji. Śniadeckiemu nie imponowało hasło romantyzmu „mierzyły na zamiary”, bo ani on, ani Czartoryski nie tchórzyli przed zamiarami, ale wierzyli, że właśnie do ich zrealizowania potrzeba rozumu. Światły i gorliwy apostoł polskiej nauki i kultury miał nie tylko „czucie” polskie, ale i „wiarę” w naród i w jego bogactwa duchowe. Warte najpiękniejszej poezji było jego przeświadczenie, że „co się nie da w narodowym języku do zrozumienia wytłumaczyć, to jest i naukom i narodowi niepotrzebne”. Taka była wiara jego w mowę polską, jako czynnik twórczości.

Zdawał sobie sprawę, że gmach, przez niego wznoszony, jest natury niematerialnej, że bronić trzeba ducha narodowego od zarazy — czy od strony filozofii, czy polityki, czy poezji. Bronił dla tego terenów filozofii od inwazji metafizyki niemieckiej, którą uważał za „najniebezpieczniejszą dla kraju, zaczynającą się porządnie uczynić”.

Przywykliśmy uważać za postępowe to, co nastąpiło po czemś jako nowość. Takie kryterium kalendaryczne nie wytrzymuje tutaj próby: Jeśli chodzi o „postęp” w wolnomyślności, nie może być pomawiany o zacofaństwo, kto wierzy w rozum i doświadczenie, jako metodę poznawania. Rewolucja romantyzmu miała polegać właśnie na detronizowaniu rozumu i proklamowaniu na jego miejscu wolnego natchnienia z mimowiednej inspiracji. Na całym świecie uznano dobie romantyzmu za okres reakcji, za proces cofania się z poziomu oświecenia na poziom uczucia naturalnego i barbarzyństwa. W Polsce zamach ten wydał na jednym polu rezultaty dodatnie — na polu sztuki. Kto wie jednak, czy nie dałoby się ich osiągnąć w drodze powolnej ewolucji, bez pomocy metafizyki niemieckiej.

Któż dzisiaj, rzuciwszy okiem wstecz na stuletnie dzieje naszej kultury, nie spostrzeże, że około r. 1830 skrzyżowały się dwa niepodobne do siebie style cywilizacji duchowej: rzymskiej i niemieckiej i że ten drugi nie daje się w żaden sposób szarmonizować z treścią naszej budowy psychicznej. Ani kandydacy, uprawiający umysł człowieka w dwupolowej gospodarce teorii i praktyki, ani późniejszy marksizm ze swoją wieczną wojną domową w celu montowania piramidy społecznej do góry podstawą, nie służą Polakowi, który może ma małą jeszcze kulturę ilościową, ale ma zmysł realny i doskonale jest nastawiony na typ życia pełnego i harmonijnego zarówno w jednostce, jak i w społeczeństwie.

Śniadecki miał rację: romantyzm jako metoda myślenia nie pozwolił Polsce „porządnie się uczyć”. Porównawczo rzecz biorąc z wiekiem XVIII. i uwzględniając rekompensaty romantyzmu, świadczone w dziedzinie kształcenia uczuć partyjotycznych, musimy przyznać, że sprawie hodowania całego człowieka, harmonijnego, panującego nad sytuacją rozumem, przydatnego do walki w warunkach nowoczesnych, mniej się przysłużył romantyzm, niż mógłby to uczynić rozwój naturalny szkoły na podstawach klasycznych.

Jan Śniadecki musi dla siebie znaleźć poczesne miejsce w Polsce niepodległej. Sens całej naszej niepodległości polega na tem, abyśmy ustalili niepodległe stanowisko swojej myśli we wszystkich dziedzinach twórczości. Istnieje przecież psychologia, przyznająca koronę człowieczeństwa rozumowi ludzkiemu. Kultura nasza ustalił nasz styl narodowy wtedy, gdy zgodzimy się na tę najogólniejszą konstytucję ducha, w której obronie walczył Jan Śniadecki ze Żnina.

Zygmunt Wasilewski.

Warszawa.

Z PRACOWNI I Z WYSTAW

CECH PLASTYKÓW „JEDNORÓG”.

Kraków, 18 listopada.

Salony naszego Pałacu Sztuki zajęła wystawa cechu art. plastyków „Jednoróg”. Wystawiają: Dąbrowska, Dąbrowski, Dołycki, Dettke, Finkelstein, Hrynkowski, Krzyżanowski, Wład. Lam, Misky, Müller, Orszulski, Radnicki, Seweryn i Żurawski. Członków cechu wiąże wspólne zawołanie: „Sztuka czysta”. Wspólna im jest tylko ta wytyczna, sposoby zaś rozwiązania problemów barwy, światła i formy przy dbałości o logiczne zbudowanie płótna są indywidualne. Skala malarskich poszukiwań zaznacza się u członków cechu dużą rozpiętością.

Na odcinku najdalszym od dzisiejszego frontu awangardy pracuje Misky. Płótna jego noszą wszystkie cechy postimpresjonizmu. Wartość ich leży w szczerem i bezpośrednim odczuwaniu natury. Jego uczucie malowane pejzaże nadbaltyckie, wzbogacają naszą ubogą marynistykę. Akwarele Żurawskiego powstały na piasku pokrewnym Misky'emu założen. Wśród pracujących na daleki ku frontowi wysuniętych placówkach, zwracają uwagę: Müller i Seweryn. Charakteryzuje ich subtelność interpretowania natury. U Müllera jednakże wymaga zastrzeżenia pewna monotonia podchodzenia do motywu granicząca z manierą. Najudatniejsze wyniki wysiłków Seweryna zbliżają go do dróg, któremi chodził niezapomniany, głęboki malarz: Jacek Mierzejewski.

W samej awangardzie „Jednorogu” kroczą: Dołycki i Lam. Dołycki w kompozycji: „Góra Królowej Bony”, oraz w „Uliczce w Krzemieńcu”, rozprawia się zwycięsko z przypadkowością barwy i światła. W sposób zdecydowany zabudowuje przestrzeń płótna. Dzięki temu, jak również dzięki dużemu poczuciu kolorystycznemu artysty, rezultat postawiony jest mocno i socyjnie. Lam najbliższy jest może malarskiemu realizmowi nowoczesnemu (die neue Sachlichkeit) już z racji poszukiwań swoich skierowanych przede wszystkim ku formie. Poszukiwania te oplaca często wartościami kolorystycznymi, np. w „Apaszu” czy w „Uczynicy”, kolor zdegradowany jest do iluminacji. Zaciekłość poszukiwań w żadnym jednak wypadku nie prowadzi do rozsądzenia logicznej budowy kompozycji. Logiczność tej budowy uzewnętrznia się w „Czytającej”, a zwłaszcza w „Portrecie Pani w czarnej sukni”. Barwa obydwu tych płócien, przetopiona na szlachetny, głęboki ton, podkreśla znakomicie trafne rozwiązanie problemu bryl.

Wystawa, pomijając zastrzeżenia w stosunku do niektórych prac znajduje się na poważnym poziomie.

M. Turwid.

Vlastimil Hofmann urządził w Pradze wystawę swoich prac, która spotkała się z sukcesem. Wystawa liczyła mnóstwo obrazów, szkiców i studjów. Ciekawe jest określenie charakteru artystycznego Hofmanna jako „lirycznego weryzmu”, podane przez krytyka „Prager Presse”.

40.000 złotych za akwafortę. Z Berlina piszą nam: Na aukcji graficznej u antykwary Hollsteina i Puppla najwyższą cenę 17.000 marek zdobyła akwaforta Rembrandta, przedstawiająca krajobraz z zagrodą włościańską. Inne jego akwaforty uzyskały ceny między 14 a 15 tysiącami marek. Drzeworyty Duerera doszły do „tylko” 6.000 marek. (pb)

Pisma nadesłane

„Przegląd Muzyczny” nr. 9-10. Treść: Prof. dr. A. Chybiński: „W sprawie kultu dawnej muzyki polskiej chóralnej”. — Dr. J. Reiss: „Św. Augustyn o muzyce”. — Polskie Towarzystwo Muzyki Współczesnej. — Konkurs. — Zawody i zjazdy. — Wynik zawodów okręgowych Wlkp. Zw. Kół Śpiew. — Kasa.

„Kronika Warszawy”. Zeszyt 7. Treść: S. Szymkiewicz: „Inkorporacja przedmieść i utworzenie Wielkiej Warszawy w roku 1916”. — S. Z. Rutkowski: „Udział m. st. Warszawy w handlu zagranicznym Polski”. — Z życia stolicy. — Miesięcznik statystyczny Warszawy.

„Przegląd piechoty”. Zesz. 11. Treść: G. k.: „Nowy regulamin piechoty i nowa drużyna”. — Mjr. dypl. M. Jurecki: „Studjum artylerji piechoty”. — Kpt. A. B. Habina: „Drużyna czy sekcja ciężkich karabinów maszynowych”. — Kpt. A. Jarosiński: „Jeden ze sposobów uzupełnienia amunicji do ręcznego karabina maszynowego w naturciu”. — Mjr. dypl. J. Kobylański i kpt. rez. dr. J. Mydlarski: „Prace psychotechniczne w pułku piechoty”. — Sprawozdania. — Lista starszeństwa oficerów zawodowych piechoty.

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

Podajemy powyżej 15 kartek wyborczych, które należy odpowiednio powycinać. Maksymalny wymiar kartki wyborczej 8 × 10 cm. Kartki te po wycięciu prosimy zachować do dnia wyborów. Kartki zbędne prosimy rozdać między przyjaciół i znajomych, którzy ich jeszcze nie posiadają. Niekolwiek dopiski do numeru na kartce wyborczej, jak imię, nazwisko, kropka, lub jakikolwiek inny znak, unieważniają oddany głos.

Ofiara bandyckiej napaści członków „Strzelca” p. L. Grupiński we Wronkach — znany powszechnie obywatel i gorliwy działacz narodowy. Sprawcy, których nazwiska są wiadome, będą pociągnięci do odpowiedzialności sądowej.

List z podróży do Angoli

Funchal. — Pożar na okręcie. — Narodowe święto Portugalji. — Rozrywki na pokładzie. — Jeszcze Polska nie zginęła. (Korespondencja własna).

II.

S. S. Colonial, w październiku. Okręt stać będzie w Funchal całą dobę, jedziemy więc lodzią na ląd, żeby zobaczyć Madeirę. Pierwsza rzecz, która rzuciła mi się w oczy, to sianie. Najwycześniejsze sianie zaprzężone w woly. Nie dlatego, że był śnieg na Madeirze, ale, że ulice w Funchal wykładane są śliskimi kamyczkami okrągłymi wielkości jajka. Madeira, zwana „Perłą Oceanu”, opuszcza się stopniowo ku oceanowi. To samo wspaniałe położenie co i Lisboa. Na zboczach tysiące pałacików. Na szczyt prowadzą doskonale drogi pośród palm, cytryn i magnolii.

Samo miasto Funchal nie jest zbyt ładne. Ulice wąskie i brudne. Mieszkańców około 45.000. Jest tu bardzo ładny park z wybitnie tropikalną roślinnością, lecz nie-duży. Doskonale hotele zapewniają turystom wszelkie wygody. Spróbowałem naturalnie jeszcze wina tutejszego — Madeiry — i zmęczony kilkugodzinnym łażeniem wracam na okręt.

Następnego dnia rano marynarze wypraszają z okrętu przekupniów, którzy porzkladali na pokładzie swoje kramy. Jeszcze kilka ostatnich transakcji i przekupnie opuszczają pokład. Za chwilę sygnał. Kotwica podniesiona, ruszamy w dalszą drogę. Teraz na ląd trochę dłużej poczekamy. Dopiero za dziesięć dni ujrzymy go.

Dnie mijają monotonnie. Czasem okręt widziany z daleka urozmaica nam drogę, czasem znów na okręcie zdarzy się coś ciekawego. Pewnej nocy słyszę bieżące na pokładzie gwizdki, rozkazy. Zaciekawiony ubieram się i wychodzę na górę. Pożar pod pokładem, w składach towarowych i bagażowych. Przypuszczam, iż ktoś zaprószył ogień papierosem. Szczęśliwie towary nie zajęły się płomieniem tylko tliły się. Ogień znalazł dyżurny oficer, zaniepokojony swędem spalenizny.

Są jednak i rozrywki na okręcie: kino i tańce. Tańce nie mają powodzenia, gdyż jest duszno. Kino owszem, choć z urąganiem, gdyż obrazy są stare i zniszczone. Oprócz tego są nieprzewidziane atrakcje. Przypadła święto narodowe Portugalji. Z tej racji udekorowano pokłady pierwszej klasy flagami wszystkich państw, oprócz Polski. Natychmiast zareklamowałem u kapitana, wytłumaczył się jednak, iż chciał ozdobić pokład polską flagą, nie mógł tego jednak dokonać z powodu jej braku. Obiecał na przyszłość zaopatrzyć się w nią. Popołudniu urządzono coś w rodzaju turniejów. Był bieg 100 m. w workach, był bieg z nitką, biegi z krawatami, papierosami itp.

Trzeciego dnia ogłaszają, iż wieczorem nastąpi rozdanie nagród zwycięzcom i koncert. Po przekłnięciu ryby (wyjątkowo było ją czuć zdechłym psem) idziemy o godzinie 9 do sali muzycznej. Powoli zbierają się wszyscy pasażerowie. Uroczystość rozpoczyna orkiestra odegraniem bardzo ładnego hymnu Portugalji. Następnie idzie Marsyljanka i hymn Wielkiej Brytanji. Mała przerwa, wszyscy siadają. W tej chwili jednak wstają obecni na okręcie czterej Polacy, za nimi kapitan okrętu oraz wszyscy pozostali pasażerowie. Chwila ciszy i oto po raz pierwszy chyba na tym okręcie daje się słyszeć hymn narodowy Polski. Ogarnia nas zrozumiałe wzruszenie. Wszyscy stoją wyprężeni, na baczność i wsłuchują się w tę nową dla nich i obcą melodię.

Teraz następuje rozdanie nagród za dwudniowe zawody. Oto jedna z dam otrzymuje za najszybsze nawleczenie nitki na igłę trzy czekoladki wielkości srebrnej złotówki, inna znów za najszybsze rozcięcie bandaża 4 czekoladki. Jeden jegomość za najszybsze przeniesienie wody w ustach z butelki do butelki — jedną czekoladkę. Następuje przemówienie w języku francuskim i portugalskim pewnego prawnika, Portugalczyka.

Tak minął nam na okręcie, przy 0 szerokości i 0 długości geograficznej, jeden z najmiłszych dni. R. K.

Ilustracja Watykańska

Począwszy od Bożego Narodzenia w Città del Vaticano będzie wydawany dwutygodnik p. t. „Ilustracja Watykańska”. W skład komitetu dyrekcyjnego tego nowego periodyku wchodzi: hr. dalla Torre, dyrektor „Osservatore Romano”, komandor Nogara, dyrektor muzeów watykańskich, oraz Msgr. Angelo Marcati, prefekt archiwów watykańskich. (KAP)

Najstarszy żołnierz armji francuskiej

W miejscowości francuskiej Auxerre dokonano odsłonięcia płaskorzeźby pamiątkowej ku czci najstarszego francuskiego żołnierza z wojny światowej Karola Surugue. Walczył on jeszcze podczas wojny francusko-pruskiej w r. 1870-71 i wyszedł wówczas z wojska w randze kapitana.

W r. 1915, licząc lat 76, zgłosił się jako ochotnik do wojska, i to w charakterze prostego szeregowca. Walczył na froncie i uzyskał niejednokrotnie pochwałę w rozkazie dziennym. Całą wojnę przeżył w pierwszej linii okopów, ani razu nie wyjechał na urlop. Podczas demobilizacji posiadał już rangę podporucznika, krzyż wojenny i krzyż oficerski Legji Honorowej. Zrzuciwszy mundur, powrócił do Auxerre, gdzie zgotowano mu entuzjastyczne przyjęcie i obrano go burmistrzem. Umarł w r. 1921 na uwiad starczy. Płaskorzeźba przedstawia Surugue'a w okopach z bagnietem, nastawionym do ataku.

Claude Farrère oskarżony o plagiat

W Paryżu rozpocznie się w najbliższym czasie proces przeciwko znanemu powieściopisarzowi ifrancuskiemu Claude Farrère'owi, oskarżonemu o plagiat. Literarka szwajcarska, która mniej więcej przed 20 laty napisała romans pod tytułem „Marsz żalobny”, oskarża Farrère'a o plagiat z powodu romansu jego, wydanego przed rokiem. Romans nosi dziwnym zbiegiem okoliczności również tytuł „Marsz żalobny” i pochodzi według jej twierdzenia z ród jej pióra za co żąda poszkodowana 650.000 franków szwajcarskich. Cały świat literacki oczekuje ze zrozumiałym zaciekawieniem tego niezwykle sensacyjnego procesu. (alka)

Zabawna awantura ojczyma z pasierbicą

W Paryżu odbył się ostatnio bardzo wesoly proces. Oskarżoną była wdowa, znana w dzielnicy, w której mieszkała, jako kobieta nawskroś uczciwa, pracowita i spokojna. Obwiniono ją o pobicie i jak na nie-szczęście w okolicznościach bardzo ją obciążających. Pobila swego ojca, wymierzyla mu kilka policzków, podrapała i rzuciła pod ścianę. Słyszcy się to potwornie, ale czekajmy do końca, a przekonamy się, że tak groźnie nie było. W protokóle stało dosłownie „i rzuciła go pod ścianę”. Ale ponieważ ojciec nie był przedmiotem, więc wywinął sobie rękę i niemilosierzną córkę zaskarżył.

— Czy pani przyznaje się do winy? — pyta sędzia.
— Przyznaję, ale żal mi, że za mało go zbilam — odparła wdowa.
— Jak można tak wyrażać się o ojcu? — strofował sędzia.
— A właśnie że można skoro na to za-sługuje. Zresztą jest on moim ojczymem.
— I ojczymowi należy się szacunek. A czy pani jest przynajmniej gotowa go prze-prosić?
Wdowa zaśmiała się ironicznie.
— Jeszcze czego. Niedoczekanie jego!

Zresztą niech pan sędzia obejrzy sobie tę pokrakę.

Oskarżony ojczym wszedł na wezwanie sędziego. Ukazaniem wywołał sensację. O-bok czterdziestoletniej, mocnej, rosłej kobiety, stanął ojczym chłopak dwudziestoletni, chuderlawy, przeżyty, obandażowa-ny i oblepiony plastrami. Trzymał się w pewnym oddaleniu od swej pociechy, która splunęła ze wzgardą na jego widok.

— Czy pan jest Rogerem Chaslot, ojczymem tej kobiety?
— Tak, bo ożeniłem się z jej matką.
— Ile lat ma żona, paniśka?
Ojczym stropił się nieco.
Siedemdziesiąt dwa.
Sędzia był zdumiony.

— Chyba nie było to małżeństwo z mi-łości? — spytał, podczas gdy sala wybuch-nęła śmiechem, począwszy od świadków a skończywszy na adwokatach.

— Miłości nie było, przynajmniej nie z mojej strony — odparł Roger Chaslot. — Ale był motocykl

Nowy śmiech. Zwolna dowiedziano się całej historii. Staruszka zapalała spóźnio-ną namiętnością do młodego chłopaka, który codziennie dwa razy rozwził gazety na rowerze. Początkowo objawiała się mi-łość staruszki w napiwkach i wódce, ale z czasem stała się natarczywsza. Chłopak by-ł obojętny, ale widząc słabość staruszki, po-stanowił ją wykorzystać. Zażądał od niej motocykla, który potrzebował w celu po-większenia swego przedsiębiorstwa. Ma-łżeństwo nie śniło mu się nawet. Ale sta-ruszka nie miała zamiaru puścić go od sie-bie i zgodziła się na kupienie mu motocy-klu pod warunkiem, że zostanie jej mężem.

W końcu zdecydował się i na to. Ma-więc motocykl i stara żonę i... o czym nie myślał przedtem, pasierbice z trojgiem dzieci, która go stale lży. Trwało tak przez dłuższy czas, aż wreszcie doszło do wybu-chu, podczas którego oberwał, zresztą zu-pelnie zasłużone bity córki uwolniono od winy i kary. A młodzieniec rozczarowa-ny wrócił do swej starej żony. (alka)

Opowieści Wschodnie

Do mędrca Nasreddina przybył pewne-go dnia człowiek i przyniósł mu zajacę. Mistrz zaprosił go, by był jego gościem. Po tygodniu ten sam człowiek przybył ponow-nie, a przypomniałszy, że on to właśnie przed tygodniem przyniósł zajacę, znów pozostał u mędrca w gościnie. Po upływie tygodnia przybyło kilku ludzi. „Cożeście w yza jedni?” — zapytał mistrz. „Jesteśmy sąsiadami człowieka, który ci przyniósł zajacę” — odpowiedzieli. Zaprosił ich więc w gościnę. Aż po tygodniu przybywa jesz-cze większa ilość ludzi i znów mistrz za-pytał, co ich do niego sprowadza. „Jeste-śmy sąsiadami sąsiadów człowieka, który przyniósł ci zajacę” — odpowiedzieli. „Bądźcie więc moimi gośćmi” rzekł mistrz i przyniósł im dużą miskę pełną czystej wody. „Co to?” — wykrzyknęli ze zdziwie-niem. „Jest to sos z sosu zajacę” — odparł na to mędrzec. (wl)

Dziwactwa.

W żadnym kraju na świecie nie obja-wiają zasadzeni tak doraźnie swego niezad-owolenia, jak w Anglii. Biedny skazaniec, według własnego pojęcia, niewinny, męci się na prześwietnym sędzię, jak może, nie dbając nawet o to, że często staje się śmie-znym.

Ostatnio pojawiła się w prasie nietylko angielskiej, ale i zagranicznej fotografia człowieka skrepowanego łańcuchami, któ-ry przechadzał się przed gmachem sądo-wym. Ów człowiek czuł się skrepowanym w swej osobistej wolności wyrokiem, wy-danym przez sąd i chciał w ten sposób za-demonstrować swoje niezadowolenie. Na znak protestu obwiesił się centnarowym łańcuchem. Podobnie postąpił pewien mieszkaniec Brightonu, który mimo nałudz-kich wysiłków nie uzyskał odpowiedniego mieszkania. Ubrał się w suknię kobiecą, włożył kapelusz z piórami, na wózek dzie-cięcy naładował garnki, szczytki, porcela-ny, kłatkę na ptaki. Tak uzbrojony, ob-jeżdżał po mieście, gromadząc wokół sie-bie tłumy ludzi, którzy zaśmiewali się z pomysłu biednego bezdomnego. Jeszcze drastyczniej postąpił pewien obywatel Newbyry, który oburzony do żywego wy-sokością ściąganych z niego podatków, ku-pił tyle lapek na myszy, ilu magistrat po-siada radnych i posłał pocztą do prezyden-ta z dopiskiem — Polapaliście podatników, teraz łapcie siebie.

Ale ów dowcipny obywatel umiał być sprawiedliwym. Kiedy pewnego dnia do-wiedział się o jakimś, według jego mniemania doskonałym zarządzeniu głowy mia-sta, zamówił „armję zbawienia”, której kazal się modlić publicznie na rynku za burmistrza i podwładnych mu urzędników.

Ale ojcowie miasta nie uznali jego do-brych chęci, wytoczyli sprawę przeciwko niemu i sąd skazał go na dwadzieścia pięć tysięcy złotych kary. Tym razem poczuł się obywatel zwyciężonym. (wl)

Wycieczka do Paryża i Algieru.

Polski Klub Turystyczny w Warszawie, Al. Jerozolimskie 39, komunikuje, że ostateczny termin zapisów na wycieczkę do Pa-ryża i Algieru na Boże Narodzenie i Nowy Rok, upływa dnia 3 grudnia r. b. i że po tym terminie zgłoszenia na wycieczkę przyjmowane bezwzględnie nie będą.

SPORT

Gry sportowe

„Cracovia” na niedzielny mecz o mistrzostwo Polski w piłkę koszykową, przy-

jeżdża w najsilniejszym składzie, a miano-wicie: Janusz, Lubowiecki I, Lubowiecki II, Marona, Szumiec, Trytko I, Trytko II. Jest to skład, który dwa tygodnie temu po-konał bardzo dobry zespół „Polonii” war-szawskiej. Mecz odbędzie się na stadionie „Ośrodek”.

„AZS” warszawski, wicemistrz Polski w piłce koszykowej rozegra mecz towarzy-ski z miejscowym „AZS”. Goście wystąpią w następującym składzie: Goradzowska, Wisznicka, Wolicka, Woynarowska, Wi-śniewska, Gorlofówna. „AZS” Poznań w swym reprezentacyjnym zespole: Jasień-ska, Thomasówna, Sobczakówna, Biegań-ska, Sommerówna, Lanżanka, Jerszyńska. Zawody odbędą się na stadionie „Ośrodek”.

Hazena. Na decydującą rozgrywkę na gruncie neutralnym o mistrzostwo Polski z „AZS” Warsz., zjeżdża do Poznania już w sobotę drużyna Łódz. Kl. Sp. Mecz ten odbędzie się w niedzielę o godz. 12 na bo-isku „Warty”.

Hokej na lodzie

Otwarcie sztucznego toru łyżwiarskiego w Katowicach nastąpi w dniach 7 i 8 grud-nia rb. Narazie oddana będzie do użytku płyta zamrażalna o powierzchni 2400 m. kw., przyciemniona konserwacja lodu obliczona jest na przeciętną temperaturę 10 stopni ciepła. W międzynarodowym turnieju hokejowym, który zainauguruje sezon, weź-mie udział drużyna Troppauer Eislaufve-rein (Opawa - Czechosłowacja) oraz trzy czołowe zespoły polskie AZS i Legja (War-szawa) i Pogoń (Lwów). Zespół łyżwiarzy, zagranicznych, który odwiedzi Katowice, składać się będzie z mistrzowskiej pary Eu-ropy Orgonista, Szalay (BKĠ - Budapeszt), bajecznie zgranej czeskiej pary małżonków Hoppe (TEV-Opawa), jednego z najbardziej uzdolnionych młodych solistów europejskich Praznovsky'ego (TEV - Opawa) i łyżwiarzy wiedeńskich. Szczegółowy pro-gram uroczystości otwarcia: Niedziela 7 grudnia, godz. 10, poświęcenie toru, prze-mówienia przedstawicieli władz, miasta i związków sportowych, międzynarodowy pokaz łyżwiarski i mecz hokejowy „AZS” — „Pogoń”, Godz. 17 — pokaz łyżwiarski i mecz „Legja” — „TEV” (Opawa). Ponio-dzialek, godz. 17 — pokaz łyżwiarski i mecz „Pogoń” — „TEV” (Opawa).

Francuski Zw. Hokejowy zawiadomił organizatorów tegorocznych mistrzostw świata w Krynicy (od 1 do 8 lutego 1931 r.), że udział reprezentacyjnej drużyny francuskiej uważać należy za niemal pewny. Of-ficjalne zgłoszenie zostanie nadesłane w najbliższym czasie.

Piłka nożna

Liga zajmowała się protestem „Warszawianki” odnośnie do zawodów z „Ruchem”, które się odbyły we Wielkich Hajdukach na boisku nienadającym się podobno do meczu, co stwierdził delegat wydziału gier ligi. Na tej podstawie unieważnio-no jak donosiliśmy mecz, aczkolwiek sędzia skonstatował, iż boisko to mimo pew-nych braków nadaje się do rozgrywek. Po-nieważ jednak na tym samym terenie od-były się poprzednie zawody „Ruch” — „Ł. T. S. G.”, a po meczu z „Warszawianką” poniosła tam również „Cracovia” porażkę, które to mecze zostały przez wydział g. i d. zweryfikowane zgodnie z wynikiem na boisku — wobec tego zarząd ligi nie przy-jął uchwały w. g. i d. do wiadomości, da-jąc tymczasem do zrozumienia, iż należa-łoby ją zmienić. Niewiadomo jednakże, czy do rewizji tej uchwały dojdzie, gdyż prze-wodniczący w. g. i d., p. mjr. Picheta po-dał się do dymisji, co pociągnie za sobą prawdopodobnie rezygnację reszty człon-ków.

Graze „Garbarni” Nagraba został uka-rany 4-tygodniową dyskwalifikacją za o-brazę sędziego na zawodach „Legja” — „Garbarnia”.

Konferencja klubów ligowych odbędzie się dnia 30 bm. w Warszawie. Na zebraniu tem omawiana będzie sprawa zmiany roz-grywek ligowych, która zdaniem części klubów ligowych stała się koniecznością. Wszystkie kluby ligowe przedstawicieli mają swoje zdanie. W najbliższej „Kulturze Fi-zycznej” omówimy jeden z projektów, wy-suwany przez koła ligowe i posiadający duże szanse realizacji.

„Lechia” — „Legja”. W nadchodzącą niedzielę o godz. 11 na stadionie miejskim rozegrane zostaną ciekawe te zawody fi-nalowe o wejście do ligi: będą one dla pu-bliczności poznańskiej prawdziwą atrak-cją sportową. Lwowski posiadają dosko-nalą obronę, która jest głównym filarem całej drużyny. Wobec przegrania w pierw-szej rundzie na własnym boisku będą da-żyli do odwetu i odzyskania straconych dwóch punktów. „Legja” na własnym gruncie ma większe szanse wygrania, wy-rażamy też nadzieję, że skuteczne prze-ciwstawi się twardej i ambitnej dru-żynie lwowskiej.

Pięściarstwo

Program sobotnich zawodów w hali „ośrodek” przewiduje następujące pary: w. papierowa — Romański (Sokół) i Kaw-czyński (W). Nowak (Dr. Bł.) i Wyrzykie-wicz: w. kocucia — Golak (S) i Kajnar (W). Wołny (S) i Polus (W). Marchlewski (S) i Zbiński (W); w. piórkowa — Ga-bryeleczyk (Dr. Bł.) i Sobiak (W); w. lekka — Pierard (S) i Stroński (W); w. półśred-nia Domechowski (S) i Waclawski (W), Misiórewicz (S) i Anioła (W) oraz w. w. średniej — Holasz (S) i Giesmann (W). Po-czątek zawodów o godz. 20.

22-ga Loteria Państwowa

(Bez gwarancji).

W drugim dniu ciągnięcia I-ej klasy, padły następujące wygrane:

100 000 zł Nr. 187086.
50 000 zł Nr. 187578.
20 000 zł Nr. 100609.
2 000 zł Nr. 144728.
Po 1 000 zł Nr. 21019 21267 165209.
Po 500 zł Nr. 26790 117325 137764 195702 204883.
Po 400 zł Nr. 31728 75062 78682 118265 158494 155951 179576 186687 201587.
Po 200 zł Nr. 3039 10888 11716 15901 29306 38383 49863 52105 57768 61141 81629 85442 88465 95937 97062 109911 139432 140380 154151 161229 163076 167682 172174 172906 195503 202813.
Po 150 zł Nr. 326 9171 11804 14846 19566 22933 24520 24618 25460 26217 27420 27422 27942 28422 28691 28696 31242 31807 32435 37869 43631 43724 46710 49220 49395 52681 52739 52941 53725 54263 56757 58796 61723 65000 66539 67329 67759 69411 71443 72020 72635 75579 78580 78819 82399 82506 83656 83611 83709 84984 85114 87670 94048 105640 114273 115926 117084 119981 120742 122087 122953 123469 123479 124847 126178 130424 131416 132976 133674 135121 136136 137368 138429 139856 140027 140601 141089 143284 145116 151362 152375 161907 162236 170573 171475 173980 176189 179351 182807 183440 184302 197653 199591 202901 204207 206388 207546 207578 209967.

Po 100 zł wygrały numery następujące:

179 209 85 435 500 40 89 647 60 748 945
 98 1019 85 94 115 51 238 330 459 836 992 2055
 97 200 35 427 555 69 627 87 706 30 48 61 876
 93 3189 316 457 96 519 787 830 967 4017 115
 18 27 81 85 375 760 868 86 900 94 5047 88 215
 35 46 338 585 640 702 63 845 6051 175 285 90
 392 416 527 758 834 7014 220 93 399 594 612
 98 829 918 33 42 8034 132 233 59 759 77 886
 9171 298 324 468 523 650 984 10131 264 83
 335 417 82 564 98 667 729 824 927 11098 244
 55 80 530 52 788 816 50 63 970 12036 159 68
 212 413 28 90 96 636 750 70 873 943 87 91
 13045 88 90 307 18 81 501 37 623 48 756 822
 54 901 11 85 14154 337 83 404 22 546 92 623
 777 86 15108 260 300 3 19 23 718 51 960 16041
 98 120 223 29 307 407 511 78 756 835 985
 17018 150 63 310 52 81 565 49 811 18022 99
 151 57 65 332 37 96 357 410 514 75 716 63 68
 917 940 67 83 19017 476 92 540 734 877 949
 20189 209 315 68 75 97 442 47 596 617 774 85
 853 75 76 902 21175 275 361 601 756 62 890
 915 54 63 78 22155 293 476 88 726 899 23001
 13 15 18 74 99 195 428 622 899 95 958 84
 24148 233 431 553 78 751 984 86.
 25327 72 85 426 599 719 40 73 536 26256
 61 76 585 617 43 706 91 832 66 72 927 34
 27011 70 94 186 97 276 338 456 627 65 79 868
 92 981 28036 87 177 253 59 352 59 352 62 417
 25 536 655 84 87 92 785 94 29138 65 476 504
 669 84 893 929 34 30069 108 19 35 273 339 437
 630 965 31003 61 119 586 611 738 843 960
 32 55 113 207 332 79 85 483 589 610 83 94 844
 900 9 33011 22 53 65 177 226 319 422 39 60
 584 664 759 924 34014 242 43 302 94 415 38
 51 608 49 906 63 35112 278 333 41 55 91 409
 23 78 529 45 84 631 52 743 808 935 66 36129
 90 225 86 337 566 695 790 819 25 979 9037004
 66 262 301 10 446 61 500 51 683 740 825 97
 947 58 39269 424 87 504 6 618 28 721 51 70
 957 39099 101 62 327 83 477 584 728 82 93 834
 70 910 40009 201 64 319 51 675 837 93 944
 41004 11 115 51 231 304 8 14 51 446 49 551
 61 77 680 754 823 59 901 63 42252 60 594 787
 820 43368 420 87 504 54 82 608 60 70 72 82 89
 805 32 982 44086 299 381 746 56 826 911 45024
 157 76 96 308 10 495 585 713 81 948 50 86
 48031 37 80 215 300 531 40 613 710 47025 89
 109 37 202 321 38 448 508 691 745 58 75 93
 43003 127 254 72 86 91 345 495 767 72 43053
 75 89 166 248 89 92 647 730 84 985.
 50094 220 45 49 604 769 87 810 13 33 51032
 61 132 95 214 328 578 811 967 75 95 52038 84
 136 239 44 605 24 96 761 99 822 905 53061 77
 138 446 507 51 53 88 703 91 864 54062 177 636
 450 544 629 758 62 806 31 55290 301 436 506
 48 79 80 706 56018 38 95 106 12 85 311 415 76
 592 642 807 63 83 902 57041 120 24 32 42 47
 460 65 548 639 789 870 965 78 59045 114 302
 489 506 602 32 58 71 84 875 87 59041 98 150

65 216 89 30 60051 182 235 382 874 61057 258
 78 332 65 806 37 85 957 62018 184 205 371 417
 557 807 34 918 29 37 43 51 86 63082 106 218
 415 28 43 77 560 629 747 78 813 94 64145 55
 93 280 370 79 86 446 506 48 626 733 862 912
 65034 210 409 804 981 68025 181 267 358 424
 25 500 65 616 838 67022 48 72 124 46 202 37
 85 348 49 72 502 58 629 95 964 68087 122 329
 89 94 533 41 97 744 69 855 900 22 69056 103 13
 328 33 52 404 41 50 77 572 607 709 28 29 843
 941 70191 256 681 711 72 801 71239 69 516 49
 616 89 716 51 74 855 910 72060 102 258 357
 503 59 75 612 31 98 744 76 865 73090 303 340
 965 74031 60 110 323 87 494 523 37 754 93 800
 917.
 75027 75 104 382 769 861 76055 206 18 382
 467 74 609 18 59 99 709 63 883 923 70 77185
 281 332 82 403 741 59 970 96 78038 530 36
 725 79004 9 22 66 245 60 80 83 420 574 41 854
 80023 252 469 78 574 84 711 81235 52 302 41
 83 458 654 753 69 900 56 61 82013 149 88 270
 368 612 743 804 38 83014 116 21 55 461 93 565
 602 958 84002 321 422 543 55 72 691 711 87
 85320 425 808 919 38 98 86083 122 26 443 611
 26 68 80 815 47 950 87171 95 246 483 573 94
 701 841 69 988 89 88519 50 730 887 996 89012
 42 130 46 262 82 507 99 618 736 842 935 90133
 67 244 74 348 431 681 708 84 869 91036 45 83
 87 157 66 269 75 84 583 716 86 835 65 913 92037
 75 213 395 414 74 96 604 55 64 738 86 873 941
 93227 318 79 538 694 744 836 65 94112 97 220
 614 61 75 723 865 929 58 76 95167 283 87 350
 55 479 99 561 812 96282 463 69 92 517 84 738
 829 926 97021 97 110 275 84 310 453 79 508
 716 800 98010 97 104 58 92 423 46 84 561 93
 610 91 776 904 29 38 99004 184 231 371 449
 87 719 92 860 913 41 43.
 100084 237 97 510 727 825 878 101052 229
 390 421 512 25 700 803 931 102039 40 113 201
 76 357 445 61 526 649 76 78 790 894 943 71 90
 103088 240 353 78 81 88 472 98 630 787 901 15
 104062 129 203 14 30 300 62 88 422 545 88 707
 23 827 65 85 105566 97 680 764 91 885 968
 166109 29 35 221 356 455 63 87 500 615 26 38
 76 709 932 107011 60 109 11 618 756 58 97 826
 940 103015 71 86 102 268 77 95 328 423 90 531
 34 605 786 864 903 59 109100 472 517 664 795
 840 110300 563 622 738 66 82 885 915 31 82
 111006 48 84 198 357 63 542 69 733 58 808 20
 961 112034 200 52 361 83 515 614 24 862 929
 70 113071 98 126 520 25 615 90 749 823 91 97
 914 50 77 114068 153 418 544 838 94 950 54
 115024 156 223 463 583 89 692 74 946 55 116087
 145 246 366 76 91 467 671 82 774 845 70 117010
 361 63 743 82 677 746 69 850 975 118101 328
 421 69 547 659 65 853 68 85 955 119058 165
 225 323 72 411 41 95 550 624 819 41 98 120000
 52 142 89 213 42 65 315 569 607 30 829 85 929
 M. Książowa, Zamość
 30 121141 205 6 361 477 677 703 95 832 90 199
 75 122019 258 587 660 859 123020 121 230 59
 93 95 409 86 94 598 630 52 476 87 757 59 924
 124006 79 82 114 63 209 98 578 742 886 926.
 125046 87 132 43 243 364 468 587 708 64
 806 91 126070 74 345 480 522 64 66 82 91 96 702
 41 86 808 924 127034 271 369 618 37 46 703 74
 75 855 128017 303 79 628 795 858 129205 62
 314 24 45 75 416 96 784 924 84 130026 189
 374 585 641 43 779 989 131066 152 232 310 36
 414 39 41 132076 538 602 80 805 86 970 133168
 74 307 52 401 29 509 600 12 771 807 30 99 980
 134128 215 304 40 68 518 19 711 65 807 82 916
 78 135202 451 531 600 774 90 137053 85 140 416
 48 416 48 55 573 81 637 74 762 75 79 838 74 940
 138025 159 66 367 93 408 43 625 79 86 706 92
 847 80 139233 367 463 547 643 806 986 89
 140013 62 246 330 558 614 776 850 973 141001
 161 207 351 449 84 621 805 36 142200 54 489
 519 20 78 627 67 796 927 143180 415 46 545
 71 75 79 90 605 6 900 85 144123 69 92 272 372
 407 89 510 54 98 611 725 95 850 93 905 145071
 83 147 48 270 374 462 561 605 39 880 986
 146021 30 129 480 521 686 742 835 147126 34
 94 218 470 584 757 70 79 96 814 940 148900 62
 65 299 363 709 21 34 856 971 84 149512 93 703
 11 32 943 86.
 150022 88 203 19 50 343 404 524 36 740 949
 151108 16 41 68 83 311 70 447 68 522 722 67
 83 817 75 152005 52 107 80 218 57 97 412 26
 539 619 905 153039 60 232 374 411 503 12 57
 609 707 900 92 154214 26 65 78 308 91 503 23
 685 800 81 155010 31 310 57 76 451 570 634 43
 48 848 79 156266 306 423 39 573 646 60 704 72
 874 157099 575 81 97 158006 81 226 63 94 348
 460 90 509 733 45 69 822 159059 273 319 629

40 842 941 55 85 93 100011 151 212 58 633 72
 505 666 959 101125 77 254 442 502 88 654 88
 709 35 803 9 10 914 162013 138 291 354 598 650
 78 837 43 76 163140 56 204 318 76 450 61 86
 653 701 875 76 902 19 65 164008 194 237 811
 437 98 711 45 61 558 96 163036 168 701 41 62
 75 802 938 166037 67 99 171 251 80 382 445 61
 66 548 90 724 805 167006 26 29 46 58 86 131
 389 467 508 17 97 656 726 851 905 90 163120
 443 619 89 899 989 169029 135 415 576 82 690
 712 912 32 43 55 170100 29 288 312 26 441 600
 55 65 790 969 171010 170 227 430 527 650 884
 951 89 172005 24 98 185 221 30 320 22 64 647
 950 173085 197 507 15 635 71 741 55 95 876
 976 174057 101 8 283 338 88 444 58 608 96.
 175084 308 46 65 414 25 33 74 611 13 782
 805 80 81 901 176012 91 258 687 717 802 54 97
 958 177011 122 35 57 462 65 541 71 85 671 753
 832 958 178012 62 99 129 310 438 49 578 83 656
 794 942 66 179038 185 200 310 81 578 633 39 804
 13 57 921 180025 419 511 18 35 44 826 912 65
 181010 61 90 194 387 445 61 607 27 731 60 67
 812 26 984 182025 96 221 321 62 69 73 500 92
 649 726 52 818 183025 112 31 46 85 86 257 89
 300 89 418 53 86 602 33 39 88 704 849 81 905
 48 89 184006 146 357 408 72 504 68 745 820
 185049 74 192 230 353 473 725 88 803 43 186001
 10 164 338 517 60 607 706 10 40 67 813 187021
 42 102 15 36 88 229 41 348 93 415 82 519 609
 745 814 22 48 188619 39 61 189072 163 267 360
 649 906 71 190034 90 237 388 440 527 641 739
 858 983 191168 311 14 20 74 401 7 38 44 532 90
 97 605 11 85 806 192048 253 340 48 478 531 699
 779 819 42 952 193097 247 65 73 75 686 846
 194077 152 77 84 362 75 76 416 37 539 48 81
 667 970 195051 103 15 37 385 482 539 677
 830 196043 46 257 433 657 717 95 197019 108
 70 223 46 387 568 637 740 862 915 77 198026
 179 89 234 333 426 34 63 96 583 630 821 199187
 354 483 598 689 704 840.
 200034 43 151 212 54 385 524 39 93 654 806
 57 950 201091 129 99 336 73 506 27 891 202062
 84 112 15 35 50 89 222 98 433 545 57 660 63
 71 97 739 59 94 833 34 948 203165 218 415 71
 556 666 782 87 90 871 204151 54 61 378 549 604
 56 96 717 60 925 27 205124 40 72 614 84 873
 976 206077 82 106 54 66 83 204 341 408 554 693
 748 834 911 98 207108 80 96 223 74 463 91 535

611 51 788 208031 84 113 225 710 51 58 90 842 208024 157 331 471 534 75 661 80 830 946 75.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Stow. Młodzieży Obywatelskiej parafii Archikatedralnej.** Zebranie plenarne odbędzie się w piątek, dnia 21 bm. o godz. 20 na sali Domu Katolickiego na Śródcie. Po zebraniu strzelanie konkursowe.

— **Tow. Gier Pokojowych** urzędują w sobotę, 22 bm. o godz. 20 wieczorem taneczny w sali p. Beyerowej przy pl. Bernardyńskim.

— **Stow. Młodzieży Polskiej Poznań-Fara** urzędują w niedzielę, 23 bm. o godz. 19 wieczornicę na sali OO. Jezuitów. W programie śpiewy, deklamacje, monologi, dialog i komedje pt. „Trafil Marek na Marka” i „Podróż dla poratowania zdrowia”. W czasie przerwy przygrywać będzie orkiestra kółka muzycznego stowarzyszenia.

— **Tow. Śpiewaczy „Akord”** Poznań-Jeżyce urzędują w niedzielę, dnia 23 bm. o godz. 20 pierwszy koncert popularny w sali „Boulevard” przy pl. Nowomiejskim nr. 5. Po koncercie zabawa do rana.

— **Żeńskie Stow. „Strażnica”** urzędują w niedzielę, dnia 23 bm. o godz. 17 w sali parafjalnej herbatkę.

Mydło Mixa
 najlepsze
 najtańsze

Ofiary na Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono do dnia 15. 11. 1930. SŁI Z MP

127	Brzozowie — Poznań, za miast wieńca na trumnie s. p. Jana Urbaniaka	4.-	M. B. Kościan	5.-	Dr. L. Kubiak, Inowrocław, z prośbą o blog. i zdrowie	20.-
	E. Spurowa, Lwów	2.50	L. Gwozdala, Odry	5.-	SS. Boromeuski, Cieszyn	10.-
	T. Rychlik, Kozy	7.-	H. Hagan, Tczew	5.-	K. Popiński, Czeszochowa	10.-
	M. Chmielewski, Grudziądz	2.-	M. Neyman, Jarocin	5.-	Sz. Starczyński, Jaworzno	2.-
	Z. Dyakowski, Zamość	3.-	W. J. Bogusław	5.-	Fr. Chodyński, Poznań	10.-
	M. Książowa, Zamość	5.-	St. Jaworowska, Czempin	5.-	A. Kornecka, Hermanów	5.-
	Sobierajczykowie, Sępólno					

Dnia 20. b. m. rozstał się z tym światem nieodżałowany współzałożyciel i członek Zarządu naszej Spółki, ś. p.

Antoni Marweg

Zmarły stał od początku na ozele Spółki naszej oddając jej cenne usługi Swą wybitną wiedzą fachową, a dzięki zaletom Swego szlachetnego umysłu i charakteru zaskarbił Sobie serca wszystkich, wśród których pamięć o Nim przetrwa w serdecznym wspomnieniu.

Bławat Polski Sp. Akc.
Rada Nadzorcza i Zarząd.

Pw 6930-47,73

W czwartek, dnia 20 listopada r. b., zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., nasz najukochańszy mąż, ojciec, szwagier i brat, ś. p.

Antoni Marweg

Sodalis Marianus
dyrektor „Bławatu Polskiego“ Sp. Akc.

w 57 roku życia, o czym zawiadamiamą
dw 2138

w ciężkim smutku

żona i córki.

Pogrzeb z domu żałoby (Plac Działowy 5) w niedzielę, 23 b. m. o godz. 3 po poł. Nabożeństwo żałobne w poniedziałek o godz. 8 rano w kościele św. Wojciecha.

Dnia 20 b. m. rozstał się z tym światem ś. p.

Antoni Marweg

współzałożyciel i dyrektor S. A. „Bławat Polski“

W ś. p. Zmarłym straciliśmy najbardziej wyrozumiałego przełożonego, o niezwykłych zaletach charakteru, który Swą dobrocią serca był nam najlepszym opiekunem.

Za Jego niezwykłą troskę o rozwój powierzonych Mu instytucji oraz serdeczną pieczę, jaką otaczał Swych współpracowników, niechaj ta ziemia lekka Mu będzie.

Pw 6929-47,74

Personel
firmy „Bławat Polski“ Sp. Akc.

Dnia 20 listopada 1930 r. zasnął w Bogu, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Antoni Marweg

Sodalis Marianus

przeżywszy lat 57. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 23 11. 1930 r., o godzinie 15 30 z domu żałoby plac Działowy nr. 5, na cmentarz św. Wojciecha. Polecamy duszę Zmarłego modlitwom. Szan. Członków upraszamy o liczny udział w pogrzebie.

Pw 6924-47,72

Sodalicja Kupców.

Dnia 20. bm. zmarł były długoletni członek Zarządu, a ostatnio członek Rady Nadzorczej naszego Towarzystwa, ś. p.

Szczepan Gaertig

W Zmarłym straciliśmy bardzo życzliwego doradcę, który wybitnie i gorliwie współpracował nad rozwojem naszej Instytucji.

Cześć Jego pamięci.

Rada Nadzorcza i Zarząd

dw 2141

„Gleba“, Towarzystwo Rolniczo-Handlowe Sp. Akc.

Poznań, dnia 21 listopada 1930 r.

W środe, dnia 19 listopada 1930 r., zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa matka, babka, prababka i siostra, ś. p.

z Rakowskich

Marja Kasiewiczowa

wdowa po powstańcu i więźniu z 63 roku.

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 23 listopada, po poł. o godz. 3 z Zakładu św. Józefa na stary cmentarz św. Marciniński przy ul. Towarowej. Msza św. żałobna w poniedziałek, o godz. 9 w kościele Bożego Ciała.

zw 26574

W głębokim smutku pogrążone
dzieci, wnuki i prawnuki.

Poznań, Bydgoszcz, Dzwonowo.

NIEDOŚCIGNIONE
w PRECYZJI
i ELEGANCI

PIÓRO

AURORA

A PRZYTEM
NAJTAŃSZE

JEN. PRZEDSTAW. NA POLIKĘ i w. GDAŃSK: LEOPOLD ZAŁSZUPIN, WARSZAWA, ŻÓRAWIA 4A Tel. 263-96.

Przy artretyzmie i reumatyzmie mamy do czytania zawsze ze zwiększoną

Ilością związków pochodnych grupy puryny w ustroju. Ponieważ i kofeina należy do tej samej grupy związków chemicznych, kawa ziarnista więc, zawierająca kofeinę, nasila te schorzenia. Zupełnie nieszkodliwa jest natomiast **pozbawiona kofeiny kawa ziarnista.**

KAWA HAG

Dnia 19 listopada 1930 r. zasnęła w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najukochańsza żona, nasza najtroskliwsza matka i babcia, ś. p.

**z Kaczmarskich
Marta Sawińska**

przeżywszy lat 69. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 23 listopada, o godzinie 3 po południu, z kostnicy św. Józefa na cmentarz Farny.

Msza św. żałobna nazajutrz o godz. 7.30 w kościele Farnym.

W smutku pogrążeni
mąż, dzieci i wnuki.

zw 26 586

Poznań, Wągrowiec, Milwaukee.

Osobnych uwładowień nie wysyła się.

NIE POTRZEBUJEMY

ić za CUDZYM PRZYKŁADEM
dwukrotnie obniżając cenę
na malmodne obuwiu, gdyż

NASZE CENY OBUWIA

SĄ JESZCZE NIŻSZE!

Obuwiu marki „WAZA“ jest pod gwarancją:
**CAŁE ze SKÓRY i bez tektury, dlatego
ZNACZNIE DŁUŻEJ nosi się!**

Tandę Poznańczyków nie uszczęśliwimy,
dlatego dajemy trwałe i mocne obuwiu!

**PODSTAWĄ DOBROBYTU
POLAKA jest POLSKIE OBUWIE!**

dlatego kupuj tylko obuwiu marki:

Półbuty męskie, trwałe,
eleganckie, całe ze skóry.

Buty męskie, wytworne,
mocne całe ze skóry.

SKŁAD FABRYCZNY: ul. Wrocławska 15.

ZIOŁA LECZNICZE

O. Wojnowskiego

poleca

APTEKA p. KORONA

Poznań, Górna Wilda 61.

Broszury na żądanie bezpłatnie. zw 26 580

Porcelana tanio!

największy wybór
najnowsze fasony i de-
koracje.

**Ozdobne serwisy
stołowe**

na 6 osób od zł 65,-

„ 12 „ „ „ 100,-

Serwisy serwiny
które można nabyć czę-
ściowo.

**Serwisy do kawy, do
mokki, do herbaty,
do ciast.**

Serwisy do owoców
z pięknymi wzorami
owoców.

**Zbierane filiżanki
z talerzykami.**

Serwisy do śniadania

W. Janaszek, Poznań
ul. Jezuitka 1.

Pw 6337-117.

Kursy gimnazjalne Tow. Naucz.

Szkoł Średn. i Wyższych, przygotowujące

a) do egzaminu z 6 klas gimnazj.

b) do egzaminu dojrzałości.

typu humanistycznego — rozpoczynają się w ponie-
dzialek, 24 listopada o godz. 5 po poł. w budynku
Seminarjum naucz., ul. Ratajczaka 30. Nauka po-
łudniowa od 5 b po poł. Wpisy codziennie od
5—7 po południu.

zw 26 5

Całkowita Wyprzedaż Obuwia

Sprzedaje po każdej możliwej cenie!

Nikt nie powinien tej wyjątkowej okazji ominąć!

BAZAR OBUWIA FL. KASPRZAK 2

ul. POCZTOWA

Pw 6378/9-47.44/5

BEZPŁATNIE!

120

obrazków kolorowych

okładek ciekawych książek dla dzieci, młodzieży i do-
rosłych oraz kilkadziesiąt rycin czarnych zawierają-
będzie ozdoby

KATALOG GWIAZDKOWY

M. ARCTA

WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 35.

Będzie wysłany wszystkim, którzy do 5 grudnia rb.
nadesłają to ogłoszenie wraz ze swoim adresem.

K. P.

nw 5184

75 000 ewtl. 50.000 zł

pożyczki na I. hipotekę domu
w Poznaniu z dochodem rocz-
nym 35.000 zł, poszukuje.
Oferty do ekspedycji Kurjera
pod zw 26572

Hacele

hurtownie, detalicznie
tanie zw 26567
„Przewodnik“, św Marcja 30.
Skład telazji i artykułów technicznych.

Zamożny kierownik poważnej
instytucji (etatowe stanowisko,
pensja 600 zł m.), entuzjasta
piękną duchowego i zasad wy-
chowawczych Gen Zamojskiej.

poślubi 25-letnią panią

odpowiednio posazną. Zgło-
szenia do Kurjera Poznańsk.
pod zw 26582

Retuszerów

zdolnych portrecistów przyjmie.
Dąbrowski, Wielkie Garbary 33.
zdzw 41 039

Jasne światło reflektorowe

DAIMON LATARKI ROWEROWE BATERIE

KONKURS

Miasto powiatowe Szamotuły ogłasza niniejszem kon-
kurs na posadę względnie stanowisko
burmistrza

tut. miasta, z poborami według grupy VIII pragmatyki
urzędników państwowych i odpowiednim dodatkiem re-
prezentacyjnym. Oferty należy składać na ręce p. Prze-
wodniczącego Rady miejskiej do dnia 31 grudnia 1930 r.
Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.
Szamotuły, dnia 20 listopada 1930 r.

dw 2142 Edward Litwiński, przewodniczący.

LICYTACJA

dobrowolna

towarów krótkich, artykułów męskich

odbędzie się dnia 22 listopada od godziny 3 po południu.
Górna Wilda 45, narożnik Szwajcarskiej. zw 26 575

Magistrat miasta Kórnika, województwa Poznańskiego,
ogłasza przetarg publiczny na

ulożenie w roku 1931: chodników

w części ulicy Poznańskiej według planu regulacyjnego
z dostawą na miejsce potrzebnych materiałów, a w szcze-
gólności: 300 m² krawężnika betonowego prostego, 20 m²
krawężnika betonowego łukowego, 25 m² krawężnika z ka-
mienią polnego na wjazdy, 370 m² płyt betonowych zwy-
kłych, 50 m² płyt betonowych na wjazdy, 100 m² rynien
betonowych do okapów, 200 m² kamienia polnego — zwy-
kłego brukowca — i 150 m² ostrego piasku, oraz wykona-
nie robocizny, a w szczególności: rozbiórki 1500 m² stare-
go bruku i kamienie z tegoż ułożyć w regularne figurki,
ulożyć na podłożu ostrego piasku 300 m² krawężnika be-
tonowego prostego, 20 m² krawężnika łukowego i 25 m²
krawężnika z kamienia polnego na wjazdy, ułożyć na pod-
łożu ostrego piasku i ewentualnie na zaprawie wapiennej
lub cementowej 370 m² płyt betonowych zwykłych, 50 m²
płyt betonowych na wjazdy i 100 m² rynien betonowych
do okapów, wybrukować na podłożu ostrego piasku (zwi-
ru) 2400 m² kamieniem polnym (dołączenie do jezdni i resz-
ta chodników), całe podłoże dostosować do planu i ewen-
tualnie brakującą ziemię dowieźć względnie zbudną zie-
mię, kamienie, gruz itp. odwieźć na miejsce wskazane
przez Magistrat (podać kwotę ryczałtową).

Cytry te mogą ulec niższe względnie wyższe do ok. 10%.
Reflektanci zechcą złożyć szczegółowe oferty w zam-
kniętych kopertach z napisem „Oferta za ułożenie chodni-
ków“ do Magistratu w Kórniku do 12 grudnia 1930 r. do
godziny 12-tej i równocześnie złożyć w Głównej Kasie
Miejskiej w Kórniku wadium w kwocie 100.— zł, oraz do-
stawić próbki wszelkich materiałów włącznie piasku.

Otwarcie ofert nastąpi publicznie dnia 12 grudnia 1930
o godzinie 14-tej na salce posiedzeń w ratuszu.
Szczegółowe warunki oraz plan regulacyjny są wyło-
żone w terminie przetargu w biurze Magistratu w godzi-
nach urzędowych od 9-tej do 12-tej do wglądu. Tamże
udziela się bliższych informacji.

Magistrat zastrzega sobie dowolny wybór oferty lub
też nieuwzględnienie żadnej.
Dostawę i robociznę wydaje się tylko jednemu przed-
sięwzięci, przy czym obowiązuje kaucja w wysokości 5%
sumy kosztorysowej.

MAGISTRAT
dw 2 137 T. Wolniewicz, burmistrz.

PRZETARG PRZYMUSOWY

W sobotę, dnia 22 b. m., o godzinie 12-iej w południe,
sprzedam w firmie C. Hartwig przy ul. Towarowej naj-
więcej dającym za gotówkę:

samochód „Fla.“ 501. nw 5 293
Przetarg odbędzie się nieodwołalnie.
Dawid, kom. sąd. z pol. Poznań, ul. Szamarzewskiego 14.

Ceny

na

tapety

znacznie

zniżyłem

Zb. Waligórski

ul. Pocztowa 31.

tylko naprzeciw poczty

zw 2-574/9

Farbowanie

włosów, brwi
i rzęs. Trwa-
ła elektr. on-
dulację, ma-
nicurę, ma-
saże głowy
i twarzy i
wszelkie in-
ne zabiegi w
wykonaniu starannem.
Ceny przystępne.

Salon de Coiffure

N. Moszyński

(dla Pań i Panów)

ul. 27 Grudnia 4 i 3 Maja nr. 3.

zw 16577

Uczciwa

dziewczyn z dobrem gotowaniem
praniem do wszystkiego od 1
12 30 potrzebna. Pucińska Ra-
tajczaka 35 zdzw 41 046

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1790
i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze
słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo,
i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo.
Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

1 SPRZEDAŻE

Gramofony Płyty gramofonowe mechanizmy

Sprzedają po cenach najniższych.
Feliks Bałon, Woźna 12.
Pw 6 541 2 57.628 0

Na Gwiazdkę

ukochanej osobie już teraz coś
wybrać należy. Pierścienie kol-
czyki zegarki ręczne od 16 do 100
zł. Zamówienia wykonuje w włas-
nej pracowni Chwilkowski św.
Marcin 40. zdw 41 452

W Starym Rynku Poznań

spredam skąd białawo 500
metrów kwadratowych. nadaje
się także na inne branże. specja-
lnie kuwiarne. cena 30 000. „Kra-
kus”. Poczta 30. zdw 41 468

Kwiaty

do przypinania i kwiaty balowe
poleca najtaniej Kałamański.
P 6 913-44.412

7% złotego

kompletny garnitur na umywal-
nie — 8% złotego komplet kawo-
wej porcelana — 39 złotych komplet
obiadowy 6 osób. porcelana
— 59 złotych komplet. obiadowy
12 osób. porcelana — 28 złotych
garnitur alpakowy sprzedaje
tylko Hurtownia Porcelany. Wro-
niecka 24. podwórze. zdw 41 475

Restauracja

mieszkaniami. pełn. koncesja. ce-
na podług umowy. Szlanka. Dwor-
cowa 48. nw 5 271

Radjo

czterolampowe selektywne sprze-
dam. Marcina 33. III. lewo.
zdw 41 190

Meble

eleganckie i skromne tanio tylko
w fabryce Julian Weclawski ul.
św. Rocha 3 (Miasteczko)
zdp 38 894

Obrazy

olejne, akwarele, sztychy i różne
inne bardzo korzystnie odda
Poznański Dom Komisowy. Domi-
nikańska 3. telefon 11 26.
Pw 6 890-47.48

Regulator

dobry tanio sprzedam. Nowicka.
Strzałowa 7. III. szeroka brama.
zdw 41 480

Magiel

Fa. Schamel sprzedam. Bukow-
ska 11-13. skład spożywczy.
zdw 41 484

Pianino

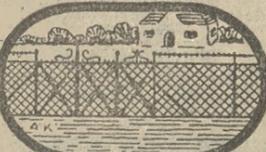
pięć pierwszorzędne 1 600 zł. Ratajcz-
ka 17. II. od 1-4. zdw 41 206

Antyki

wielki wybór inne używane rze-
czy. Poczta 22. skład
Pw 6 015 57.894

Pianino

krzyżowe tanio sprzedam. Da-
browskiego 86. II. lewo. od 5-9.
zdw 41 493

Płyty druciane

szczytowo udoskonalone. pierw-
szorzędny materiał. bezkonku-
rencyjnie tanio tylko w „Dru-
towni — Poznań” (założ. 1906 r.).
ul. św. Marcina 45 a.
Pw 5 633-41.95

Sypialnie

jadalnie pokoje meskie saloniki
obrazy biurka kanapy kuchnie
i t. p. odda tanio Poznański Dom
Komisowy Dominikańska 3. te-
lefon 21-26. Pw 6 527-45.150

Samochód

limuzyna 6-osobowa „Berliet”
gotowa do jazdy. bardzo tanio od-
da Poznański Dom Komisowy.
Dominikańska 3. telefon 21-26.
Pw 6 891-47.47

Młyn

nowej konstrukcji w Inowrocła-
wiu. przemił 120 ctr. sprzedam
lub wdzierżawie. Oferty Kurjer
Poznański nw 5 262

Gramofony

plyty, przybory
najniższe ceny
Bruzdziński i Ska Wielka 18.
zdw 41 285

Dom

w Bydgoszczy centrum handlo-
we. wolne 3 pokoje kuchnia ku-
pne 9 500 cena 60. Oferty Kur-
jer zdw 41 538

Drukarnię

mniejszą sprzedam korzystnie.
Zgłoszenia Kurjer zdw 41 499

Bechstein

skrzydło koncertowe tanio sprze-
dam. Oferty Kurjer zdw 41 495

Skład
kolonialny towarem, przyległym
dwupokojowym mieszkaniem ku-
chnią. doskonałe prosperujący
Handlowa 12 500. Adres Kurjer
rw 12 341

Oszczędzać

znaczy kupić tam, gdzie jest wy-
bór wielki, a ceny niskie — więc
u Kałamańskiego.
Pw 6 898-44.274

Pianino

zagraniczne na płycie metalowej.
dobrze utrzymane, za gotówkę
sprzedam. Strzelecka 2 III. pra-
wo. zdw 41 503

Dom

2 pokoje z kuchnią oraz podwó-
rze z chlewem do sprzedania lub
wyzierżawienia Swarzędz Lu-
nowy 13. nw 5 292

Piano

spredam korzystnie. Wolska.
Kantaka 3. II. Pw 6 922-47.68

Dorożkę

samochodową sprzedam korzyst-
nie. Zgłoszenia do Kurjera Po-
znańskiego zdw 41 524

Piekarnię

skład mieszkaniowy na prowincji
oddam od 1 grudnia r. b. Cena 6
tysięcy zł. Zgłoszenia do Kurje-
ra Poznańskiego zdw 41 537

Parcele

1.000 metrów sprzedam za go-
tówkę. Oferty Kurjer rw 12 336/7

Futra

skórki, blamy, ceny hurtowne. —
Hankiewicza. Wielka 9. (wchód
Szewska). zdw 40 752-3

Tylko zł 10,—

koszuja u mnie
śnieżowce pier-
wszorzędny za-
tunek Obuwie
damskie i męskie
znizzone ceny. — Bazar Obuwia
Kasprzak. Poczta 2.
Pw 5646-42.71

Skład

spożywczy z dużym mieszkaniem
i ogrodem do sprzedania, gotów-
ki 2 tys. Zgłoszenia do Kurjera
Poznańskiego zdw 41 382

Drogerję

spredam. Oferty Kurjer
zdw 41 379

Szlucer

8.15 dla bractwa kurkowego
i dwa rapery (antyki) tanio sprze-
dam. Adres wskaże Kurjer
zdw 41 373

Restauracja

w Poznaniu mieszkaniem kon-
cesja 6.000. Kurjer zdw 41 870

Jazzband

komplet okazjnie sprzedam. —
Grunwaldzka 22 b. restauracja.
zdw 41 367

Buty

nr. 41 i ubranie sprzedam. Zaci-
sze 2. I. zdw 41 858

Parcele 1.324 m kw.

przy kościele Łazarzkim sprze-
dam. cena 12.000. wpłaty 8.000.
Maciejewski. Dąbrowskiego 88.
zdw 41 346

Parasole

damskie już od 6.75 poleca w ol-
rymym wyborze Kałamański.
Pw 6 899-44.275

Motor

o sile 15 koni na prad stały zaraz
na sprzedaż. Zgłoszenia do Ku-
rjera zdw 41 555

Piec

żeliwny do ogrzewania i 3 lampy
stolowe. naftowe sprzedam. Patr.
Jackowskiego 27. III. lewo.
jw 5 035

Gramofon

szafkowy tanio sprzedam. Ul. Ślo-
wackiego 48. II. piętro. prawo.
jw 5 035

Dom restauracja

strzelnica, trzymorgowy ogród.
zabudowanie maszyn. 10 ubika-
cyj. sala jedna na miejscu. sprze-
da. wpłaty 13.000 złotych lub
wzdzierżawie Rutkowski. Poznań.
Podgórze 12 b. parter zdw 41 500

Berety

w wszelkich kolorach już za 3.50
u Kałamańskiego.
Pw 6 895-44.272

Sluchajciel

Olbrymi wybór
w kapeluszach
męskich po wy-
jątkowych ce-
nach poleca A.
Pietrzykowski. Wielka 8.
Pw 6 895 37.97

Maszyna

do pisania Remington 400 złotych
Dutkiewiczowa Chwaliszewo 70.
zdw 41 505

Kaszarnię

dobrze prosperująca w powiato-
wym mieście sprzedam natych-
miast. Oferty Kurjer zdw 41 343

Kinoaparat

jak nowy sprzedam. Zgłoszenia
do Kurjera zdw 41 340

Nowy

fortepian F-a Carl Ecke tanio
sprzedam. Oferty Kurjer
zdw 41 336

Sprzedam
150 sztuk gołębi. rasowych dan-
cikerów białe bardzo ładne. wie-
dunki niebieskie białe wysoko
lotne (złotowe loty) poznańskie
barłogówki. czerwone. żółte i
czarne. II tylko kupcom poza Po-
znań. St. Rosiński, mistrz rzeź-
nicki. Bóźnicz 15. t. p. Kunkel.
zdw 41 331

Skrzypce

stare. Adres Kurjer zdw 41 327

Skład

kolonialny dobrze zaprowadzony
towar. urządzenie. magiel. przy-
ległe mieszkanie sprzedam. Kry-
sztofak. Gen. Koscińskiego 10.
zdw 41 220

Maszyny do pisania
Remington Under-
wood Royal.
nowe remodele
z pełną gwaran-
cją oraz uży-
wane poleca naj-
taniej Piotr Pieprzycki. Poznań
św. Marcin 22. I. telefon 3386
zdw 34 583

Meble

po znacznie niższych cenach po-
leca Pluciński. Wodna 7.
zdw 40 179

Wierzchowca

wspaniałego. wzrostu 1.62. gnia-
dzo. 12 lat. bardzo dobrze ujeź-
dzonego wielokrotnego zwycięzcę
konkursów sprzedaje ofi ar la-
wlerji na życzenie fotograf. A.
Oferty Kurjer zdw 40 861

Lokomobila

Lanza stacjonarna rok budowy
1910. 12 atm. 45-55 koni mocy
z powodu stawienia silniejszej.
jest tanio na sprzedaż. W. Nie-
zgodzki. Gniezno. Młyn motoro-
wy. zdw 41 418

Łóżecko

białe dziecięce jak nowe do
sprzedania. oglądać między 1-3
godz. Jasna 14. parter. lewo.
zdw 41 417

Kozuch

futro platerskie sprzedam. Focha 58
II. lewo. zdw 41 416

Sprzedaj

mebli 3 pokoje i kuchnia za go-
tówkę zaraz sprzedam. Poczta-
wa 11. parter. prawo.
zdw 41 386

Duże

birnko i dywan sprzedam. Mic-
kiewicza 17. parter. lewo.
zdw 41 400

Dobre

wydania klasycznych niemieckich w
ładnej oprawie sprzedam. Oferty
Kurjer zdw 41 405

Wilki

młode rasowe i stara wilczyce
bardzo czujna tanio sprzedam. —
Wojciechowski. Długa 18. front
zdw 41 422

Samochód

Fiat 503 limuzyna po remoncie
tanio do sprzedania. Zgłoszenia
Kurjer zdw 41 442

Suknie

granatowa crepe de chine na śred-
nia. szczerpła figure sprzedam.
Mickiewicza 7. III. lewo.
zdw 37 429

Kuźnia

polowa na sprzedaż. Osicki. Pocz-
towa 27. zdw 41 450

Aparat

do szwejsowania (Schwiesapara-
rat) na sprzedaż. Zgłoszenia Ku-
rjer zdw 41 449

Akacje drzewo

we walkach dwumetrowych na
sprzedaż. Jedroszkowiak. Solacz.
Solacka 1. telefon 38-27.
dw 2 136

Suknie

wielniana w kratkę. czarna z bia-
łym na średnia. szczerpła figure
sprzedam. Mickiewicza 7. III.
lewo. zdw 41 466

Zabawki

w największym wyborze po zna-
nych niskich cenach. L. Krau-
se. Stary Rynek 25-28.
Pw 6 901-47.50

5 KUPNA

Kasę rejestracyjną
kupię. Kowalski. Gniezno. Miko-
łajka 8. zdpw 41 441

Maszynę do szycia
używana dobra kupię. Oferty
Kurjer zdw 41 361

Poszukuje
składu kolonialnego z mieszka-
niem. Oferty Kurjer zdw 41 356

Poszukuje
składu cukierków. Oferty Ku-
rjer zdw 41 355

Tygiel
reczny. stary drukarski kupię. —
Oferty Kurjer zdw 41 472

Gospodarstwo
mniejsze od 10 morg kupię oka-
zjnie Zgłoszenia z podaniem ce-
ny do Kurjera Poznańskiego.
zdw 41 522

400—500
morg dobrej ziemi kupię w wo-
jewództwie Poznańskim. Oferty
Kurjer zdw 41 339

Garnitur klubowy
z pierwszorzędnym pozyciem skó-
rzanem lub gobelinowym dobrze
utrzymany kupię za gotówkę —
Oferty z podaniem ilości sztuk
oraz ostatecznej ceny do Ku-
rjera Poznańskiego zdw 41 352

Kupię

używaną kasę do składu. Oferty
Kurjer zdw 41 473

Książki

kupuję. Oferty Kurjer
zdw 41 463

Magiel

kupię. Oferty Kurjer zdw 41 467

6 KAMIENICE

Kamienica

rodzaj willi, półtoręj morgi ogro-
du, dochód 6.700, cena 50.000.
wpłaty 20.000, reszta 20 lat. z po-
wodu wyjazdu spieszenie sprzeda
Agencja. Długa 5. zdw 41 544/5

Kupię

kamienicę wprost od gospodarza
w Poznaniu przy wpłacie 40.000
zł. Oferty Kurjer zdw 41 419

Wspaniała

kamienica przy Placu Wolności
wpłaty 85 000 zł sprze da Kudliń-
ski. Niegolewskich 10 a. telefon
60-39. zdw 41 398

Kamienice

piętrowa, nowy masywny budy-
nek pod korzystnymi warunkami
do sprzedania 5 pokojowe miesz-
kanie na I piętrze od 1 12 do
wynajęcia. Piotr Zwierzycki. Po-
biedziska. Rynek 6. nw 5 281

Kamienice

kupię. pośrednicy wykluczeni.
wpłaty 50 000. Oferty Kurjer
zdw 41 516

7 PIENIĄDZ

Pięć

tys. pożyczki za umiarkowanym
procentem na przemysł bezkon-
kurencyjny rzecz traktuje uczci-
wie. Oferty Kurjer zdw 40 869

Wspólnika

50.000 zł do intratnego przedsię-
wzięcia poszukuje. Kuligowski.
Bydgoszcz. Gamma 2. zdw 41 264

Poszukuje

wspólnika do założenia kina z ka-
pitałem do 2 000 złotych. Zgło-
szenia do Kurjera zdw 41 341

Koncesje

wódziana oddam. wstąpię jako
wspólnik. Oferty Kurjer
zdw 41 333

10.000 dol.

po 12% na 6-8 lat wypożyczyć na
I. hipotekę wartościowej nieru-
chomości w Poznaniu lub też na
posiadłość ziemia. Tylko poważ-
ne piśmienne zgłoszenia Drwiski.
Poznań. Chelmońskiego 14.
zdw 41 438

12 000

pożyczkę na I hipotekę. kamienica
z pierwszorzędnym interesem na
prowincji. Oferty Kurjer
zdw 41 492

Z 1 000

złoty przyjmie uczciwego. pra-
cowitego. oszczędnego wspólnika
niefachowca do wulkanizacji w
Tatrach. Zarobek duży Zgłosze-
nia zdecydowane spieszne do Ku-
rjera zdw 41 554

Pokoju
ameblowanego poszukuje kawaler od 1. 12. w cenie do 40 zł. Oferty Kurjer zdw 41 426

Panna
poszukuje skromnego pokoju, posiedzi własna. Oferty Kurjer zdw 41 440

Urzędnicza
poszukuje pokoju, Zgłoszenia Kurjer zdw 41 446

Pokoju
skromnego poszukuje pan. Oferty warunki Kurjer zdw 41 498

Małżeństwo
z 2 dziećmi poszukuje w okolicy Wildy skromnego pokoju nie więcej 40 zł. Oferty Kurjer zdw 41 504

Pokoju
niekrepującego szukam. Oferty cena Kurjer zdw 41 528

Pokoju
skromnego z podaniem ceny poszukuje solidny okolica Stary Rynek. Oferty Kurjer rw 12 342

13 LOKALE

Lokal
handlowy z oknem wystawowym przy najruchliwszej ulicy patychmiast do wynajęcia. Leszno. Wlkp., Rynek 30. nw 5 255

Garaz
(ogrzewany) na Łazarzu w pobliżu Karmelitanek poszukiwany. Oferty Kurjer zdw 41 182

Poszukuję
ubikacji do 30 m kw. możliwie z górnym światłem. Oferty Kurjer zdw 41 380

2-3 ubikacji
frontowych, jasnych, poszukuje się na biuro od 1. 1. 31 w okolicy ul. Wjazdowej, Jasnej, Mickiewicza lub Matejki. Warunki do Kurjera Poznańskiego zdw 41 351

7 pokoi
na biura w śródmieściu zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia Kurjer zdw 41 349

Wielki lokal
komfortowy, narożny po zwiniętej restauracji wraz z mieszkaniem czteropokojowym odnajmie zaraz właściciel domu na hurtownię, biuro itp. Pośrednicy wyłączeni. Oferty do Kurjera zdw 41 407

Ubikację
75 mtr. kw. z prądem na warsztat lub składnice, garaż, jeden pokój ewentualnie na biuro do wynajęcia od 1. 12. 30. Serdecki ul. Poznańska 49, przy Mickiewicza. zdw 41 517

Zaraz do wynajęcia
dwa pokoje z ubikacjami w całoci lub częściowo jako lokale handlowe, Getepe, Poznań, Fr. Ratajczaka 14, telefon 40-40. Pw 0 924-47,67

Ubikacja
parterowa ca. 25 kwn., sucha, jasna, prąd do wynajęcia. Zgłoszenia telefon 7555. zdw 41 539

14 DZIERŻAWY

Teren na Łazarzu
narożnik ul. Niegolewskich i Ludwika Rzepickiego 5.000 mtr. kw. kompletnie uszykowany pod szluzę zaraz wydźwierzają. M. Kaczmarek, Emilij Szczanieckiej 2. zdw 40 831

Dobrze
prosperująca piekarnia i cukiernia w dzierżawie w większym mieście powiatowym od 1 grudnia lub 1 stycznia 1931 roku. Do objęcia potrzeba 3.000 do 4.000 zł. Oferty Kurjer zdw 41 387

DZISIAJ W KINIE

- Apollo: „Neapol = Śpiewające Miasto”.
- Aurora: „Czarny Jeździec”.
- Colossem: „Miłość Paryżanki”.
- Corso: „Największa atrakcja cyrkowa”.
- Casino: „Pat i Patachon i czarowany dywan”.
- Edison: „Harold Lloyd jako Wróg Kobiet”.
- Harfa: „Kwiat złotego zachodu”.
- Kapitol: „Kto zna panie Brown?”
- Metropolis: „Między dwiema kobietami”.
- Orzel: „Niewolnica złotej skały”.
- Odeon: „Opętana przez zmysły”.
- Renaissance: „Wieżnia Sing-Sing” oraz „Śmierć bladym twarzą”.
- Słońce: „Pieśniarz Gór”.
- Stylowe — Teatr Rowja: Wyborcy! Wybierzcie Nas!
- Tęcza: „Martwy węzeł” i farsa p. t. „Złoty Cielec”.
- Wilsona: „O czym się nie mówi rodzicom”.

Polowanie
przeszło 2.000 móg niedaleko Poznania z prywatnych rak na lat 5 do wydźwierzawia. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 41 34

Dzierżawa ca. 800 móg
w Poznańskim bardzo korzystnie do odstąpienia. Do przejęcia potrzeba 60 tys. zł. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 41 393

Piekarnia
składem, mieszkaniem, powiatowym mieście, objęcie 1.500. Nowak, Poznań, Górna Wilda 50, Pierwsze piętro. zdw 41 514

Mieszkania
na I. piętrze 5, 3 i 2 pokojowe z kuchnią od 1. 12. 30. do wynajęcia. Piotr Zwierzycki, Pobiedziska, Rynek 6. nw 5 282

16 OSOBISTE

Marjaniel
Jeżeli tenkisz napisz list. przyjeżdż! Stęskniona Halinka. zdw 41 330

T. S.
Czwartek 7. „Mascott” przybyć nie mogłam. A. L. Odpowiedź Kurjer zdw 41 448

Bronisława
Oczekuje odpowiedzi Jo. Rzepicki, Leżce-Młyn powiat międzychodzki. zdw 41 551

20 LICYTACJE

Licytacja polowania
obszaru dworskiego Sulecin ca. 470 hekt., odbędzie się 22 listopada o godz. 15 w gościńcu w Sulecinie. Zarząd Spółki Łowieckiej. zdw 41 556

21 ZGUBY

Zgubiono
świadectwo czeladnicze, wystawione przez Izbe Rzemieślnicza w Poznaniu na nazwisko Władysław Zgorzela, które unieważniam. nw 5 244

Zguba
Dnia 31. 10. 30. z dworca na Wildzie zgubiono złoty kolczyk w kształcie węża z brylantem. — Uprasza się zwrócić za wynagrodzeniem. Adj. Szklarkowa ul. Przecznicza 6, III, p. dw 2133

22 ROZMAITE

Koronek
klockowych wycucam 15 godzin. Młyńska 3, III zdw 37 707

3,25 złotych
powleczenie białe na poduszki, pościel biała od 9,80 zł. podpięcie strojne od 14,80 zł. pierzyna gwarantowana od 19,50 zł. poleca Fabryka Bielizny J. Schubert. Poznań, ul. Wrocławska 2. Pw 5 422-40,70

Obrazy i oprawa Witold Leworski
Wrocławska 36, największy wybór — najniższe ceny. Pw 6020-43,140

Wezmę
bufet na rachunek za kaucja 500 zł. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 41 539

Prace
szydełkowe wykonuje i przyjmuje zamówienia na swetry i garnitury dziecięce i dla lalek. — Oferty Kurjer Poznański zdw 41 429

Dziecko
na wychowanie ewentualnie na własne w dobre ręce. Oferty Kurjer zdw 41 456

Krawcowa
działa 8,50 dziennie. Oferty Kurjer zdw 41 465

Obiady
kresowe, smaczne. Cena przystępna. Kantaka 8-9, brama, prawo, III. zdw 41 470

Tanlol
Wykonuje kapelusze na zamówienia jak również wszelkie przeróbki. Wodna 10, I, piętro. rw 12 335

Z Rewji Mód
sprzeda za bezcen z pozostałych modeli komplet, suknia, kabaty z granatowego crepe satyn na wyszła, średnia figura. „Femina”. Fredry 3. zdw 41 486

Darmo
wydawać będę w sobotę dnia 22. XI. wszystkim kupującym u mnie bulion Maggię w filiżankach. W. Brodniewicza, Poznań, Wielka 20. zdw 41 513

80 gr
manicure. Maształarska 1/2, III, lewo, 10-12. 2-5. zdw 41 530

Fortepiany
przyjmuje do opolitowania. Drygas, Kantaka 5. Pw 6 923-47,69

Krawcowa
poleca się w domu i poza dom. — Oferty Kurjer zdw 41 479

23 OZENKI

Dla kuchni
lat 30. średniego wzrostu, blondyna, skromnego na stanowisku samodzielnego księgowego poszukuje odpowiedniej panny z posagiem w gotówce, z dobrej rodziny religijnej średniego wzrostu. Oferty Kurjer Poznański zdw 41 102

Kawaler
kupiec, lat 27, wysoki brunet, właściciel realności i przedsiębiorstwa handlowego, szuka żony. Panna, poważnie myśląca z zamiłowaniem do kupiectwa z posagiem 25-30 000 zł. które potrzebne są do splacenia rodziny raczą przesłać oferty wraz z fotografią do Kurjera Poznańskiego pod zdw 41 317

Kawaler
lat 28, właściciel przemysłu wartości 300 000, pragnie poznać pannę, szybko decydującą się celem ożenku. Dla dobra ogólnego 40 000 pożądanie. Sprawy traktuje poważnie. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 41 319

„Renoma”
Plac Sapieżyński 2a, telefon 8506. Ogłoszenia w wszystkich sferach. Ścisła dyskrekcja. zdw 41 286

Kawaler
lat średnich inteligent poszukuje panny lub wdowy cel matrymonijalny. Pożądany posag nie wielki do powiększenia pierwszorzędnej interesu. Dyskrekcja zapewniam słowem honoru. Oferty Kurjer zdw 41 353

Dla
przystojnej panny lat 20, posagu 5.000 dolarów poszukuje odpowiedniej partii. Piotr Mrówka, Ostrów (Wlkp.), Kościuski 2. Cel matrymonijalny. zdw 41 412

Lekarz
Dr. med. kawaler szuka żony do lat 26 z odpowiednim majątkiem. Pośrednictwo krewnych lub znajomych mile widziane. Zgłoszenia do Kurjera zdw 41 411

Kresowlanka
inteligentna, przystojna, elegancka, lat średnich, szuka znajomości sytuowanego pana Wdowcy z dziećmi mile widziane. Cel matrymonijalny. Oferty Kurjer Poznański zdw 41 395

Akademik
starszy poślubi bogatą pannę lub wdówkę. Może być ułomna. Listy Kurjer zdw 41 547

24 NAUKA

Tanie kursy tańców
Opaliński, 27 Grudnia 19, II, 6,30-9. zdw 40 866

Makowski - Malicka
Szkoła tańców
nowe kursy. Zgłoszenia św. Marcina 40, godzina 6-8. Pw 6 870-57,636

Kursy stenografii
pisanie na maszynach, Kantaka 1, II, piętro. zdw 40 816

Lekcji robotek
haft angielski, haft płaski, richelieu, filet, malowanie i t. p. u dzielniam tanio. Adres wskaze Kurjer zdw 41 134

Niemieckiego
udzielał. Dąbrowskiego 26, I, zdw 41 305

Francuskiego
angielskiego, włoskiego udziela wykształcona osoba 2, 2,50 Ul. Strzelecka 31, podwórce wprost II, ptr. prawo. zdw 40 724

Szkoła tańca Antoszewskiego
przyjmuje zgłoszenia do kursów lekcji prywatnych, Zielona 3. Pw 6 255-44,90

Poszukuję
konwersacji niemieckiej. Oferty Kurjer zdw 41 363

English lessons Leçons de français
M. Dolgow, ulica 3 Maja 5, m. adwokata Bernstejna. zdw 41 212

Korepetycji
sakres gimnazjum udzieli student złoty godzinna. Zgłoszenia Kurjer Poznański dw 41 430

Kto
udzieli francuskiego wzamian za matematykę. Oferty Kurjer zdw 41 462

Niemieckiego
francuskiego udziela tanio. Oferty Kurjer rw 12 334

25 MUZYKA

Skrzypek
obligat własny repertuar szlagierów wolny zaraz. Oferty Kurjer zdw 41 365

Perkusista
(jazband) potrzebny zaraz lub od 1. 12. Wymagany jest ładny głos i poboczne instrumenty. Oferty Toruń, Kawiarnia Esplanada - Stepin. Pw 6 900-64,395

Jazzbandzista - obligat
wolny zaraz. Oferty Kurjer zdw 41 368

26 ROZRYWKA

Kino „Harfa”
Focha 23 „Kwiat złotego zachodu”. Występy humorysty Wesołowskiego. zdw 41 535

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Książkowa bilansistka
pisząca biegle na maszynie obeznana z wszelkimi pracami biurowymi szuka posady możliwie zaraz. Oferty Kurjer zdw 49 432

Stary żelazniak
poszukuje posady jako podróżujący, magazynier lub t. p. Kaucji złożyć może 1.000 Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 40 818

Inteligentna
zaufana osoba lat 24, która z wielkiego zamiłowaniem zajęłaby się sumiennie prowadzeniem domu poszukuje posady u samotnej osoby zaraz, względnie od 1. 1. 31. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 41 314

Uczciwa
pracowita dziewczyna poszukuje posługi. Oferty Kurjer Poznański zdw 41 186

Cukiernik
z praktyką, dobre świadectwa, znający dobrze piekarstwo, szu-ka posady. Zgłoszenia P. Pakuła, Gniezno, Wawrzyniecka 30, nw 5 297

Książkowy
poszukuje posady od 1. 1. 31. pisa-za, zarządcy, gospodarza, woźnego, bufetowego, ekspedienta. Adres Kurjer zdw 41 273

Służący
zna dobra usługę, gotowanie, prasowanie sztywnej bielizny, gołen-ic, poszukuje posady. Adres Kurjer zdw 41 272

Podleśniczy
działny w swym zawodzie, kwalifikacje teoretyczne, praktyczne kilkunietnie, wykształcony, przedsiębiorczy, uczciwy, również praktyka mierzniczo-lesna, biurowa, poszukuje zajęcia. Świadectwa, referencje pierwszorzędne. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 39 794

Szofer
poszukuje posady w wolnych chwilach może zająć się kołami, być połowym, pomóc kowalowi. Oferty Kurjer zdw 40 862

Zarządczyni
z dobrimi świadectwami poszukuje posady w sanatorium lub hotelu, obeznana z kuchnią kasy-nya. Oferty Kurjer zdw 40 837

Kasjerka
poszukuje posady, okolica obojet-nya. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 40 934

Ekspedjentka
sumienna ewentualnie kaucją szuka posady cukierni, piekarni, kolonjalce. Oferty Kurjer zdw 41 359

Praczką
poszukuje prania zaraz. Oferty Kurjer zdw 41 354

Ekspedjentka
branży bławatów i towarów krótkich szuka posady za małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 41 335

Inteligentna
osoba zajmie się gospodarstwem u samotnej osoby, wynagrodzenie skromne. Oferty Kurjer zdw 41 415

Skromna
panienka poszukuje posady w biurze parafjalnym, miejscowość obojetna. Oferty Kurjer zdw 41 384

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady zaraz lub 1. 12. Oferty Kurjer zdw 41 401

Krawcowa
poszukuje posady poza domem. Zgłoszenia Kurjer zdw 41 404

Sierota
zna wszelką prace szyć, szuka posady z przyłączeniem do rodziny jako wyręczycielka. Oferty Kurjer zdw 41 403

Osoba
samotna, uczciwa szuka posady, gdzie brak pani domu, zajmie się dziećmi. Oferty Kurjer zdw 41 402

Z towarzystwa
osoba poszukuje posady zarządu domem z Szkoła gospodarza. Oferty Kurjer Poznański zdw 41 406

Młodsza
gospodyni kucharka znająca wykwintną kuchnię, chów drobiu, przyjmie posadę tylko do lepszego domu od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 41 454

Posługaczka
wiejska poszukuje pracy. Oferty Kurjer zdw 41 459

Fryzjerka kursistka
poszukuje posady zaraz z utrzymaniem. Oferty Kurjer zdw 41 464

Krawcowa
rutynowana poza dom. Oferty Kurjer zdw 41 451

Gospodyni
z kilkunietniami świadectwami, dobrem gotowaniem warszawskim znająca się na ogrodnictwie, mogaca pełnić swój zawód samodzielnie, zdrowa, silna, język polski i niemiecki, przyjmie zaraz posadę. Oferty Kurjer zdw 41 477

Praczką
uczciwa poszukuje prania. Oferty Kurjer zdw 41 526

Krawcowa
w domu i poza domem także na wyjazd Graczykówna, Wielkie Garbary 5, u p. Nowak. zdw 41 533

Dziewczyna
do wszystkiego szuka posady, mówi również po niemiecku. — Oferty Kurjer zdw 41 542

Szofer
pomocnik gospodarczy z dobrimi świadectwami poszukuje posady na majątkach Oferty Kurjer zdw 41 543

Młody ogrodnik
z dobrimi świadectwami wolny od wojska, poszukuje zaraz posady ogrodnika lub pomocnika. Miejsowość obojetna. Oferty Jan Krombole, Poznań, ul. Wiosłar ska 2. Specjalność kwaciariatwo. zdw 41 553

Żelazniak
młodszy, posiadający dobre świadectwa poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe zgłoszenia pod zdw 41 549

Młodszy
pomocnik branży kolonjalnej z dobrimi świadectwami i referencjami poszukuje zaraz posady. Łaskawe zgłoszenia uprasza Stró-żyk, Górzno, poczta Biniew, Ostrów. zdw 41 550

28 WOLNE MIEJSCA

Posługaczka
czysta, akurata, predka uczciwa przed południem. Szulcowa Ratajczaka 23. Dobre polecenia. zdw 41 546

Młodszy
zdolny książkowy, pewny bilansista, potrzebny do zurnalu amerykańskiego zaraz. Zgłoszenia piśmienne z podaniem pensji do „Par”. Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 47,28. Pw 6 857-47,28

Bez kwalifikacji
specjalnych pomocnika gospodar-czego szukam na folwark na Pomorz. Wynagrodzenie skromne. Warunek absolutna uczciwość. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera pod dw 2 128

Potrzebna
do sanatorium rutynowana pielegniarka z dobrimi świadectwami. Zgłoszenia do ekspedycji pod dw 2 127

Pielegniarz
do chorego pana potrzebny od 1 grudnia 1930. Zgłoszenia W. Kalamajska, Poznań, Plac Wolności 6, II, p. zdw 41 424

Służąca
zaraz potrzebna św. Marcina 13, Günther. zdw 41 455

Dziewcze
uczciwa do uprzątnia pokoi u dentysty Zgłoszenia 9-12, 3-7. Krenc, Górna Wilda 36. zdw 41 376

Początkująca sekretarka
dobrze się prezentująca, ładna, młoda, do lat 18, potrzebna na bardzo korzystną posadę reprezentacyjną. Szczegółowe oferty z fotografią nadsyłać skrzynką pocztowa 57, Gdynia. dw 2 144

10 ził dziennie
Poważne przedsiębiorstwo przemysłu krajowego poszukuje pań i panów do lekkiej piśmiennej pracy domowej. Gdynia-port, skrytka pocztowa 1.

Krawcowa
poszukuje posady poza domem. Zgłoszenia Kurjer zdw 41 404

Sierota
zna wszelką prace szyć, szuka posady z przyłączeniem do rodziny jako wyręczycielka. Oferty Kurjer zdw 41 403

Osoba
samotna, uczciwa szuka posady, gdzie brak pani domu, zajmie się dziećmi. Oferty Kurjer zdw 41 402

Z towarzystwa
osoba poszukuje posady zarządu domem z Szkoła gospodarza. Oferty Kurjer Poznański zdw 41 406

Młodsza
gospodyni kucharka znająca wykwintną kuchnię, chów drobiu, przyjmie posadę tylko do lepszego domu od 1. 12. Oferty Kurjer zdw 41 454

Posługaczka
wiejska poszukuje pracy. Oferty Kurjer zdw 41 459

Fryzjerka kursistka
poszukuje posady zaraz z utrzymaniem. Oferty Kurjer zdw 41 464

Chłopak
do roznoszenia towaru, uczciwy potrzebny zaraz Zgłoszenia: Piekarnia, Mylna 15. zdw 41 372

Potrzebny
chłopak do posyłek. Pieczyski, Pocztowa 11. zdw 41 366

Potrzebna
dziewczyna z gotowaniem do 2 osób. Zgłoszenia: Kwiatowa 1, Rein. zdw 41 408

Uczennica
potrzebna 1. 12, tylko z prowincji R. Dyderski mistrz rzeźnic-ki, Marszałka Focha 87. zdw 41 531/2

Uczennica
do stroju 15 lat może się zgłoso-nić. Kurjer Poznański zdw 41 460

Chcesz
otrzymać posadę? Naucz się pisać na maszynie „Remington”. Zapisz codziennie w firmie Block, Brun w Poznaniu, Plac Wolności 8, I, piętro. Pw 4 044-32,111

Marszałka
młodsza, dzielna potrzebna. Zgłoszenia do Kurjera zdw 41 476

Potrzebny
natychmiast murarz dzielny fachowiec. Adres Kurjer zdw 41 474

Pomocnik
fryzjerski potrzebny. Marszałka Focha 84. zdw 41 488

Służąca
do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa z dobrem gotowaniem praniem i prasowaniem sztywnej bielizny potrzebna zaraz. Wierzbicze 13, I, ptr., prawo. zdw 41 494

Służąca
potrzebna zaraz do wszelkich prac domowych Dąbrowskiego 4, I, lewo. zdw 41 496

Pomocnik
rzeźniczy, początkujący. Strumy-kowa 33. zdw 41 501

Agentek — agentów
poszukujemy. Nowości nadeszły. „Patent”. Aleje Marcinkowskiego 16, III. zdw 41 453

Modelka
ładna, młoda do lat 18 średniego wzrostu o pełnych kształtach dojeżdżająca lub na stałe za bardzo dobrem wynagrodzeniem potrzebna. Gdynia, skrzynka pocztowa 57 dw 2 148

Służą